

การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผัก
ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

นางสาวณัฐนันท์ ฟ่องมณี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2562

Adoption of Good Agricultural Practices of Vegetable Growers in Bangkok

Miss Nutnan Phongmanee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผัก
ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
ชื่อและนามสกุล นางสาวณัฐนันท์ ผ่องมณี
วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2563

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยระกง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรางคณา จันทร์ทอง)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่

กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย นางสาวณัฏฐ์นันท์ ผ่องมณี รหัสนักศึกษา 2609001793 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต

(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร ปีการศึกษา 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (2) ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (3) การยอมรับปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (4) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประชากร คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 466 ราย กำหนดจำนวนตัวอย่างตามสูตรทาร์โฆยามาเน่ได้ 142 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบพบโดยบังเอิญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรอายุเฉลี่ย 58.21 ปี มีประสบการณ์ในการปลูกผักเฉลี่ย 23.94 ปี จำนวนชนิดผักที่ปลูกเฉลี่ย 4.48 ชนิด มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.03 คน มีรายได้จากการขายผลผลิตเฉลี่ย 75,988.03 บาท/ปี ขนาดพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 3.67 ไร่ ร้อยละ 56.34 เช่าที่ดินทำกินแบบมีสัญญาเช่า (1) เกษตรกรมีระดับความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เกษตรกรได้รับข้อมูลความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยได้รับความรู้จากสื่อกลุ่มกิจกรรมมากกว่าสื่ออื่นๆ (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็น เกษตรกรและผู้ซื้อได้บริโภคพืชผัก ผลไม้ที่ปลอดภัย มีคุณภาพดี ทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรง (3) การยอมรับในเชิงความคิดเห็นของเกษตรกรอยู่ในยอมรับในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็น วัตถุประสงค์ทางการเกษตร สำหรับการยอมรับในเชิงปฏิบัติ พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมาก โดยเฉพาะประเด็น พื้นที่ปลูก (4) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า อายุของเกษตรกร และรายได้จากการขายผลผลิต มีความเกี่ยวข้องในทิศทางตรงกันข้ามกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติ ขณะที่จำนวนชนิดผักที่ปลูก และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร มีความเกี่ยวข้องในทิศทางเดียวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติ (5) ปัญหาเกษตรกรที่อยู่ในระดับมาก คือ ขาดความรู้เรื่องการตลาด และข้อเสนอแนะที่เกษตรกรต้องการในระดับมากที่สุด ได้แก่ ควรมีการตรวจสอบสารพิษตกค้างในตัวเกษตรกรและผลผลิต

คำสำคัญ การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การปลูกผัก กรุงเทพมหานคร

Thesis title: Adoption of Good Agricultural Practices of Vegetable Growers in Bangkok

Researcher: Miss. Nutnan Phongmanee; **ID:** 2609001793;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Bumpen Keowan, Associate Professor;

(2) Dr. Nareerut Seerasarn, Assistant Professor; **Academic year:** 2019

Abstract

The objectives of this research were to study (1) knowledge and knowledge resources about good agricultural practice of farmers (2) opinions of farmers towards good agricultural practice (3) the adoption of good agricultural practice of farmers (4) factors relating to the adoption of good agricultural practice of farmers (5) problems and suggestions regarding the adoption of good agricultural practice of farmers.

The population of this study was 466 vegetable farmers. The sample size of 142 people was determined by using Taro Yamane formula and accidental random sampling. Data was analyzed using frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The results of the research found out that the average age of 58.21 years with the average production experience of 23.94 years. The average types of vegetable produced were 4.48 types with the average household members of 4.03 people. The income from product selling was averaged at 75,988.03 Baht/year with the average vegetable production area of 3.67 Rai. The types of land ownership showed that 56.34% rented the land with rental agreement. (1) Farmers had the overall level of knowledge at the highest level. Farmers received information from various resources at the low level. (2) Opinion towards good agricultural practice in the big picture were at the high level with the aspect of farmers and buyers got to consume safe and quality products which lead to their strong health. (3) In regards to conceptual adoption, it found out that farmers accepted the concept at the high level with the focus on the aspect of dangerous agricultural materials. For the operational adoption, it found out that the operational level was at the high level especially on the aspect of land production. (4) According to the analysis of relating factors, it revealed that the age of the farmers and the income from selling the produces were contradictory related to the adoption of good agricultural practice in practice while the amount of the types of vegetables and the members of the group or organization related to agriculture were at the same direction as the adoption of good agricultural practice in practice. (5) Problems that the farmers face at the high level included the lack of market knowledge and suggestion which placed on the highest level was about the test for dangerous chemical substitute within the farmers and the products.

Keywords: The adoption of good agricultural practice, Vegetable cultivation, Bangkok

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นารีรัตน์ สีระสาร และรองศาสตราจารย์ ดร. สมจิต โยชะคง ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรีกษา ตรวจสอบแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะด้วยดีตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้บังคับบัญชาทุกระดับ และเพื่อนร่วมงานในสำนักงานเกษตรพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ให้การสนับสนุนข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนข้อมูลการวิจัยครั้งนี้จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ นายวิเชียร แดงท่าขาม ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ดร.กัลลิกา ตาระกา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร และนางสาวศิริรัตน์ คุ้มโท นักวิชาการเกษตรชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 1 จังหวัดชัยนาท ที่อนุเคราะห์ในการตรวจสอบเอกสารข้อมูล ตลอดจนเกษตรกรทุกท่านในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ นางวราภรณ์ ผ่องมณี นายภาสกร สิทธิบุศย์ รวมถึงครอบครัวและเพื่อนๆ ที่คอยห่วงใย ให้กำลังใจ สนับสนุน สามารถทำให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

ณัฐนันท์ ผ่องมณี

กุมภาพันธ์ 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้	7
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	9
แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับ	13
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	15
แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร	16
สภาพการผลิตและการดูแลรักษาผักปลอดภัย	26
บริบทของกรุงเทพมหานคร	29
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	39
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
การวิเคราะห์ข้อมูล	45
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกร ผู้ปลูกผัก	47
ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	56
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	66
ตอนที่ 4 การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร	68
ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกร	94
ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	100
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	107
สรุปการวิจัย	107
อภิปรายผล	112
ข้อเสนอแนะ	117
บรรณานุกรม	121
ภาคผนวก	125
แบบสัมภาษณ์	127
ประวัติผู้วิจัย	140

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	ข้อมูลพื้นฐานการเกษตรและจำนวนเกษตรกรปี 2561.....33
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย..... 40
ตารางที่ 4.1	สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล 48
ตารางที่ 4.2	สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร..... 50
ตารางที่ 4.3	สภาพทางสังคมของเกษตรกร..... 54
ตารางที่ 4.4	ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี..... 57
ตารางที่ 4.5	ระดับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร..... 59
ตารางที่ 4.6	แหล่งความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี..... 60
ตารางที่ 4.7	สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี..... 65
ตารางที่ 4.8	ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 66
ตารางที่ 4.9	การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงความคิดเห็น..... 69
ตารางที่ 4.10	สรุปการยอมรับในเชิงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี..... 80
ตารางที่ 4.11	การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติ..... 81
ตารางที่ 4.12	สรุปการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในเชิงปฏิบัติ..... 93
ตารางที่ 4.13	ปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติตามระบบการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี..... 94
ตารางที่ 4.14	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี..... 97
ตารางที่ 4.15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์..... 101
ตารางที่ 4.16	ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ใช้ในการ วิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติแต่ละคู่ (โดยแสดงในรูปเมตริกสัมพันธ์)..... 103
ตารางที่ 4.17	การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุความสัมพันธ์ของตัวแปรกับการยอมรับ การปฏิบัติทางเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติ)..... 104

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 แผนที่กรุงเทพมหานคร.....	30
ภาพที่ 4.1 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	65
ภาพที่ 4.2 สรุปการยอมรับในเชิงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี.....	80
ภาพที่ 4.2 สรุปการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในเชิงปฏิบัติ.....	93

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตลาดอาเซียน นับเป็นตลาดส่งออกอันดับหนึ่งของไทย มีตลาดส่งออกหลัก ได้แก่ อินโดนีเซีย กัมพูชา มาเลเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ โดยการเปิด AEC อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ดังนั้นประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมในทุกสถานการณ์ โดยเฉพาะในภาคการเกษตร ซึ่งคาดว่าจะการแข่งขันจะเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มอาเซียนส่วนใหญ่เป็นประเทศเกษตรกรรม มีสินค้าส่งออกในกลุ่มเกษตรที่มีความใกล้เคียงกัน ทำให้การแข่งขันในอนาคต ต้องมุ่งเน้นที่ความปลอดภัย คุณภาพ หรือมาตรฐานสินค้าเกษตร ที่ทำให้สินค้าเกษตรมีความปลอดภัยและมีคุณภาพ โดยผู้ผลิตและผู้ประกอบการต้องเผชิญกับการแข่งขันที่สูงขึ้นจากประเทศในกลุ่มอาเซียน จึงจำเป็นต้องใช้จุดเด่นที่มีอยู่สร้างความเข้มแข็งให้กับสินค้าเกษตรและอาหารของไทย เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งภาครัฐและเอกชนต้องร่วมมือกันเตรียมความพร้อม และเร่งปรับตัวเพื่อรองรับการเปิด AEC อย่างเต็มรูปแบบในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า (กิตติเกษม นิมสะอาด, 2556, น.6)

มาตรฐานสินค้าเกษตรในประเทศไทย เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องมาก ปัจจุบันรัฐบาลค่อนข้างให้ความสนใจ และมีนโยบายต่างๆเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตรออกมามากมาย และในส่วนของประชาชนเองก็ให้ความสนใจ และให้การยอมรับ เพราะเนื่องจากการบริโภคและการเลือกซื้อสินค้าที่มีมาตรฐานต่างๆรับรอง ช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น โดยมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) เป็นมาตรฐานตัวหนึ่งที่มีความน่าสนใจ และเป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งสัญลักษณ์จะมีลักษณะเป็นรูปอักษรควีสี่เหลี่ยมทรงกลม โดยมาตรฐาน GAP พืชอาหาร เป็นการผลิตพืชซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นอาหาร เช่น พืชผัก พืชไร่ ไม้ผล สมุนไพร เครื่องเทศต่างๆ รวมถึงขั้นตอนต่างๆของการผลิตในระดับฟาร์ม และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีความปลอดภัย มีคุณภาพเหมาะสมในการบริโภค คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ความปลอดภัย และสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน

ASEAN GAP เป็นหนึ่งในมาตรฐานการผลิตสำหรับผักผลไม้ในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งประกาศเป็นมาตรฐานสมัครใจ โดยได้รับการพัฒนาจากมาตรฐาน GAP ของประเทศสมาชิก อันได้แก่ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ซึ่งมีขอบข่ายครอบคลุมขั้นตอนการผลิต การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติการหลังเก็บเกี่ยว โดยในปัจจุบัน ASEAN GAP ได้จัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้าน ASEAN GAP (Expert Working Group on ASEAN GAP) เพื่อกำหนดแผนปฏิบัติการความร่วมมืออาเซียนด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (The Strategic Plan of Action on ASEAN Cooperation in Good Agricultural Practices; SPA ASEAN GAP) ภายใต้กรอบพิมพ์เขียวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งคณะทำงานฯ มีแผนปฏิบัติการฯ โดยมี กลยุทธ์ต่างๆ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 เร่งให้ประเทศสมาชิก ASEAN นำมาตรฐาน GAP ไปใช้ กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนากลไกการรับรู้มาตรฐาน ASEAN GAP และระบบการรับรอง กลยุทธ์ที่ 3 ทำให้เกิดการเทียบเคียงมาตรฐาน GAP ของประเทศกับมาตรฐาน ASEAN GAP กลยุทธ์ที่ 4 สร้างความตระหนักแก่ภาคเอกชน องค์กร ด้านสังคม และองค์กรพัฒนาเอกชนเกี่ยวกับการนำมาตรฐาน ASEAN GAP ไปใช้

กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจ และความเจริญของประเทศในหลากหลายด้าน แบ่งการปกครองเป็น 50 เขต โดยมีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด 36 เขต ซึ่งการทำเกษตรกรรมในกรุงเทพมหานครนั้น จะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เช่น ทำนา ทำไร่ ปลูกผัก ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ สวนผลไม้ บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยพื้นที่ทางด้านตะวันตกและตะวันออกบางส่วน ได้แก่ พื้นที่เขตทวีวัฒนา เขตตลิ่งชัน เขตหนองแขม เขตทุ่งครุ เขตภาษีเจริญ และเขตบางแค เป็นพื้นที่แปลงผัก ไม้ดอกไม้ประดับ สวนผลไม้ โดยเฉพาะการปลูกผักในกรุงเทพมหานครมีพื้นที่ปลูกใน 30 เขต พื้นที่รวม 1,856.35 ไร่ ผักที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นผักกินใบ เรียงลำดับความสำคัญคือ ผักบุ้งจีน กุยช่าย คะน้า กะเพรา ผักกวางตุ้ง ผักกาดหอม ตะไคร้ โหระพา ข่า พริกขี้หนูเม็ดเล็ก แมงลัก ถั่วฝักยาว มะเขือเปราะ สะระแหน่เป็นต้น โดยการผลิต 1 ปี สามารถปลูกได้ถึง 8 รุ่น (สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร, 2562) และในปัจจุบันเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่กรุงเทพมหานครประสบปัญหาสารเคมีที่ตกค้างในผลผลิต พบการใช้สารเคมีเกินความจำเป็น ส่งผลให้ศัตรูพืชเกิดการดื้อยา และเพิ่มต้นทุนการผลิตโดยไม่จำเป็น ส่งผลผู้บริโภคขาดความเชื่อมั่น เนื่องจากผลผลิตไม่ปลอดภัยตามมาตรฐาน และยังได้รับความรู้เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ทั่วถึง

ดังนั้น การศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่สัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จึงมีความจำเป็นที่จะศึกษาเพื่อที่จะนำข้อมูลไปเป็นแนวทางเพื่อการส่งเสริมเกษตรกรให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเกษตร และสามารถนำไปใช้ในการวางแผนเพื่อส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

- 2.1 เพื่อศึกษาความรู้ และแหล่งความรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
- 2.3 เพื่อศึกษาการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

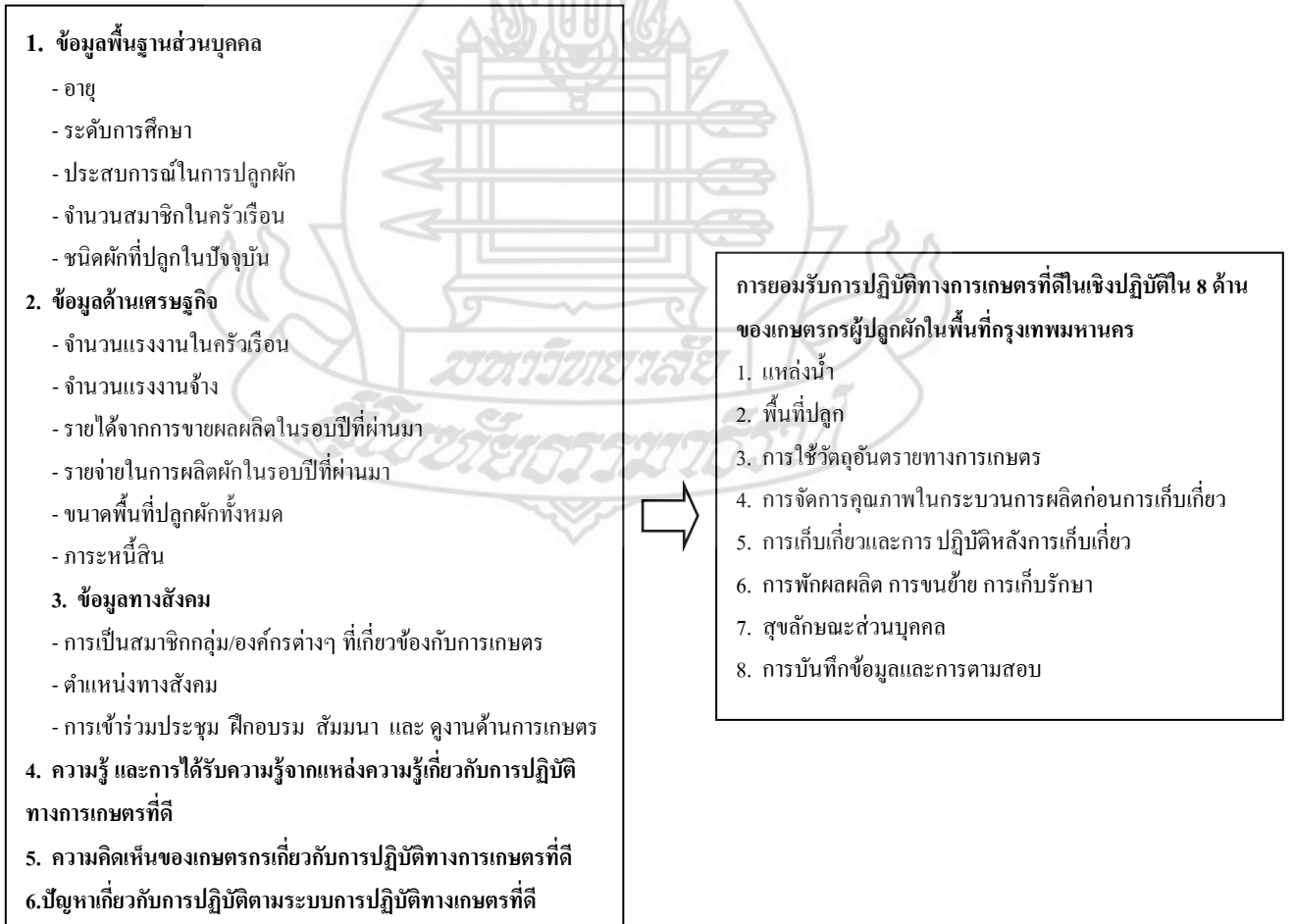
3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

(Independent variables)

ตัวแปรตาม

(dependent variable)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผัก ชนิดผักที่ปลูก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้าง รายได้จากการขายผลผลิต รายจ่ายในการผลิตผัก ขนาดพื้นที่ปลูกผักทั้งหมด ภาระหนี้สิน การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานด้านการเกษตร ระดับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี และระดับความเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อย่างน้อย 1 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในเชิงปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การยอมรับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

5.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการปลูกผักในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (เขตคลองสาน เขตทวีวัฒนา เขตบางแค เขตหนองแขม และเขตภาษีเจริญ)

5.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักพื้นที่กรุงเทพมหานคร ดังนี้ 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร 2) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 3) ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี 4) การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร 5) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยอมรับของเกษตรกร 6) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

5.3 ขอบเขตเชิงเวลา ทำการศึกษาในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนพฤศจิกายนใน 2562

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกผักที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562

6.2 ระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) หมายถึง การปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยง หรือการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับการบริโภค

6.3 กระบวนการผลิตผัก หมายถึง ขั้นตอนการผลิตผักตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมปลูก จนถึงขั้นตอนการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อให้มีความปลอดภัยต่อเกษตรกร สิ่งแวดล้อม และผลผลิตมีคุณภาพ สินค้าเป็นที่ต้องการของตลาดเป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช

6.4 การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง การที่เกษตรกรผู้ปลูกผักตัดสินใจยอมรับระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีไปปฏิบัติในกระบวนการผลิตผัก ซึ่งวัดจากการปฏิบัติในขั้นตอนการผลิตในแต่ละขั้นตอนของเกษตรกร ทั้งด้านแหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต การขนย้าย การเก็บรักษา สุขลักษณะส่วนบุคคล การบันทึกข้อมูล และการตามสอบ

6.5 วัตถุอันตรายทางการเกษตร (pesticides) หมายถึง วัตถุอันตรายที่ใช้ทางการเกษตรตามประกาศของกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายที่ออกตามความในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

6.6 สุขลักษณะ (hygiene) หมายถึง สภาวะ มาตรการต่างๆที่จำเป็น ที่จะทำให้มั่นใจในความปลอดภัยของสินค้าเกษตรในทุกขั้นตอนการผลิต และเหมาะสมต่อการบริโภค

6.7 การตามสอบ (traceability) หมายถึง ความสามารถในการติดตามประวัติ ที่มา ที่ไปของสินค้าเกษตรผ่านขั้นตอนหนึ่ง หรือหลายขั้นตอนที่ดำเนินการในระดับฟาร์ม

6.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกผัก มีความเห็นด้วยในเรื่องของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี วัตถุประสงค์ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

6.9 แหล่งความรู้ หมายถึง แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในสื่อต่างๆ เช่น สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์

6.10 ปัญหา หมายถึง ปัญหาด้านความรู้ ปัญหาด้านการปฏิบัติ และปัญหาด้านการส่งเสริม และการสนับสนุน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยเรื่อง การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกผักพื้นในกรุงเทพมหานครในครั้งนี้ประโยชน์ ดังนี้

7.1 สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP)

7.2 สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เพื่อเป็นแนวทางให้เกษตรกรปฏิบัติในการผลิตผักให้มีคุณภาพได้มาตรฐานปลอดภัยสำหรับผู้ผลิตและผู้บริโภค

7.3 สามารถนำไปเผยแพร่ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ได้เห็นความสำคัญของการผลิตผักที่มีคุณภาพและปลอดภัย

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง การยอมรับ การปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์ และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
2. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ
4. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น
5. แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร
6. สภาพการผลิตและการดูแลรักษาผักปลอดภัย
7. บริบทของกรุงเทพมหานคร
8. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ประกอบด้วย ความหมายของความรู้ ประเภทของความรู้ ระดับของความรู้ และความรู้ทางการเกษตร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ความหมายของความรู้

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2554, น.1-8) อธิบายความหมายของความรู้ว่า ความรู้เป็นสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการทางความคิด เลือกใช้ เปรียบเทียบ เชื่อมโยง จัดเกล้า และบูรณาการกับความรู้และประสบการณ์เดิมผนวกกับความรู้อื่น เกิดการประสานระหว่างสถานการณ์ ค่านิยม ความรู้ในบริบท และความรู้แจ้ง จนเกิดเป็นความเข้าใจ เชื่อถือได้ และพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้น หรือนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุป เพื่อนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ โดยไม่จำกัดช่วงเวลา ซึ่งความรู้เหล่านี้เมื่อนำไปใช้จะไม่หมด แต่จะยิ่งงอกเงยหรืองอกงามยิ่งขึ้น

เบน จามิน บลูม (Benjamin S. Bloom อ้างถึงในอักษร ศาสตร์ 2542, น. 26-28) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะ วิธีการและกระบวนการต่าง ๆ รวมถึงแบบกระบวนการของโครงการ วัตถุประสงค์ในด้านความรู้ โดยเน้นในเรื่องของกระบวนการทางจิตวิทยาของความจำ อันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระเบียบ โดยก่อนหน้านั้นในปี ค.ศ. 1965 บลูมและคณะ ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้หรือพุทธิพิสัย (cognitive domain) ของคน ว่าประกอบด้วยความรู้ตามระดับต่าง ๆ รวม 6 ระดับ ซึ่งอาจพิจารณาจากระดับความรู้ในขั้นต่ำ ไปสู่ระดับของความรู้ในระดับที่สูงขึ้นไป โดยบลูมและคณะ ได้แจกแจงรายละเอียดของแต่ละระดับไว้ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge)
2. ความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด (Comprehension)
3. การนำไปปรับใช้ (Application)
4. การวิเคราะห์ (Analysis)
5. การสังเคราะห์ (Synthesis)
6. การประเมินผล (Evaluation)

สรุปความหมายความรู้ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นจากการสังสมประสบการณ์จากสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทั้งจากประสบการณ์ การศึกษา การเรียนรู้ การรับฟังฟังจากการบอกเล่า หรือจากการทดลองต่างๆ และนำมาผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ ทดลอง เพื่อนำมาซึ่งแนวทางในการพัฒนา เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผน ทั้งในการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยสามารถนำความรู้ไปใช้ในการตัดสินใจตามสถานการณ์ต่างๆ ได้

1.2 ประเภทและระดับของความรู้

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2554, น.1-11) ได้จำแนกประเภทของความรู้ตามลักษณะการปรากฏของความรู้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) **ความรู้ชัดแจ้ง หรือความรู้ที่ปรากฏ** เป็นความรู้ที่มีลักษณะเด่นชัด (Objective) เป็นทฤษฎี เป็นความรู้ที่บุคคลสร้างขึ้นและสามารถแสดงออกมาผ่านภาษาที่เหมาะสมได้โดยการพูด/บอกกล่าว แสดงอาการ หรือโดยวิธีใดๆ ให้ปรากฏแก่ผู้อื่น

2) **ความรู้ฝังลึก หรือความรู้แฝงเร้น** เป็นความรู้ที่ไม่ได้มีอยู่ในตำราแต่เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่ฝังอยู่ในคน รู้ได้เฉพาะตัวเจ้าของเอง และอยู่ในตัวของบุคคลผู้นั้น ไม่ได้ถอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร

และระดับของความรู้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ คือ

1) *ความรู้เชิงทฤษฎี (Know-What)* เป็นความรู้เชิงข้อเท็จจริง ว่าจะไร เป็นอะไร จะพบในผู้ที่สำเร็จการศึกษามาใหม่ๆ ที่มีความรู้โดยเฉพาะความรู้ที่จำมาได้จากความรู้ชัดแจ้งซึ่งได้จาก การได้เรียนมาก แต่เวลาทำงานก็จะไม่มั่นใจ มักจะปรึกษารุ่นพี่ก่อน

2) *ความรู้เชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ (Know-How)* เป็นความรู้เชื่อมโยงกับโลกของความเป็นจริงภายใต้สภาพความเป็นจริงที่ซับซ้อน สามารถนำเอาความรู้ชัดแจ้งที่ได้มาประยุกต์ใช้ตามบริบทของตนเองได้ มักพบในคนที่ทำงานไปหลายๆปี จนเกิดความรู้ฝังลึกที่เป็นทักษะหรือประสบการณ์มากขึ้น

3) *ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผล (Know-Why)* เป็นความรู้เชิงเหตุผลระหว่างเรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่างๆ ผลของประสบการณ์แก้ปัญหาที่ซับซ้อน และนำประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เป็นผู้ทำงานมาระยะหนึ่งแล้วเกิดความรู้ฝังลึก สามารถถอดความรู้ฝังลึกของตนเองมาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นหรือถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ พร้อมทั้งรับเอาความรู้จากผู้อื่นไปปรับใช้ในบริบทของตนเองได้

4) *ความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ (Care-Why)* เป็นความรู้ในลักษณะของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ขบค้นมาจากภายในตนเอง จะเป็นผู้ที่สามารถสกัด ประมวล วิเคราะห์ ความรู้ที่ตนเองมีอยู่กับความรู้อื่นที่ตนเองได้รับมา สร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ เช่น สร้างตัวแบบ หรือทฤษฎีใหม่ หรือนวัตกรรมขึ้นมาใช้ในการทำงานได้

1.3 ความรู้ทางการเกษตร

บุญธรรม จิตต์อนันต์, 2527 (อ้างถึง วรา สุขเจริญคณา 2551, น. 9) ได้กล่าวถึงความรู้ทางการเกษตรว่า การเกษตรเป็นการผลิตแบบพิเศษอย่างหนึ่ง ที่ต้องอาศัยกระบวนการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์เป็นพื้นฐาน เกษตรกรทำงานโดยจัดการและเร่งการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์ในฟาร์ม กิจกรรมการผลิตในแต่ละฟาร์มเป็นธุรกิจ ซึ่งการลงทุนและผลตอบแทนสนองเป็นเรื่องสำคัญ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความรู้ คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงเกี่ยวกับการจัดระเบียบ ผ่านภาษา เครื่องหมาย หรือสิ่งต่างๆ โดยความรู้มีหลายประเภท ความรู้ อาจเป็นการสั่งสมจากประสบการณ์ หรืออาจถ่ายทอดผ่านคำพูด อาจเป็นความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด ที่สามารถถ่ายทอดออกมาให้ผู้อื่นได้ โดยความรู้ในแต่ละระดับทั้ง ความรู้เชิงทฤษฎี ความรู้เชิงปฏิบัติ และเชิงปฏิบัติ ความรู้ในระดับที่อธิบายเหตุผล และความรู้ในระดับคุณค่า ความเชื่อ อาจมีการนำมาปรับใช้ให้เข้ากับแต่ละเรื่องราว และหากเป็นความรู้ด้านการเกษตรจะต้องมีความรู้ด้านต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร และวิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความหมายการส่งเสริมการเกษตร

บุญทวี จำปา (2548, น.7) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร เป็นการให้การศึกษากับและให้บริการแก่เป้าหมายบุคคล ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือกระทำด้วยตนเอง รวมถึงร่วมมือกันทำ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น ทั้งในด้านการผลิต คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม บุคคล และชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ซึ่งมีขีดความสามารถเพิ่มขึ้นในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้บนหลักพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง และการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

2.2 ความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2561, น. 4-14, 4-15) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรเป็นบทบาทที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรเป็นอย่างมาก โดยการถ่ายทอดความรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่เกษตรกร สามารถก่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรได้ โดยสามารถที่จะสร้างรายได้ ช่วยพัฒนาสถานะสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงครอบครัวเกษตรกร ให้มีสถานะที่ดีขึ้น ดังนั้น หากพิจารณาถึงความสำคัญของการส่งเสริมการเกษตร จะสามารถวิเคราะห์สิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้ ดังนี้

1) การเกษตรเป็นพื้นฐานของการผลิตอาหาร การเกษตรจึงเป็นแหล่งสำคัญในการสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศ ปัจจุบันประชากรของโลกมีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่ด้อยการพัฒนา ซึ่งต้องการอาหารเพื่อดำรงชีวิต

2) การพัฒนาความรู้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการผลิตจากผลการพัฒนาความรู้ผสมผสานกับภูมิปัญญาของตนเองที่ชาญฉลาด และมีความสอดคล้องกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และต้นทุนของการผลิต

3) การพัฒนารายได้ และสถานะเศรษฐกิจของเกษตรกร ครอบครัว ชุมชนชนบท และประเทศ ผลของการส่งเสริมการเกษตรย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

4) การพัฒนาชีวิตเกษตรกรและครอบครัวเกษตรกร ซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญ เนื่องจากเกษตรกรและครอบครัว จะเป็นเป้าหมายของการพัฒนาในชนบท การส่งเสริมการเกษตร

จะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสภาวะชีวิต ความเป็นอยู่ของเกษตรกร ให้อยู่ในสภาวะที่ดีได้ อันเป็นผลต่อการพัฒนาสังคมชนบทที่ดีได้ในที่สุด

5) การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการเกษตรที่ดี ย่อมจะต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด เหมาะสมและคุ้มค่ากับการผลิตทางการเกษตร

6) การพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรรม ซึ่งพบว่ามักจะเป็นประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา จำเป็นต้องอาศัยการเกษตรเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ การเกษตรเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญในการพัฒนาเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพ รวมทั้งยังนำวิทยาการ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่างๆถ่ายทอด แนะนำ ส่งเสริมให้เกษตรกรได้นำไปปฏิบัติ โดยการส่งเสริมการเกษตรมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมถึงพัฒนาประเทศโดยใช้เกษตรกรรมเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ

2.3 รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556, น. 25-27) อธิบายว่าการส่งเสริมการเกษตรมีวิธีการที่หลากหลาย เมื่อประมวลผลในรูปแบบต่างๆ จะมีรูปแบบต่างๆ ประมาณ 4 รูปแบบ ซึ่ง FAO ได้รวบรวมรูปแบบการส่งเสริมการเกษตรจากประเทศต่างๆ ซึ่งในรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้นล้วนมีความเหมาะสมตามสภาพพื้นที่และสังคมของเกษตรกรที่แตกต่างกัน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

2.3.1 การถ่ายทอดเทคโนโลยี มีที่มาจากแนวคิดทางการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการให้บริการการเกษตร มีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชาวชนบท มีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร และการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน

2.3.2 การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม มีแนวคิดจากการศึกษานอกระบบ และการเอื้ออำนวยเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน รวมถึงการจัดระบบ และเอื้ออำนวยให้เกษตรกรสามารถสร้างต้นทุนทางสังคม

2.3.3 การส่งเสริมแบบตลาดนำการผลิต มีที่มาจากแนวคิดด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการให้บริการการเกษตร โดยมีเป้าหมายเพื่อความมั่นคงทางอาหาร และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตที่ดีของชาวชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อความมั่นคงทางอาหารและการเพิ่มรายได้ต่อครัวเรือน

2.3.4 การส่งเสริมการศึกษานอกระบบ มีแนวคิดที่มาจากการศึกษาอกระบบ และการเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชาวชนบท และปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดระบบและเอื้ออำนวยให้เกษตรกรสร้างทุนทางสังคม และฝึกอบรมเกษตรกรเพื่อให้สามารถจัดการบริหารการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร มีวิธีการที่หลากหลาย สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ หรือปัจจัยของสภาพแวดล้อมในขณะนั้น ซึ่งรูปแบบสำคัญมีอยู่ 4 รูปแบบ ได้แก่ การถ่ายทอดเทคโนโลยี การส่งเสริมแบบมีส่วนร่วม การส่งเสริมในรูปแบบตลาดนำการผลิต และการส่งเสริมการศึกษานอกระบบ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ในการทำงานส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้การทำงานส่งเสริมการเกษตร สามารถบรรลุเป้าหมายและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

จินดา ขลิบทอง และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2555) กล่าวถึง วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยแบ่งตามประเภทของการส่งเสริมการเกษตร ซึ่งแบ่งตามบุคคลเป้าหมาย และแบ่งตามการสื่อสาร ดังนี้

2.4.1 แบ่งตามบุคคลเป้าหมาย

1) วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบรายบุคคล เป็นการส่งเสริมแบบหนึ่งครั้งต่อหนึ่งคน ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้เกิดความใกล้ชิดกับเกษตรกร ซึ่งวิธีการที่นิยมกันมาก คือ การเยี่ยมชมไร่ร่นา การเข้ามาติดต่อที่สำนักงาน การติดต่อทางจดหมาย การติดต่อทางโทรศัพท์ การติดต่อทางบริการ ข้อความแบบสั้น การติดต่อแบบข้อความสื่อผสม และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2) วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบกลุ่ม เป็นการส่งเสริมแบบหนึ่งครั้งมีเกษตรกรมากกว่าหนึ่งคน แต่ไม่มากจนไม่สามารถนับได้ การส่งเสริมการเกษตรแบบนี้ เช่น การประชุมกลุ่ม การจัดงานวันเกษตรกร การจัดทัศนศึกษา และการสาธิต เป็นต้น

3) วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบมวลชน เป็นการส่งเสริมการเกษตรแบบหนึ่งครั้ง สามารถสร้างการรับรู้ให้กับเกษตรกรได้เป็นจำนวนมาก โดยมีวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ นิทรรศการ และภาพยนตร์ เป็นต้น

2.4.2 แบ่งตามการสื่อสาร

1) วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยใช้สื่อคำพูด เป็นการส่งเสริมโดยใช้คำพูด เป็นสื่อหลักในการถ่ายทอดความรู้ โดยวิธีการส่งเสริมที่ใช้คำพูดเป็นสื่อสำคัญ คือ การเรียนการสอนหรือการบรรยาย การสาธิตวิธี การประชุม รวมถึงการเยี่ยมชม พบปะ และพูดคุย

2) วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นการส่งเสริมการเกษตรที่เน้นการเขียนข้อความ หรือใช้ตัวหนังสือเป็นหลักในการเผยแพร่ความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมาย สื่อสิ่งพิมพ์ที่สำคัญ เช่น จดหมายข่าว หนังสือพิมพ์ จดหมายสอบถาม แผ่นพับเอกสารเย็บเล่ม และใบปลิว เป็นต้น

3) วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยใช้สื่อภาพและเสียง เป็นการส่งเสริมโดยใช้สื่อที่ให้นุคคลเป้าหมาย เห็นภาพประกอบหรือได้ยินเสียง ก่อให้เกิดการกระตุ้นความสนใจ เกิดความเข้าใจในเนื้อหาโดยใช้สื่อ เช่น วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ สไลด์ เป็นต้น

4) วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยใช้สื่อกิจกรรม เป็นการนำกิจกรรมต่างๆมาใช้ในการเผยแพร่ความรู้สู่นุคคลเป้าหมาย เช่น การจัดวันและสัปดาห์พิเศษ กิจกรรมจัดขบวนแห่การใช้กิจกรรมบันเทิง การประกวดแข่งขัน และการรณรงค์ เป็นต้น

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร สามารถแบ่งได้ตามลักษณะการส่งเสริมตามเป้าหมายตั้งแต่รายบุคคลไปจนถึงกลุ่มขนาดต่างๆ โดยมีการแบ่งตามวิธีการสื่อสาร ซึ่งในปัจจุบันมีหลายช่องทางให้เลือกใช้ โดยในแต่ละวิธี มีจุดประสงค์ในการสื่อสารและความต้องการของเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น

2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ

แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับ ประกอบด้วย ความหมายของการยอมรับ และกระบวนการยอมรับ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความหมายของการยอมรับ

ทำนอง สิงคานิช (2516) กล่าวว่า การยอมรับของเกษตรกร หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเกษตรกรหลังจากได้เรียนรู้แนวความคิด ความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ใหม่ และได้ปฏิบัติตามโดยพฤติกรรม หมายถึงการแสดงออกของคน โดยลักษณะท่าทาง คำพูด ความคิด อารมณ์ การตัดสินใจ

พัฒนา สุขประเสริฐ. (2551, น. 245) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีว่า เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นของตัวบุคคลเป้าหมาย หลังจากที่ได้รับรู้และสัมผัสกับเทคโนโลยีที่ได้มีการถ่ายทอด ซึ่งการยอมรับเทคโนโลยีแบ่งได้เป็น 2 ระดับ คือ การยอมรับทางด้านความคิดหรือความรู้สึก และการยอมรับโดยการได้พิสูจน์แล้ว และนำไปปฏิบัติจริง

จากข้างต้นสามารถสรุปความหมายของการยอมรับว่า การยอมรับ หมายถึงกระบวนการที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลหลังจากที่ได้รับรู้ข่าวสาร ความรู้ สิ่งกระตุ้นความสนใจหรือ

เทคโนโลยี ทำให้ตัวบุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านทัศนคติและพฤติกรรม แล้วผ่านการประเมิน ด้วยความรู้ ทัศนคติ ประสบการณ์ที่มีอยู่ของตนเอง จนเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติจริง

3.2 กระบวนการยอมรับ

Rogers และ Shoumarker (อ้างถึงใน บุญธรรม จิตต์อนันต์, 2540, น. 212 - 214) กล่าวถึง กระบวนการยอมรับ (adoption process) ว่าเป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคล ซึ่งเริ่มต้น ด้วยการเริ่มรู้หรือได้ยินเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่แล้วไปสิ้นสุดลงด้วยการตัดสินใจยอมรับไป ปฏิบัติกระบวนการนี้ มีลักษณะคล้ายกับการเรียนรู้และการตัดสินใจ (learning and decision making) โดยได้แบ่งกระบวนการ ยอมรับออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเริ่มรู้หรือรับรู้ (awareness) เป็นขั้นแรกที่บุคคลเริ่มรู้เกี่ยวกับเรื่องใหม่ สิ่งใหม่หรือ ความคิดใหม่แต่ยังขาดรายละเอียด การรับรู้อาจเกิดขึ้นโดยบังเอิญด้วยการพบเห็นด้วยตนเองหรือโดยการเผยแพร่ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ของภาครัฐหรือภาคเอกชน

ขั้นที่ 2 ขั้นสู่ความสนใจ (interest) เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มมีความสนใจแนวความคิดใหม่ จึงพยายามไต่หาความรู้ เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ถึงประโยชน์และความเหมาะสม

ขั้นที่ 3 ขั้นไตร่ตรอง (evaluation) เป็นขั้นที่บุคคลศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ แนวความคิดใหม่ แล้วคิดเปรียบเทียบกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบันว่า ถ้ารับเอาแนวความคิดใหม่มา ปฏิบัติจะเกิดผลดีหรือไม่ คืออย่างไรบ้าง ในขณะนี้และในอนาคต ควรหรือไม่ที่จะทดลองดูก่อน หากรู้สึกว่ามีผลดีมากกว่าจะตัดสินใจทดลองดูเพื่อให้เกิดความแน่ใจก่อนที่จะรับไปปฏิบัติจริง ๆ

ขั้นที่ 4 ขั้นทดลองทำ (trial) เป็นขั้นที่บุคคลทดลองทำตามแนวความคิดใหม่ โดย ทำการทดลอง เพื่อดูว่าจะเข้ากันหรือไม่กับสถานการณ์ในปัจจุบันของตน และผลจะออกมาตามที่ คาดคิดไว้หรือไม่ ในขั้นนี้บุคคลจะแสวงหาข่าวสารที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่นั้น ซึ่งผลจากการทดลองจะมีความสำคัญยิ่งต่อการตัดสินใจ ที่จะปฏิเสธหรือยอมรับต่อไป

ขั้นที่ 5 ขั้นนำไปปฏิบัติหรือขั้นยอมรับ (adoption) เป็นขั้นที่บุคคลตัดสินใจรับ แนวความคิดใหม่ไปปฏิบัติอย่างเต็มที่ หลังจากที่ได้อทดลองปฏิบัติและทราบผลเป็นที่พอใจแล้ว

สรุป กระบวนการยอมรับมีอยู่ 5 ขั้นตอน คือขั้นรับทราบ ขั้นสนใจ ขั้นไตร่ตรอง ขั้นประเมิน ขั้นลองทำ และ ขั้นยอมรับหรือนำไปใช้ หลังจากได้มีการลองทำและประสบผลดีเป็นที่ ประจักษ์แล้ว จึงนำนวัตกรรมไปใช้โดยการยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี (Adoption and Innovation Theory) เรียกว่ากระบวนการยอมรับซึ่งกล่าวถึงพฤติกรรมของบุคคล ในสังคมที่แสดงออกถึงการยอมรับนำไปปฏิบัติโดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้น คือขั้นที่ 1 การรับรู้ ขั้นที่ 2 สนใจ ขั้นที่ 3 ประเมินค่า ขั้นที่ 4 ทดลอง และขั้นที่ 5 ยอมรับ

4. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นประกอบด้วย ความหมายของความคิดเห็น และการวัดความคิดเห็น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความหมายของความคิดเห็น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 246) ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นข้อพิจารณาซึ่งเห็นว่าเป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ ถึงแม้จะไม่ได้อาศัยหลักฐานการพิสูจน์ยืนยัน

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2534, น. 78) กล่าวถึงความหมายว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางวาจาของเจตคติ การที่บุคคลกล่าวว่า มีความเชื่อหรือความรู้สึกอย่างไรเป็นการแสดงความคิดเห็นของแต่ละบุคคล ดังนั้นการวัดความคิดเห็นของบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่มีความเป็นไปได้

ประหยัด ไชยสิงห์ (2551, น. 11) กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึงการแสดงออกทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งใดๆ แต่ละบุคคล ข้อเท็จจริง อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือคือการประเมินผลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละบุคคล ที่เห็นว่าจะน่าจะเป็นจริง ซึ่งแสดงออกมาทางการพูด การเขียน โดยอาศัยมวลความรู้ หรือมวลประสบการณ์ในการช่วยตัดสินใจ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางด้านความรู้สึกบนพื้นฐานของข้อเท็จจริง ขึ้นกับสภาพแวดล้อมในขณะนั้น เป็นพื้นฐานของการแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ แล้วแต่ละบุคคลจะแสดงความคิดเห็นออกมา รวมทั้งอาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็เป็นได้

3.2 การวัดความคิดเห็น

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2531, น. 3) กล่าวถึงว่า การวัดความคิดเห็นสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ โดยรูปแบบที่เป็นที่นิยมในปัจจุบันมีด้วยกัน 4 วิธี ได้แก่

1) วิธีของเทอร์สตัน (Thurston's method) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาณแล้วทำการเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็น หรือทัศนคติไปในทางเดียวกัน และเสมือนว่าเป็นสเกลที่มีช่วงห่างเท่ากัน (Equal-Appearing Intervals)

2) วิธีของกัตต์แมน (Guttman's scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็นในแนวทางเดียวกัน และสามารถจัดอันดับ สูง-ต่ำ โดยเปรียบเทียบกันและกันได้จากอันดับต่ำสุดถึงสูงสุดได้ และแสดงถึงการสั่งสมของความคิดเห็น

3) วิธีการจำแนกความแตกต่างในการตีความ (Semantic Differential Scale: S-D Scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น 7 ระดับ (Seven-point scale) โดยแบ่งเป็นช่วงๆ ตั้งแต่ ด้านซ้ายสุดของสเกลกำหนดให้เป็นค่าเชิงบวกสุด ด้านขวาสุดของสเกลกำหนดให้เป็นค่าเชิงลบสุด ซึ่งอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (Bipolar adjective) เช่น ดี-เลว ชัย-พ่าย เป็นต้น

4) วิธีของลิเคิร์ต (Likert's method) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติ และความคิดเห็น เป็นที่นิยมแพร่หลาย เพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชอบหรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชอบหรือความไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบและให้คะแนน 5,4,3,2,1 หรือ +2, +1, 0, -1, -2 ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การวัดความคิดเห็นสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความต้องการและความเหมาะสม โดยจะมีการประเมินจากความรู้สึก ทัศนคติ ข้อมูลต่างๆ และนำมาประมวลผล โดยวิธีการที่เหมาะสม

5. แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเกษตร

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (2556) กล่าวถึง มาตรฐานระบบการผลิต การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 ขอบข่ายมาตรฐานสินค้าเกษตร

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ ครอบคลุมข้อกำหนดในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตพืช เพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตเพื่อสำหรับใช้เป็นอาหาร เช่น พืชผัก พืชไร่ ไม้ผล เครื่องเทศ พืชสมุนไพร ในทุกขั้นตอนของการผลิตในระดับฟาร์มและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งมีการบรรจุ หรือรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีความปลอดภัย มีคุณภาพเหมาะสมในการบริโภค โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ความปลอดภัย รวมถึงสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน

5.2 คำนิยาม และความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตร

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้มีดังต่อไปนี้

5.2.1 วัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย (hazardous substances) หมายถึง วัตถุหรือสิ่งอื่นใด ไม่ว่าจะเป็ น เคมีภัณฑ์ เชื้อจุลินทรีย์ สารพิษจากจุลินทรีย์ที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือ สิ่งแวดล้อม

5.2.2 วัตถุอันตรายทางการเกษตร (pesticides) หมายถึง วัตถุอันตรายที่ใช้ในทางเกษตรตามประกาศของกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายที่ออกตามความใน

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ

5.2.3 สารพิษตกค้าง (pesticides residue) หมายถึง สารตกค้างใดในสินค้าที่เกิดจากการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร โดยให้หมายความรวมถึงกลุ่มอนุพันธ์ของวัตถุอันตรายทางการเกษตรนั้น ได้แก่ สารที่เกิดจากกระบวนการเปลี่ยนแปลง (conversion) สารที่เกิดจากกระบวนการสร้างและสลาย (metabolites) สารที่เกิดจากเกิดจากการทำปฏิกิริยา (reaction) หรือสิ่งปลอมปนในวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่มีความเป็นพิษ

5.2.4 ศัตรูพืช (pests) หมายถึง สิ่งมีชีวิตซึ่งเป็นอันตรายแก่พืชที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย ได้แก่ โรคพืช สัตว์ แมลง รวมถึงวัชพืช

5.2.5 ปุ๋ย (fertilizers) หมายถึง สารอินทรีย์ อนินทรีย์ อินทรีย์สังเคราะห์ หรือจุลินทรีย์ ทั้งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติหรือสร้างขึ้นก็ตาม ซึ่งใช้สำหรับเป็นธาตุอาหารของพืชได้ ไม่ว่าจะโดยวิธีใด หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านในด้านหนึ่ง ทั้งทางเคมี กายภาพ หรือชีวภาพในดินเพื่อบำรุงความเติบโตแก่พืช

5.2.6 สุขลักษณะ (hygiene) หมายถึง สภาพและมาตรการต่างๆ ที่จำเป็นที่จะทำให้นั่นใจในความปลอดภัยของสินค้าเกษตรในทุกขั้นตอนการผลิต และเหมาะสมต่อการบริโภค

5.2.7 การตามสอบ (traceability) หมายถึง ความสามารถในการติดตามที่มาที่ไปของสินค้าเกษตร ผ่านขั้นตอนหนึ่งหรือหลายขั้นตอนที่ดำเนินการในระดับฟาร์ม

5.3. ข้อกำหนด

5.3.1. น้ำ

1) น้ำที่ใช้ในแปลงปลูก

(1) น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุ หรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต กรณีที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุ หรือสิ่งที่เป็นอันตราย ให้วิเคราะห์น้ำโดยส่งห้องปฏิบัติการ และเก็บผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน

(2) ไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมอื่นๆ เช่น แหล่งชุมชน โรงพยาบาล ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย กรณีจำเป็นต้องใช้ ต้องมีหลักฐานหรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้นได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียมาแล้ว และสามารถนำมาใช้ในกระบวนการผลิตได้

(3) เก็บตัวอย่างน้ำ อย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตและในช่วงเวลาที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการนำไปใช้ในการผลิตส่งห้องปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน

(4) น้ำสำหรับละลายปุ๋ย และวัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องมีคุณภาพโดยไม่ทำให้ประสิทธิภาพในการทำละลายปุ๋ย และวัตถุอันตรายทางการเกษตรลดน้อยลง

(5) มีวิธีการให้น้ำที่เหมาะสมกับความต้องการของพืช และเหมาะสมกับความชื้นของดิน

(6) มีวิธีการให้น้ำที่เหมาะสมเพื่อลดการสูญเสียน้ำ และลดความเสี่ยงต่างๆที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูก และพื้นที่โดยรอบ

(7) มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งานในกิจกรรมต่างๆ เช่น น้ำทิ้งต่างๆ น้ำจากห้องสุขา เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูก และพื้นที่โดยรอบ

(8) บำรุงรักษาดูแลระบบการให้น้ำให้มีประสิทธิภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

(9) แหล่งน้ำสำหรับกิจกรรมทางการเกษตร ไม่ควรเป็นแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นจากการทำลายสิ่งแวดล้อม

(10) มีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและแหล่งน้ำ

(11) เลือกแหล่งปลูกที่มีปริมาณน้ำเพียงพอ เพื่อที่จะใช้ในการผลิตพืชให้มีคุณภาพ

2) น้ำที่ใช้ในแปลงปลูก ระบบไฮโดรโปนิก (hydroponic)

(1) เปลี่ยนน้ำอย่างสม่ำเสมอสำหรับพืชที่ปลูกในระบบไฮโดรโปนิก หรือถ้ามีการนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ ให้มีระบบการลดปริมาณการปนเปื้อนของจุลินทรีย์และ/หรือสารเคมี

(2) บำรุงรักษาระบบการให้น้ำให้สะอาดตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของจุลินทรีย์

3) น้ำที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

น้ำที่ใช้สำหรับการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำที่ใช้บริโภคหรือเทียบเท่า โดยให้ความสำคัญกับปัญหาการปนเปื้อนเป็นกรณีพิเศษ ดังต่อไปนี้

(1) น้ำที่จะไปสัมผัสส่วนของผลผลิตที่บริโภคได้

(2) ผลผลิตที่มีคุณลักษณะทางกายภาพที่ทำให้มีน้ำค้างอยู่ที่ผลผลิต เช่น พื้นผิวผลผลิตที่ไม่เรียบ และใบ

5.3.2. พื้นที่ปลูก

1) พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุ หรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต กรณีที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายให้วิเคราะห์ดิน โดยส่งห้องปฏิบัติการ และเก็บผลการวิเคราะห์ดินไว้เพื่อเป็นหลักฐาน

2) กรณีจำเป็นต้องใช้พื้นที่ปลูกที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่ามีวิธีการบำบัดเพื่อลดการปนเปื้อนสู่ระดับที่ปลอดภัยได้

3) เก็บตัวอย่างดิน อย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดการในระบบการผลิต และในช่วงที่สภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการปนเปื้อนส่งห้องปฏิบัติการ และเก็บผลการวิเคราะห์ดินไว้เป็นหลักฐาน

4) หากมีการใช้สารเคมีที่ใช้รมหรือราดดินเพื่อฆ่าเชื้อในดินหรือวัสดุปลูก ให้ดำเนินการบันทึกข้อมูลชนิดสารเคมี วันที่ใช้ อัตราส่วน วิธีใช้ และชื่อผู้ปฏิบัติงาน พร้อมทั้งเก็บบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

5) พื้นที่ปลูกใหม่ ไม่เป็นพื้นที่ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หากมีผลกระทบ ต้องมีมาตรการในการป้องกัน หรือลดผลเสียที่จะเกิดขึ้น

6) วางผังแปลง จัดทำแปลง หรือปรับปรุงผังแปลง โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลผลิต ความปลอดภัย สุขภาพ และสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน

7) ดูแลรักษาพื้นที่ที่ปลูกพืชเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน

8) ปลูกพืชให้เหมาะสมกับชนิดของดิน และไม่มีความเสี่ยงที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม

9) จัดทำรหัสแปลงปลูก และข้อมูลประจำแปลงปลูก โดยระบุชื่อเจ้าของพื้นที่ปลูก สถานที่ติดต่อ ชื่อผู้ดูแลแปลง (ถ้ามี) สถานที่ติดต่อ ที่ตั้งแปลงปลูก แผนผังที่ตั้งแปลงปลูก แผนผังแปลงปลูก ชนิดพืช และพันธุ์ที่ปลูก

10) ดำเนินการจัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี

11) พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

5.3.3 วัตถุอันตรายทางการเกษตร

1) หากใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้ตามคำแนะนำ หรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร

หยุดใช้ก่อนการเก็บเกี่ยวตามช่วงเวลา ที่ระบุไว้ในฉลากกำกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรแต่ละชนิด หรือให้เป็นไปตามคำแนะนำของทางราชการ

2) ห้ามใช้หรือมีไว้ในครอบครองวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้าม ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ครอบครองตามพระราชบัญญัติวัตถุ อันตราย พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

3) กรณีผลิตเพื่อส่งออก ห้ามใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ประเทศคู่ค้าห้ามใช้ หรือให้ใช้ตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้า

4) มีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ได้หรือห้ามใช้ใน ประเทศ และประเทศคู่ค้า

5) เลือกใช้เครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์รวมทั้งวิธีการพ่นสารเคมีที่ถูกต้อง โดยตรวจสอบเครื่องพ่นสารเคมีให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) ไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรมากกว่าสองชนิดผสมกัน เว้นแต่จะเป็นไปตามคำแนะนำของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องหรือมีข้อมูลทางวิชาการรับรอง

7) ใช้ระบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานที่เหมาะสมเพื่อลดการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร

8) วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียวให้ปิดให้สนิท และเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตร หากมีการเปลี่ยนถ่ายภาชนะบรรจุต้องระบุข้อมูลให้ครบถ้วนถูกต้อง

9) จัดเก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆ เป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บ เฉพาะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสารแต่ละชนิด และสามารถควบคุมการหยิบใช้ได้ ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลผลิต และไม่เกิดอันตรายต่อบุคคล

10) จัดเก็บสารเคมีอื่น เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง สารทำความสะอาด สารอื่นๆ ที่ไม่ได้ใช้ทางการเกษตรให้เป็นสัดส่วน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสู่ผลผลิตและสิ่งแวดล้อม

11) ทำความสะอาดเครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ภายหลังการใช้ทุกครั้ง และกำจัดน้ำล้างด้วยวิธีที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม

12) ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้หมดแล้ว ต้องกำจัดเพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้หรือการทำลายด้วยวิธีที่ถูกต้อง

13) ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่หมดอายุหรือเสื่อมสภาพ ต้องดำเนินการจัดเก็บในสถานที่เฉพาะและทำลายเพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้ใหม่ หรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง

14) จัดทำบัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่เก็บไว้ในสถานที่เก็บ

15) ผู้ปฏิบัติงาน และ/หรือผู้ควบคุมต้องมีความรู้ในการใช้วัตถุอันตราย ทาง การเกษตรที่ถูกต้อง โดยต้องรู้จักศัตรูพืช การเลือกชนิดและอัตราการใช้ วัตถุอันตรายทาง การเกษตร การเลือกใช้เครื่องพ่นและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

16) ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจาก การใช้ วัตถุอันตรายทางการเกษตร และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

17) ขณะปฏิบัติงานผู้ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องสวมเสื้อผ้าให้มิดชิด มี อุปกรณ์ป้องกันสารพิษ ได้แก่ หน้ากากหรือผ้าปิดจมูก ถุงมือ หมวก และสวมรองเท้าเพื่อป้องกัน อันตรายต่างๆจากสารที่ก่อให้เกิดการเป็นพิษ

18) ผู้พ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องอยู่เหนือลมตลอดเวลา รวมถึงต้อง ระวังละอองฟุ้งกระจายไปปนเปื้อนแปลงใกล้เคียงและสิ่งแวดล้อม

19) ผู้พ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยน เสื้อผ้า ทันทีหลังการพ่น เสื้อผ้าที่สวมใส่ขณะพ่นต้องซักให้สะอาดทุกครั้ง โดยแยกซักจากเสื้อผ้าที่ใช้ปกติ

20) มีอุปกรณ์ที่ใช้ในปฐมพยาบาล และอุปกรณ์ช่วยป้องกันอุบัติเหตุอย่าง ครบถ้วน เช่น น้ำยาล้างตา น้ำสะอาด ทิชชู่ ฯลฯ

21) มีเอกสารคำแนะนำการปฏิบัติในกรณีที่มีอุบัติเหตุหรือเหตุฉุกเฉินแสดงไว้ ให้เห็นชัดเจนในบริเวณเก็บสารเคมี

5.3.4. การจัดการคุณภาพใน กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

1) มีแผนการควบคุมการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้ หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือ ใช้ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้รับการยอมรับ หรือ ข้อมูลจากลูกค้า เพื่อกำหนดมาตรการควบคุมในแต่ละขั้นตอน ที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัย ของคุณภาพผลผลิต และ/หรือสิ่งแวดล้อม และ/หรือสุขภาพ สวัสดิภาพและความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน

2) จัดทำรายการพร้อมกับบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต แหล่งที่มา และ รายละเอียดเฉพาะของวัตถุดิบในการผลิตที่สำคัญ เช่น เมล็ดพันธุ์หรือต้นพันธุ์ ปุ๋ย ธาตุอาหารเสริม วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ในกระบวนการผลิต พร้อมทั้งระบุรายการ ปริมาณ วัน/เดือน/ปีที่ จัดซื้อเมล็ดพันธุ์ หรือต้นพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์

3) เมล็ดพันธุ์ หรือต้นพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์ต้องมาจากแหล่งที่สามารถ เชื่อถือได้ ตรงตามสายพันธุ์ตรงตามความต้องการของตลาด ซึ่งสามารถตรวจสอบประวัติ และ แหล่งที่มาของต้นพันธุ์ หรือเมล็ดพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์ได้

- 4) ไม่ปลูกพืชชนิดที่มาจากเมล็ดพันธุ์ หรือต้นพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์ที่เป็นพิษต่อการบริโภค ยกเว้นหากมีข้อแนะนำในการบริโภคที่ถูกต้องและปลอดภัย
- 5) หากมีการคลุก หรือเคลือบเมล็ดพันธุ์ด้วยวัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้อัตราการใช้และตามวิธีการตามคำแนะนำบนฉลากที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมาย และบันทึกข้อมูลไว้
- 6) มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนทั้งในด้านจุลินทรีย์ เคมี และกายภาพสู่ผลผลิตในระดับที่จะทำให้ไม่ปลอดภัยต่อการบริโภค โดยใช้ปุ๋ยหรือสารปรับปรุงดินที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร
- 7) หากเกษตรกรผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองภายในฟาร์ม ปุ๋ยอินทรีย์ต้องผ่านกระบวนการหมัก หรือเกิดการย่อยสลายโดยสมบูรณ์ หรือผ่านกระบวนการอื่นอย่างเพียงพอที่จะไม่ทำให้เกิดโรคสู่คน ทั้งนี้ให้บันทึกข้อมูลที่ระบุวิธีการ วันที่ และช่วงเวลาทำปุ๋ยอินทรีย์
- 8) ไม่ใช่สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย
- 9) พื้นที่เก็บรักษา ผสม และขนย้าย ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน หรือพื้นที่สำหรับหมักปุ๋ยอินทรีย์ ต้องแยกเป็นสัดส่วน อยู่ในบริเวณที่ไม่เกิดการปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำ
- 10) ใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมต่อพืชที่ปลูกในอัตราตามคำแนะนำบนฉลาก
- 11) กรณีปลูกพืชในระบบไฮโดรโปนิค ต้องมีการเฝ้าระวัง และบันทึกข้อมูลการใช้สารละลายธาตุอาหารพืช
- 12) จัดให้มีอุปกรณ์การเกษตรที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน
- 13) จัดให้มีสถานที่เก็บรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรเป็นสัดส่วน ปลอดภัย และง่ายต่อการนำไปใช้งาน
- 14) ตรวจสอบอุปกรณ์ เครื่องมือ รวมถึงเครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ และอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงาน
- 15) ตรวจสอบเครื่องมือ และอุปกรณ์การเกษตรที่ต้องอาศัยความเที่ยงตรงในการปฏิบัติงาน เช่น หัวฉีดพ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตร อย่างน้อยปีละครั้ง หากพบว่ามีความคลาดเคลื่อนต้องปรับปรุงซ่อมแซม หรือเปลี่ยนใหม่ให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐาน
- 16) ทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรรวมทั้งภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและขนส่งผลผลิตทุกครั้งก่อนการใช้งานและหลังใช้งานเสร็จแล้ว
- 17) มีการจัดการระบบการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตตรงตามข้อกำหนดของกลุ่ม
- 18) ส่วนของพืชที่มีโรคเข้าทำลาย ต้องเผาทำลายนอกแปลงปลูก โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

19) แยกประเภทของเสียและสิ่งของที่ไม่ใช่ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตให้ชัดเจน รวมทั้งมีที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ รวมถึงมีการลดของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต

5.3.5. การเก็บเกี่ยวและ การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

- 1) ต้องเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม โดยผลผลิตมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด หรือตามข้อกำหนดของกลุ่มค้า
- 2) การเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกต้องลักษณะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่มีผลต่อความปลอดภัยในด้านการบริโภค
- 3) คัดแยกผลผลิตที่ไม่ได้คุณภาพออก หากมีการคัดแยกชั้นคุณภาพและขนาดก่อนจำหน่าย ให้คัดแยกชั้นคุณภาพและขนาดของผลผลิต ตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตรที่กำหนดสำหรับผลผลิตในแต่ละชนิด หรือตามข้อกำหนดของกลุ่มค้า
- 4) ใช้เครื่องมือหรือใช้วิธีการเฉพาะเพื่อป้องกันการซ้ำหรือเกิดเป็นรอยตำหนิของผลผลิตเนื่องจากการเก็บเกี่ยว
- 5) ป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุ หรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลผลิตที่มีการคัดเลือกหรือบรรจุในแปลงปลูกแล้ว และไม่วางผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วให้สัมผัสกับพื้นดินโดยตรง
- 6) แยกภาชนะบรรจุของเสียและวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างชัดเจนจากภาชนะบรรจุในการเก็บเกี่ยวและการขนย้าย เพื่อป้องกันการปนเปื้อน
- 7) อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และวัสดุที่สัมผัสกับผลผลิตโดยตรงต้องทำจากวัสดุที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน
- 8) ดูแลรักษาอุปกรณ์และภาชนะบรรจุให้สะอาด เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสู่ผลผลิต และดำเนินการตรวจสอบให้มีสภาพพร้อมใช้งาน
- 9) จัดให้มีสถานที่เก็บรักษาวัสดุ อุปกรณ์ และภาชนะบรรจุให้เป็นสัดส่วน โดยแยกออกจากสารเคมีหรือวัตถุอันตรายทางการเกษตรอื่นๆ ปุ๋ย และสารปรับปรุงดิน เพื่อให้มีการป้องกันการปนเปื้อนจากสัตว์พาหะนำโรค
- 10) จัดการแยกผลผลิตด้อยคุณภาพกับผลผลิตที่มีคุณภาพ รวมถึงมีแผนการใช้ประโยชน์จากผลผลิตที่ด้อยคุณภาพ และตรวจสอบการคละปนของผลผลิตที่ด้อยคุณภาพ
- 11) สถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ต้องมีโครงสร้างที่สามารถป้องกันความเสี่ยงจากการปนเปื้อนในผลผลิต
- 12) หากพบความเสี่ยงในการปนเปื้อนอันตรายทางกายภาพจากอุปกรณ์และเครื่องมือให้มีมาตรการป้องกัน

13) ป้องกันสัตว์เลี้ยวไม่ให้อยู่ในบริเวณปฏิบัติงาน โดยเฉพาะสถานที่เก็บเกี่ยว คัดบรรจุ และเก็บรักษา หากมีความเสี่ยงในการเป็นพาหะนำโรคให้มีการป้องกัน

14) หากมีการใช้เหยื่อหรือกับดักเพื่อกำจัดสัตว์พาหะ ต้องจัดวางในบริเวณที่ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสู่ผลผลิต ภาชนะ บรรจุ และวัสดุ รวมถึงให้มีการบันทึกข้อมูล

5.3.6. การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก และเก็บรักษา

1) มีการจัดการด้านสุขลักษณะของสถานที่และวิธีการขนย้าย พักผลผลิต และ/หรือเก็บรักษาผลผลิต เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภคและ คุณภาพของผลผลิต

2) ใช้วัสดุปูรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เกี่ยวข้องแล้ว เพื่อใช้ป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดิน และสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่นๆจากพื้นดิน

3) ไม่ใช้พาหนะที่ขนย้ายหรือขนส่งวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร หรือ ปุ๋ย หรือ สารปรับปรุงบำรุงดิน ในการขนย้ายหรือขนส่งผลผลิต เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภค ในกรณีที่ไม่สามารถแยกพาหนะในการขนย้ายหรือขนส่งได้ต้องทำความสะอาดพาหนะเพื่อป้องกันการปนเปื้อนดังกล่าว รวมถึงมีการบันทึกการใช้พาหนะขนส่ง

4) เลือกใช้ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุขั้นต้น เพื่อการขนถ่ายผลผลิตภายในพื้นที่แปลงปลูกไปยังพื้นที่คัดแยกบรรจุที่เหมาะสม มีวัสดุกรุภายในภาชนะเพื่อป้องกันการกระแทก

5) การจัดวางผลผลิตในบริเวณพักผลผลิตที่เกี่ยวข้องในแปลงปลูก ต้องสามารถป้องกันการเกิดรอยแผลที่ผลผลิตจากการขูดขีด หรือการกระแทก รวมทั้งปัญหาการเสื่อมสภาพของผลผลิตอันเนื่องมาจากความร้อนและแสงแดด

6) การขนย้ายผลผลิตในแปลงปลูกให้ปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง และป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภคได้

7) กรณีผลผลิตที่เสื่อมคุณภาพง่าย ต้องมีการดูแลและป้องกันที่เหมาะสมก่อนการขนส่ง

8) พาหนะที่ใช้ในการขนย้ายต้องสามารถรักษาคุณภาพของผลผลิต

9) ให้ขนส่งผลผลิตที่บรรจุภาชนะแล้วด้วยความระมัดระวัง และขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เกี่ยวข้อง และ/หรือหลังการตัดแต่งคัดคุณภาพหรือคัดขนาดแล้ว

5.3.7. สุขลักษณะส่วนบุคคล

- 1) ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจ หรือได้รับการฝึกอบรม สุขลักษณะส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกสุขลักษณะ
- 2) ผู้ที่สัมผัสกับผลผลิตโดยตรง โดยเฉพาะหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนต้องมีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลและมี วิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลผลิต
- 3) มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เพียงพอ และอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานสามารถป้องกันของเสียต่างๆ ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่แปลงปลูก และผลผลิต
- 4) กรณีผู้ปฏิบัติงานเจ็บป่วยต้องรายงานให้ผู้ดูแลการผลิตทราบ เพื่อตัดสินใจในการปฏิบัติงานที่ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลผลิต
- 5) ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 6) จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติงาน
- 7) จัดการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ
- 8) เจ้าของฟาร์ม และผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้หรือได้รับการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

5.3.8. บันทึกข้อมูลและการตามสอบ

- 1) มีบันทึกข้อมูลการใช้น้ำที่มีรายละเอียดต่างๆ เช่น ชนิดพืช วันที่ สถานที่ และปริมาณน้ำใช้ หรือระยะเวลาให้น้ำ
- 2) มีบันทึกข้อมูลการใช้สารเคมีฆ่าเชื้อในดิน
- 3) มีบันทึกข้อมูลรหัสแปลงปลูก และข้อมูลประจำแปลงปลูก
- 4) มีบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรทุกครั้งที่ใช้ อย่างน้อยให้ระบุชนิดพืช ชนิดสารเคมี วัตถุประสงค์การใช้ วันที่ใช้ อัตราและ วิธีการใช้ วันที่เก็บเกี่ยว และชื่อผู้ปฏิบัติงาน
- 5) มีบันทึกข้อมูล/หลักฐานการได้มาของวัตถุอันตรายทางการเกษตร และมีบันทึกรายชื่อวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่จัดเก็บ
- 6) มีบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาและการใช้ปุ๋ยรวมถึงสารปรับปรุงดิน เช่น วันที่ ชนิด ปริมาณ อัตราที่ใช้ วิธีการใช้ ช่วงระยะเวลาของการปลูกพืชที่มีการใช้ปุ๋ย และชื่อผู้ปฏิบัติงาน

- 7) มีบันทึกข้อมูลการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวในขั้นตอนการปฏิบัติที่สำคัญที่มีผลต่อความปลอดภัยของผลผลิต
- 8) มีบันทึกข้อมูลการปฏิบัติก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวในขั้นตอนการปฏิบัติที่สำคัญที่มีผลต่อคุณภาพของผลผลิต
- 9) มีบันทึกข้อมูลการกำจัดสัตว์พาหะนำเชื้อ
- 10) มีบันทึกข้อมูลการใช้พาหนะขนส่ง
- 11) มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการฝึกอบรม และ/หรือเก็บหลักฐานผลการตรวจสอบ และ/หรือการจัดการด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล
- 12) จัดทำเอกสารหรือแบบบันทึกให้เป็นปัจจุบันสำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้นๆ รวมทั้งมีการบันทึกข้อมูลให้ถูกต้องครบถ้วน และลงชื่อผู้ปฏิบัติงานทุกครั้งที่มีการบันทึก
- 13) มีการจัดเก็บเอกสาร และ/หรือ บันทึกข้อมูลแยกเป็นหมวดหมู่ เป็นฤดูกาลผลิตแต่ละฤดูกาล เพื่อสะดวกต่อการนำมาใช้ และการตรวจสอบ
- 14) ผลผลิตที่อยู่ระหว่างการเก็บรักษาและขนย้าย หรือบรรจุเพื่อจำหน่าย ต้องมีการระบุรุ่นผลผลิต หรือดิครหัส หรือเครื่องหมายแสดงแหล่งผลิต หรือวันที่เก็บเกี่ยว ให้สามารถตรวจสอบที่มาของผลผลิตได้
- 15) ในกรณีที่มีการจำหน่ายผลผลิต ต้องมีการบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อผลผลิต หรือแหล่งที่นำผลผลิตไปจำหน่าย รวมถึงปริมาณที่จำหน่าย
- 16) เก็บรักษานักข้อมูลการปฏิบัติงาน และเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้อย่างน้อย 2 ปีของการผลิตติดต่อกัน หรือตามที่ผู้ประกอบการหรือประเทศคู่ค้าต้องการ เพื่อให้สามารถตามสอบและ เรียกคืนสินค้าเมื่อเกิดปัญหาได้
- 17) กรณีพบปัญหาการปฏิบัติในแปลงปลูกที่อาจมีผลต่อความปลอดภัยต้องแยกผลผลิต และป้องกันไม่ให้มีการนำไปจำหน่าย หากพบหลังจากจำหน่ายแล้วให้รีบแจ้งผู้ซื้อผลผลิตทันที
- 18) กรณีที่พบปัญหาในการปฏิบัติในแปลงปลูกที่อาจมีผลต่อความปลอดภัยให้สืบหาสาเหตุ และหาแนวทางแก้ปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น และให้มีการบันทึกข้อมูลการทบทวนวิธีการปฏิบัติ
- 19) ทบทวนการปฏิบัติงานในด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือทบทวนบันทึกข้อมูลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ รวมถึงเก็บ บันทึกข้อมูลการทบทวนและแก้ไขไว้

20) มีการแก้ไขข้อร้องเรียนที่เกี่ยวข้อง และเก็บบันทึกข้อมูลการ แก้ปัญหาข้อร้องเรียนไว้

6. สภาพการผลิตและการดูแลรักษาผักปลอดภัย

สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร (2555) กล่าวถึง การผลิตพืชผักปลอดภัย โดยมีรายละเอียด วิธีการผลิตพืชผักปลอดภัย การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชผักแบบผสมผสาน ดังนี้

6.1 วิธีการผลิตพืชผักปลอดภัย มีการดำเนินการ ดังนี้

6.1.1 การคัดเลือกพื้นที่ปลูกที่เหมาะสม พื้นที่ปลูกไม่เป็นแหล่งที่สะสมของโรคแมลง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ปราศจากการสะสมของโลหะหนัก

6.1.2 พันธุ์พืชผัก เลือกใช้พันธุ์พืชผักที่ต้านทาน โรคและปลอดจากเชื้อโรค เนื่องจากพันธุ์พืชผักแต่ละสายพันธุ์จะมีลักษณะแตกต่างกันอันเป็นผลจากการควบคุมโดยหน่วยพันธุกรรมในพืชนั้นๆ ที่จะแสดงผลออกมาในด้านความต้านทานต่อศัตรูพืช ความทนทานต่อสภาพภูมิอากาศ ปริมาณและคุณภาพ ผลผลิต

6.1.3 การจัดการดินและปุ๋ย ดินเป็นปัจจัยหลักชนิดหนึ่งในการผลิตพืชผัก เนื่องจากเป็นที่ยึดลำต้น และแหล่งของธาตุอาหารพืช นอกจากนี้ดินยังมีส่วนที่ก่อให้เกิดการระบาดของศัตรูพืชได้เช่นกัน

6.1.4 การปรับสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดิน พืชผักจะเจริญเติบโตได้ดีในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ และโรคผักบางชนิดจะระบาดรุนแรงในสภาพดินเสื่อมโทรม การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน กระทำได้โดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยมูลสัตว์ปุ๋ย หมักหรือปุ๋ยพืชสด

6.1.5 การปรับสภาพความเป็นกรดเป็นด่างของดิน โดยทั่วไปสภาพดินมีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการใส่ปุ๋ยเคมีติดต่อกันมาเป็นระยะเวลานาน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของดิน เช่น ดินจับกันแข็งเป็นก้อน ซึ่งเกิดจากการตรึงธาตุอาหารบางชนิดที่จำเป็นต่อพืช การไถพรวนดินที่ผิดวิธีก่อให้เกิดการชะล้างของผิวดิน

6.1.6 การให้ปุ๋ยหลังปลูกพืช เนื่องจากธาตุอาหารส่วนใหญ่จะมีอยู่ในดินแล้ว เมื่อปลูกพืชจึงยังคงเหลือธาตุไนโตรเจนและ โปแตสเซียม ซึ่งจะถูกระบายได้ง่าย ดังนั้นจะต้องให้ปุ๋ยทั้งสองในระหว่างที่พืชเจริญเติบโต ซึ่งการให้ปุ๋ยอาจทำได้โดยการให้พร้อมกับการให้น้ำ

6.1.7 การให้ธาตุอาหารเสริม ธาตุอาหารพืชบางชนิดมีอยู่แล้วในดิน บางชนิดต้องมีการเพิ่มเติม การเตรียมดิน นอกจากจะเพิ่มอินทรีย์วัตถุเพื่อให้ดินร่วน โปร่งแล้วยังสามารถเพิ่มธาตุอาหารบางชนิดก่อนปลูกได้โดยไม่ต้องให้หลังปลูกอีก

6.2. การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชผักแบบผสมผสาน

6.2.1 การป้องกันกำจัดโดยวิธีกล

1) การใช้กับดักกาวเหนียวสีเหลือง การวางกับดักกาวเหนียวในแปลงปลูกผัก ควรวางให้อยู่ในระดับเหนือยอดผักที่ปลูกประมาณ 1 ฟุต

2) การใช้กับดักแสงไฟ กับดักแสงไฟจะสามารถดักจับผีเสื้อกลางคืน เช่น ผีเสื้อหนอนกระทู้หอม หนอนกระทู้ผัก หนอนคืบกะหล่ำ แสงไฟที่เหมาะสมในการล่อแมลงควรใช้หลอดไฟแสงสีม่วงหรือแสงสีน้ำทะเล

3) การใช้พลาสติกสีเทา - เงิน การใช้พลาสติกคลุมแปลงปลูก เหมาะกับพืชผักที่มีระยะปลูกที่แน่นอน ซึ่งจะเป็นการช่วยรักษาความชื้นในดิน ควบคุมวัชพืช และยังช่วยลดการระบาดของแมลง พากปากดูด เช่น เพลี้ยอ่อน และไร

4) การใช้มุ้งตาข่าย หรือกางมุ้งในแปลงผัก พื้นที่ที่มีการปลูกผักเพื่อการค้า มีการปลูกหลายรุ่นติดต่อกันหลายฤดูกาล จะมีปัญหาในการผลิตที่รุ่นแรก คือ การระบาดของศัตรูพืชหลายชนิด วิธีป้องกันที่ควรใช้ในพื้นที่ คือ การกางมุ้งตาข่าย หรือปลูกผักในมุ้งตาข่าย

6.2.2 การป้องกันกำจัดโดยอาศัยศัตรูธรรมชาติ เป็นการควบคุมศัตรูพืชผักโดยใช้สิ่งมีชีวิตได้แก่ เชื้อไวรัส เช่น Nuclear Polyhedrosis Virus (NPV) เชื้อแบคทีเรีย เช่น *Bacillus thuringiensis* (BT) ไร้เดือนฝอย เช่น *Steinernma carpocapsae* Weiser เชื้อรา เช่น *Trichoderma* spp. หรือใช้ศัตรูธรรมชาติอื่น เช่นแมลงตัวห้ำ ตัวเบียน เป็นต้น

6.2.3 การป้องกันกำจัดโดยใช้พืชสมุนไพร พืชสมุนไพรไทยหลายชนิดสามารถนำมาใช้ป้องกัน และนำมาใช้ฆ่าแมลง ทดแทน สารเคมีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพืชในท้องถิ่นไทย ปลูกง่าย หาได้โดยทั่วไป

6.2.4 การใช้สารเคมี

ใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้ถูกวิธีดังนี้

- 1) เลือกใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้ถูกกับชนิดของศัตรูพืช
- 2) ตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องพ่นอย่าให้มีรอยรั่ว เพราะจะทำให้สารพิษเปียกเปื้อนเสื้อผ้า และร่างกายของผู้พ่น
- 3) ต้องสวมเสื้อผ้า และรองเท้านิคมิดชิด
- 4) อ่านฉลากคำแนะนำ คุณสมบัติ และการใช้ก่อนทุกครั้ง
- 5) ควรใช้พ่นในช่วงเช้า หรือเย็นขณะลมสงบ หลีกเลี่ยงการพ่นในเวลาแดดจัด หรือลมแรง และผู้พ่นสารเคมีต้องอยู่เหนือลมตลอดเวลา
- 6) เตรียมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้ใช้หมดในคราวเดียว

7) ภาชนะบรรจุป้องกันกำจัดศัตรูพืช ควรปิดให้สนิทเมื่อเสร็จงาน และเก็บไว้ในที่มิดชิด ห่างจากสถานที่ปรุงอาหาร แหล่งน้ำ และโรงเก็บต้องถือคกญแจตลอดเวลา

8) ภายหลังกการพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ผู้พ่นต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันทีเสื้อผ้าที่เปื้อนสารเคมีต้องซักให้สะอาดทุกครั้ง

9) ไม่เก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ใช้จะสลายตัวถึงระดับปลอดภัย โดยดูจากตารางคำแนะนำการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

10) ทำลายภาชนะบรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้ว

6.2.5 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว มีขั้นตอนในการปฏิบัติดังนี้

1) การล้างทำความสะอาดพืชผัก ผักกนใบ ผักกนราก และหัวบางชนิด ควรล้างผลผลิตก่อนนำส่งตลาด เพื่อล้างเอาส่วนของดินที่ติดมากับรากและใบออก และช่วยทำให้ผักอยู่ในสภาพสดและชื้น โดยลักษณะการล้างทำความสะอาด อาจทำได้ 3 วิธีคือ

- การแช่ คือ การนำผลผลิตไปแช่ในน้ำหรือน้ำที่มีสารประกอบอื่นที่ช่วยในการทำความสะอาด หรือช่วยฆ่าเชื้อ

- การแกว่ง คือ การล้างโดยมีการเคลื่อนไหวของผลผลิตในน้ำหรือมีการไหลของน้ำ สำหรับการเคลื่อนไหวของผลผลิตอาจทำได้หลายรูปแบบ

- การฉีด หรือพ่นด้วยน้ำที่มีความแรงลงไปบนผลผลิต ความแรงที่ใช้จะขึ้นอยู่กับชนิดของผลผลิต

2) การตัดแต่งผักบางชนิด เช่น ต้นหอม กะหล่ำปลีผักกนรากต่าง ๆ เป็นต้น ควรได้รับการตัดแต่งส่วนที่เน่าเสียในขณะที่เก็บเกี่ยว เพื่อให้ผลผลิตที่ได้มีลักษณะน่าดูขึ้น

3) การคัดขนาดและคุณภาพหรือคัดเกรด ผักทุกชนิดได้รับการเลือกขนาดและคุณภาพทันทีขณะเก็บเกี่ยว หรือหลังการเก็บเกี่ยว ผักที่อยู่ในเกรดคุณภาพที่ดีย่อมได้ราคาสูง ส่วนคุณภาพรองลงมา แม้จะได้ราคาต่ำกว่าก็ตาม แต่จะดูน่าซื้อถ้าได้แยกขนาดไว้

4) การบรรจุโดยทั่วไป นิยมใช้ข่งแบบต่างๆ บรรจุขนย้ายผัก เพราะสะดวก ง่าย ราคาถูก แต่จะมีข้อเสียที่ทำให้ผักบอบช้ำ เน่าเสียได้ง่าย ปัจจุบันเริ่มมีการใช้กล่องกระดาษลังพลาสติก เพื่อบรรจุขนย้ายผักที่ได้รับคัดเลือกขนาด และคุณภาพอย่างดีเพื่อการส่งออก

5) การขนย้ายและการเก็บรักษาสินค้าผักสด ควรขนย้ายและเก็บรักษาด้วยวิธีการที่เหมาะสมและถูกต้อง เพื่อรักษาคุณภาพไว้ให้ดีที่สุด การขนย้ายต้องกระทำด้วยความระมัดระวังทุกระยะ

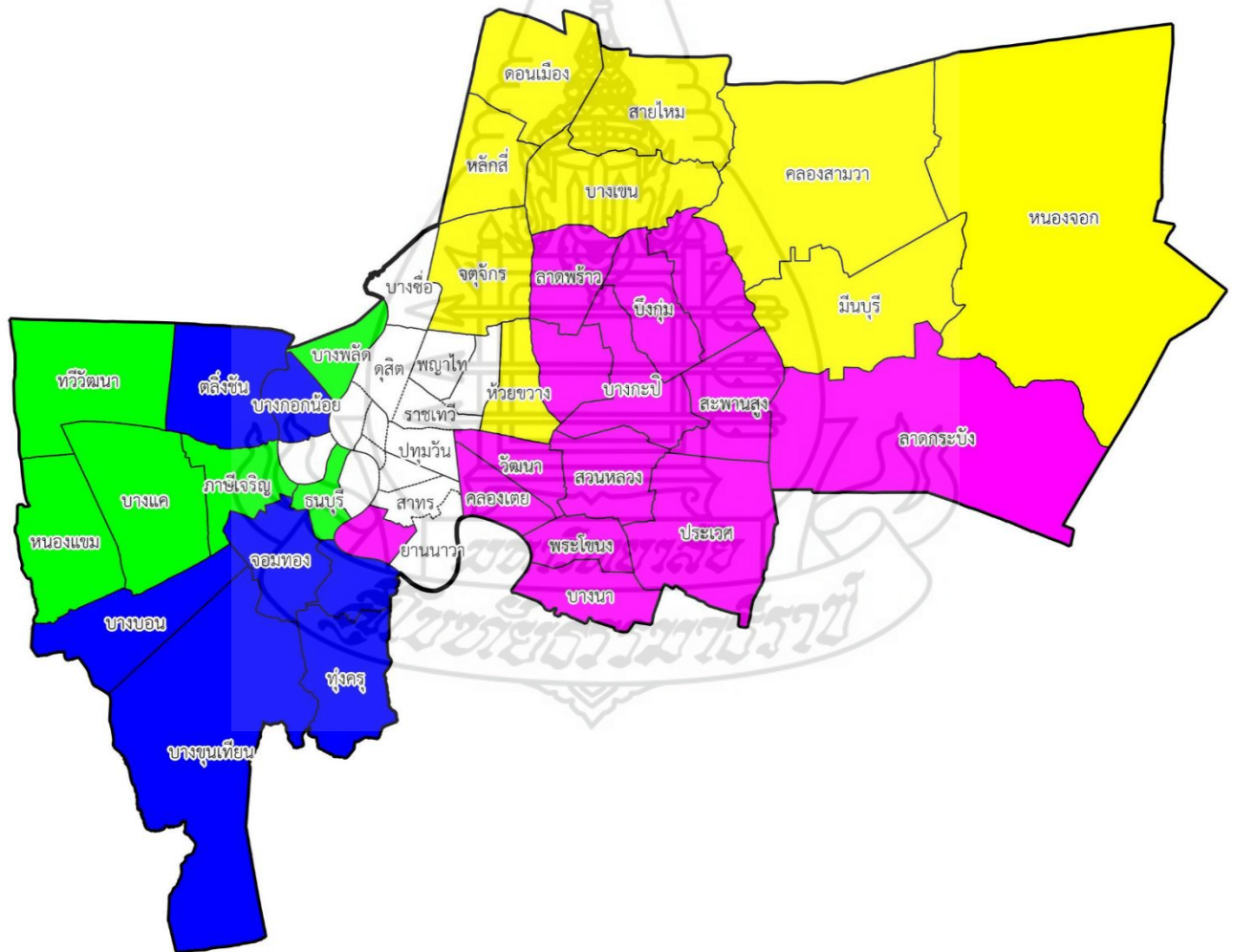
6) การเก็บรักษาผักสด จุดประสงค์หลักคือ พยายามให้ผลผลิตยังคงอยู่ในสภาพสดอยู่ การเสื่อมสภาพภายหลังเก็บเกี่ยวขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ

7. บริบทของกรุงเทพมหานคร

วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร (2555) อธิบาย ข้อมูลพื้นฐานของกรุงเทพมหานคร ไว้ว่า

7.1 ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด กรุงเทพมหานคร

7.1.1 ด้านเศรษฐกิจ กรุงเทพฯ เมืองหลวงของประเทศและเป็น "มหานคร" ที่เป็นศูนย์กลางความเจริญทุกด้าน โดยแนวนโยบายการพัฒนาระดับประเทศของภาครัฐ มุ่งเน้นขยายการพัฒนาในด้านต่างๆ ไปในเขตจังหวัดปริมณฑลใกล้เคียง 5 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และนครปฐม เนื่องจากพื้นที่ของความเป็นเมืองหลวงและกิจกรรมต่างๆ มีความต่อเนื่องกันจนเรียกได้ว่าเป็นเมืองเดียวกันในทุกด้าน มีการพัฒนาจนเป็นฐาน เศรษฐกิจหลักของประเทศ ทั้งการเป็นศูนย์บริหารทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ตลอดจนการติดต่อกับนานาชาติมาโดยตลอด

ภาพที่ 2.1 แผนที่กรุงเทพมหานคร

7.1.2 ภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศของกรุงเทพมหานครเป็นที่ราบลุ่ม มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 1.50-2 เมตร โดยมีความลาดเอียงของระดับพื้นดินจากทิศเหนือ จะค่อยๆลาดเอียงสู่อ่าวไทยทางทิศใต้ และเฉพาะลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างจะอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลไม่เกิน 1.50 เมตร ตั้งอยู่บนพื้นที่ซึ่งในทางภูมิศาสตร์เรียกว่าบริเวณดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ ซึ่งเกิดจากตะกอนน้ำพา (Alluvium) โดยเป็นส่วนหนึ่งของที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกข้าวและพืชประเภทต่างๆ

7.2 พื้นที่เกษตรกรรม

สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร (2562) อธิบายข้อมูลพื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ไว้ดังนี้

7.2.1 พื้นที่เกษตรกรรมในกรุงเทพมหานคร ในปี 2562 กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ทางการเกษตร 149,980.89 ไร่ มีพื้นที่เกษตรกรรม 36 เขต แบ่งพื้นที่การดูแลเป็น 4 พื้นที่ ดังนี้

- 1) สำนักงานเกษตรพื้นที่ 1 พื้นที่รับผิดชอบได้แก่ เขตหนองจอก เขตบางเขน เขตมีนบุรี เขตห้วยขวาง เขตจตุจักร เขตดอนเมือง เขตหลักสี่ เขตสายไหม และเขตคลองสามวา
- 2) สำนักงานเกษตรพื้นที่ 2 พื้นที่รับผิดชอบได้แก่ เขตบางกะปิ เขตพระโขนง เขตลาดกระบัง เขตบึงกุ่ม เขตบางนา เขตบางคอแหลม เขตประเวศ เขตคลองเตย เขตสวนหลวง เขตลาดพร้าว เขตวัฒนา เขตคันนายาว เขตสะพานสูง เขตวังทองหลาง
- 3) สำนักงานเกษตรพื้นที่ 3 พื้นที่รับผิดชอบได้แก่ เขตคลองสาน เขตบางกอกน้อย เขตบางขุนเทียน เขตราษฎร์บูรณะ เขตทุ่งครุ เขตบางบอน เขตจอมทอง
- 4) สำนักงานเกษตรพื้นที่ 4 พื้นที่รับผิดชอบได้แก่ เขตภาษีเจริญ เขตหนองแขม เขตธนบุรี เขตบางพลัด เขตบางแค เขตทวีวัฒนา

7.2.2 ชนิดการเกษตรในกรุงเทพมหานคร ชนิดของการเกษตรได้จำแนกได้เป็น 4 ประเภทดังนี้ ข้าว พืชสวน ประมง และ ปศุสัตว์ ซึ่งปรากฏว่าเกษตรกรในกรุงเทพมหานครปลูกข้าวมากที่สุด รองลงมาปลูกพืชสวน ประกอบไปด้วยสวนผัก สวนผลไม้ ไร่หญ้า ไม้ดอกไม้ประดับ และอื่นๆ ส่วนด้านประมงมี ประกอบไปด้วยปลา กุ้ง และอื่นๆ และด้านปศุสัตว์ ประกอบไปด้วยสัตว์ปีกมากที่สุด รองลงมาคือ แพะ แกะ สุกร และกระบือ

7.2.3 พื้นที่ปลูกพืชในเขตต่างๆของกรุงเทพมหานคร พืชที่ปลูกในพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีทั้งข้าว ผัก ผลไม้ หญ้าสนามและไม้ดอกไม้ประดับ โดยพื้นที่ปลูกข้าวมีมากคือเขตหนองจอก เขตคลองสามวา และเขตลาดกระบัง ส่วนพื้นที่ปลูกผักมีจำนวนไม่มาก โดยปลูกมากในเขตทวีวัฒนา รองลงมาได้แก่ เขตบางแค และเขตคลองสาน สำหรับพื้นที่ปลูกผลไม้ทั้งหมดในเขตกรุงเทพมหานคร ปลูกมากในเขตจอมทอง รองลงมาได้แก่ เขตลาดกระบัง และเขตคลองสามวา

ตามลำดับ นอกจากนี้เขตคลองสามวา และเขตมีนบุรีปลูกหญ้าสนามมากที่สุด ตามลำดับ ส่วนไม้ดอกไม้ประดับ มีพื้นที่ปลูกในเขตบางบอน เขตหนองแขม และเขตทวีวัฒนา ทั้งนี้สถานการณ์การปลูกพืชในเขตต่างๆของกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มลดลง

7.2.4 การแบ่งพื้นที่การเกษตรตามกลุ่มเขตของกรุงเทพมหานคร

กองนโยบายและแผนงาน สำนักผังเมือง (2555) ได้แบ่งพื้นที่การเกษตรตามกลุ่มเขต ซึ่งแยกออกเป็น 6 เขต ดังนี้

กลุ่ม 1 กรุงเทพมหานครประกอบด้วย เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตสัมพันธวงศ์ เขตดุสิต เขตดินแดง เขตห้วยขวาง เขตราชเทวี เขตพญาไท เขตวังทองหลาง

กลุ่ม 2 กรุงเทพมหานครประกอบด้วย เขตสาทร เขตบางคอแหลม เขตยานนาวา เขตบางรัก เขตปทุมวัน เขตคลองเตย เขตวัฒนา เขตพระโขนง เขตบางนา เขตประเวศ เขตสวนหลวง

กลุ่ม 3 กรุงเทพมหานครประกอบด้วย เขตบางซื่อ เขตจตุจักร เขตหลักสี่ เขตบางเขน เขตดอนเมือง เขตสายไหม เขตลาดพร้าว

กลุ่ม 4 กรุงเทพมหานครตะวันออกประกอบด้วย เขตมีนบุรี เขตลาดกระบัง เขตสะพานสูง เขตบึงกุ่ม เขตคันนายาว เขตบางกะปิ เขตหนองจอก เขตคลองสามวา

กลุ่ม 5 กรุงเทพมหานครเหนือประกอบด้วย เขตบางพลัด เขตบางกอกน้อย เขตบางกอกใหญ่ เขตคลองสาน เขตธนบุรี เขตจอมทอง เขตทวีวัฒนา เขตตลิ่งชัน

กลุ่ม 6 กรุงเทพมหานครใต้ประกอบด้วย เขตหนองแขม เขตบางแค เขตภาษีเจริญ เขตราษฎร์บูรณะ เขตบางบอน เขตบางขุนเทียน เขตทุ่งครุ

โดยพิจารณาจากการแยกกลุ่มเขตของกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มเขต ผลปรากฏว่า

กลุ่มเขตที่มีเกษตรกรรมมากที่สุดได้แก่ กลุ่ม 4 กรุงเทพมหานครตะวันออก รองลงมาได้แก่ กลุ่ม 6 กรุงเทพมหานครใต้ กลุ่ม 5 กรุงเทพมหานครเหนือ กลุ่ม 3 กรุงเทพมหานครเหนือ กลุ่ม 2 กรุงเทพมหานครใต้ ส่วนกลุ่ม 1 กรุงเทพมหานครกลางเป็นกลุ่มเขตที่มีพื้นที่การเกษตรน้อยที่สุดของพื้นที่การเกษตรทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร การทำเกษตรกรรมในกรุงเทพมหานครนั้น จะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ โดยด้านตะวันออก คือ เขตหนองจอก เขตคลองสามวา เขตมีนบุรี เขตลาดกระบัง และเขตสะพานสูง เป็นพื้นที่ทำนาทำไร่ ส่วนพื้นที่ ทางด้านตะวันตก ได้แก่ เขตทวีวัฒนา เขตตลิ่งชัน เขตหนองแขม เขตทุ่งครุ เป็นพื้นที่แปลงผัก ไม้ดอกไม้ประดับ สวนผลไม้ และพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

โดยพื้นที่เกษตรทั้งฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของกรุงเทพมหานครมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่ใกล้เคียงกัน จะเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทเกษตรกรรม

ในกรุงเทพมหานครนั้น สอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาเมือง ในขณะที่พื้นที่ถือครองทางการเกษตรจะ
 ผกผันตามสภาพทางเศรษฐกิจ และมูลค่าของที่ดินในแต่ละพื้นที่

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลพื้นฐานการเกษตรและจำนวนเกษตรกรปี 2562

ที่	จังหวัด/เขต	จำนวนเกษตรกรและพื้นที่		พืชผัก	
		ครัวเรือน	พื้นที่เพาะปลูก	ครัวเรือน	พื้นที่เพาะปลูก
สำนักงานเกษตรพื้นที่ 1		3,240	111884.22	23	38
1	เขตหนองจอก	2,095	78764.63	9	34.38
2	เขตบางเขน	37	742.41	2	0.75
3	เขตมีนบุรี	305	5903.17	2	0.53
4	เขตห้วยขวาง	1	0.13	0	0
5	เขตจตุจักร	2	53.08	1	0.08
6	เขตดอนเมือง	1	0.25	0	0
7	เขตหลักสี่	2	0.50	2	0.5
8	เขตสายไหม	55	1099.23	3	0.95
9	เขตคลองสามวา	742	25320.82	4	1.28
สำนักงานเกษตรพื้นที่ 2		614	14907.87	28	29.82
1	เขตบางกะปิ	11	24.89	4	0.66
2	เขตพระโขนง	4	8.47	2	0.34
3	เขตลาดกระบัง	480	14213.85	3	5.2
4	เขตบึงกุ่ม	3	15.40	1	0.25
5	เขตบางนา	4	8.62	0	0
6	เขตบางคอแหลม	2	9.53	0	0
7	เขตประเวศ	37	203.54	3	1.33
8	เขตคลองเตย	1	0.04	1	0.04
9	เขตสวนหลวง	6	16.94	2	0.69
10	เขตลาดพร้าว	3	1.96	1	0.34
11	เขตวัฒนา	2	10.66	1	7.91
12	เขตคันนายาว	36	267.98	5	10.14
13	เขตสะพานสูง	17	112.58	1	0.25
14	เขตวังทองหลาง	8	13.41	4	2.67
สำนักงานเกษตรพื้นที่ 3			15016.14		303.44
1	เขตคลองชัน	364	1058.61	106	244.91
2	เขตบางกอกน้อย	4	3.00	2	0.16
3	เขตบางขุนเทียน	656	11062.09	9	8.62
4	เขตราษฎร์บูรณะ	30	196.58	3	2.63
5	เขตทุ่งครุ	190	747.35	19	19.95
6	เขตบางบอน	195	1452.50	13	16.05
7	เขตจอมทอง	160	496.01	19	11.12

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ที่	จังหวัด/เขต	จำนวนเกษตรกรและพื้นที่		พืชผัก	
		ครัวเรือน	พื้นที่เพาะปลูก	ครัวเรือน	พื้นที่เพาะปลูก
สำนักงานเกษตรพื้นที่ 4		1,226	8172.69	360	1483.5
1	เขตภาษีเจริญ	110	408.73	20	35.93
2	เขตหนองแขม	221	2070.96	22	127.48
3	เขตธนบุรี	1	2.39	0	0
4	เขตบางพลัด	1	1.50	0	0
5	เขตบางแค	399	2096.59	105	386.15
6	เขตทวีวัฒนา	494	3592.52	213	933.94

ข้อมูลทะเบียนเกษตรกรปี 2562 ที่มา : สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร (2562)

8. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากการตรวจเอกสารมีการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

8.1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

8.1.1 เพศ

นาวินทร์ แก้วดวง (2555, น.42) ศึกษาการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย พบว่า เกษตรกรประมาณสองในสาม (ร้อยละ 65.60) เป็นเพศหญิง ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 34.40) เป็นเพศชาย

8.1.2 อายุ

นาวินทร์ แก้วดวง (2555, น.42) พบว่าเกษตรกรประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 38.30) มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี รองลงมาเกษตรกรเกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 31.70) มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี (ร้อยละ 17.20) มีอายุ 43 มากกว่า 61 ปี (ร้อยละ 10.60) มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี และเกษตรกรจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 2.20) มีอายุน้อยกว่า 30 ปี โดยเกษตรกรที่มีอายุต่ำสุด คือ อายุ 23 ปี อายุสูงสุด คือ 69 ปี และมีอายุเฉลี่ย 51.12 ปี

8.1.3 ระดับการศึกษา

ศุทธิดา มิ่งสกุล (2558, น.75) ศึกษาความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ จบการศึกษาประถมศึกษาชั้นบังคับมากที่สุดร้อยละ 66.2

8.1.4 ประสบการณ์ในการปลูกผัก

นิภาพร วงศ์สะอาด. (2555, น.55) การปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยของเกษตรกรอำเภอสามเงา จังหวัดตาก พบว่า ประสบการณ์ในการผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอสามเงา จังหวัดตาก เกษตรกรหนึ่งในสาม (ร้อยละ 38.8) มีประสบการณ์ 6-10 ปี ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีจำนวนชนิดผักที่ปลูก 4.48 ชนิด

8.2.1 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

นาวินทร์ แก้วดวง (2555, น.43) พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 58.89) มีสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน โดยร้อยละ 74.6 มีแรงงานในครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คน

8.2.2 จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร

ศุทธิดา มิ่งสกุล (2558, น.80) พบว่า แรงงานในครอบครัวที่ใช้ในการปลูก ผักตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมมีจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 81.1 แรงงานในครอบครัว 1 คนคิด เป็นร้อยละ 17.4 มีแรงงานจ้างเฉลี่ย 0.44 คน

8.2.3 รายได้จากการขายผลผลิตในรอบปีที่ผ่านมา

นาวินทร์ แก้วดวง (2555, น.44) พบว่า เกษตรกรกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ 25.00) มีรายได้การผลิตผักตลอดปีต่อปี 5,000-8,000 บาท/ปี รองลงมา (ร้อยละ 23.89) มีรายได้ 8,001- 10,000 บาท/ปี (ร้อยละ 17.22) มีรายได้ 15,001-30,000 บาท/ปี (ร้อยละ 13.89) มีรายได้ 30,001- 50,000 บาท/ปี (ร้อยละ 9.44) มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท/ปี (ร้อยละ 6.67) มีรายได้ 10,001-15,000 บาท/ปี และเกษตรกรมีรายได้จากการผลิตผักตลอดปีต่ำสุด (ร้อยละ 3.89) มีรายได้ 50,001-80,000 บาท/ปี ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีรายได้จากการผลิตผักตลอดปีต่ำสุด คือ 1,500 บาท/ปี รายได้สูงสุด คือ 80,000 บาท/ปี และมีรายได้จากการผลิตผักตลอดปีเฉลี่ย 18,176.11 บาท/ปี

8.2.4 รายจ่ายในการผลิตในรอบปีที่ผ่านมา

ภัทรนันท์ พิชะ (2556, น. 72) ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพริกตาม การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลยม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พบว่า เกษตรกร ที่ได้รับ GAP เกษตรกรเกือบสองในสาม (ร้อยละ 64.1) มีรายจ่ายภาคการเกษตรน้อยกว่า 20,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 25.00 มีรายจ่ายระหว่าง 20,001 - 40,000 บาท ร้อยละ 6.25 มีรายจ่ายระหว่าง

40,001-60,000 และร้อยละ 4.69 มีรายจ่ายระหว่าง 80,001-100,000 บาท ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีรายจ่ายภาคการเกษตร ต่ำสุด 3,000 บาท สูงสุด 100,000 บาท เฉลี่ย 24,460.94 บาท

8.2.5 ภาระหนี้สิน

ปิยะนันท์ สุวรรณปิงคำ (2552, น.45) การใช้การเกษตรดีที่เหมาะสมในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษส่วนใหญ่มีหนี้สินเฉลี่ย 9,373 บาท สูงสุด 50,000 บาท ต่ำสุด ไม่มีหนี้สิน ส่วนใหญ่มีหนี้สิน ระหว่าง 10,001-15,000 ร้อยละ 43 รองลงมามีหนี้สินต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 23

8.2.6 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

นาวินทร์ แก้วดวง (2555, น.44) พบว่า พื้นที่ผลิตผักปลอดภัยทั้งหมด พบว่า เกษตรกรครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53.33) มีพื้นที่ผลิตผักปลอดภัยทั้งหมด จำนวน 1-2 งาน รองลงมา (ร้อยละ 28.33) มีพื้นที่ผลิตผักปลอดภัยทั้งหมด จำนวนมากกว่า 1 ไร่ - 5 ไร่ พื้นที่ผลิตผักปลอดภัยทั้งหมด (ร้อยละ 13.89) จำนวน 3-4 งาน เกษตรกรส่วนน้อยที่มีพื้นที่ผลิตผักปลอดภัยทั้งหมด (ร้อยละ 2.78) จำนวนมากกว่า 5 ไร่ขึ้นไป และเกษตรกรมีพื้นที่ผลิตผักปลอดภัยทั้งหมดต่ำสุด (ร้อยละ 1.67) น้อยกว่า 1 งาน โดยเกษตรกรมีพื้นที่ผลิตผักปลอดภัยทั้งหมดต่ำสุด คือ 0.125 ไร่ สูงสุด คือ 7 ไร่ และมีพื้นที่ผลิตผักปลอดภัย ทั้งหมดโดยเฉลี่ย 1.40 ไร่

8.2.7 ลักษณะการถือครองที่ดินในพื้นที่ปลูกผักปลอดภัย

นาวินทร์ แก้วดวง (2555, น.44) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.89) มีที่ดินเป็นของตนเองและมีเอกสารสิทธิ์ รองลงมา (ร้อยละ 10.00) เช่าผู้อื่น มีเกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 3.33) ที่ถือครองโดยใช้ที่สาธารณะสำหรับผลิตผักปลอดภัย และเกษตรกรจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 2.78) ที่ถือครองที่ดินสำหรับผลิตผักปลอดภัยอื่นๆ คือ ก.บ.ท.5

8.3 ข้อมูลทางสังคม

8.3.1 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

ศุทธิดา มิ่งสกุล (2558, น.80) พบว่า เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ผู้ผลิตผักตามแนว GAP กลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 98.5 กลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 93.5 การดำรงตำแหน่งทางสังคม ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ร้อยละ 81.7 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆทางสังคม การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และ ศึกษาดูงานด้านการเกษตรพบว่า ร้อยละ 54.9 เกษตรกรเคยเข้าร่วมประชุมไม่เคยเข้าร่วมฝึกอบรม สัมมนา ร้อยละ 54.9 และ ไม่เคยเข้าร่วมดูงานด้านการเกษตร ร้อยละ 63.4

8.3.2 การเข้าร่วมประชุมฝึกรอบรม สัมมนา และ ฐานด้านการเกษตร

ศุทธิดา มิ่งสกุล (2558, น.80) พบว่า ร้อยละ 54.9 เกษตรกรเคยเข้าร่วมประชุม ไม่เคยเข้าร่วมฝึกรอบรม สัมมนา ร้อยละ 54.9 และไม่เคยเข้าร่วมฐานด้านการเกษตรร้อยละ 63.4

ปิยะนันท์ สุวรรณปิงคำ (2552, น 48.) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษได้รับการฝึกรอบรมร้อยละ 48 จำนวน 1 ครั้งต่อปี รองลงมาได้รับฝึกรอบรมจำนวน 2 ครั้งต่อปีคิดเป็นร้อยละ 36

8.4 ความรู้และแหล่งความรู้

ปิยะนันท์ สุวรรณปิงคำ (2552, น 65.) พบว่า ความรู้ตามหลักการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับดี แต่ยังมีคำถามบางข้อที่เกษตรกรยังมีข้อสงสัยและไม่รู้มาก คือ การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษจะต้องไม่มีการใช้สารเคมีอย่างสิ้นเชิง ระบบการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมคือ การเปลี่ยนรูปแบบการปลูกผัก โดยยกเลิกการใช้สารเคมีทุกประเภท และระบบการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมให้ความสำคัญกับผู้บริโภคมากกว่าเกษตรกรผู้ปลูก ซึ่งควรจะมีการให้ความรู้และความเข้าใจเพิ่มขึ้น และสอดคล้อง

ปิยะนันท์ สุวรรณปิงคำ (2552, น.90) พบว่า ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับระบบการจัดการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมใน การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษนั้นเกษตรกร มีคะแนนความรู้อยู่ในระดับที่ดี แต่อาจจะเกิดความสับสนหรือมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนลงไปในบางเรื่อง คือ การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษจะต้องไม่มีการใช้สารเคมีอย่างสิ้นเชิง ซึ่งยังมีเกษตรกรที่ยังเข้าใจผิดอยู่บ้าง เนื่องจากในทางปฏิบัติ และในทางทฤษฎีที่ยังไม่เข้าใจ อาจจะเกิดจากคำพูดที่ติดปากมาก่อนเป็นได้

8.5 ความคิดเห็น

นาวิินทร์ แก้วดวง (2555, น.63) พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีระดับความต้องการการส่งเสริมในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80) โดยต้องการการส่งเสริมในประเด็นเนื้อหาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตผักปลอดภัยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) รองลงมาคือ ต้องการการส่งเสริมด้วยวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตผักปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 3.76)

8.6 การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเกษตรกร

สุภาพร ศรีวิชัย. (2557, น.77) การผลิตพริกกะเหรี่ยงโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพริกของเกษตรกร จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพริกของเกษตรกรในเชิงความคิดเห็นและเชิงปฏิบัติที่ผลตรงข้ามกัน คือมีการยอมรับในเชิงความคิดเห็นมาก แต่การยอมรับในเชิงปฏิบัติน้อย

8.7 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

รภัศสรณ์ กงชนจารุอนันต์. (2556,น.56) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคต่อผักที่ผ่านมาตรฐานการรับรองตามระบบปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดี (GAP) ผู้เกษตรอินทรีย์ในภาคเหนือตอนบน พบว่า ตัวแปรด้านสถานที่จัดจำหน่ายผัก GAP มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค แต่หากมีการจำหน่ายมากขึ้น ก็ไม่เป็นการเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้น เท่ากับ 8.02 % ผัก GAP และอีกประเด็นที่เป็นปัญหาในระดับมากคือ ขาดเงินทุนในการปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมกับการปลูก

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นทั้งแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร สังคมและเศรษฐกิจ เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผัก ชนิดผักที่ปลูก จำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้าง รายได้จากการขายผลผลิต รายจ่ายในการผลิตผัก ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ลักษณะการถือครองที่ดิน ภาระหนี้สิน การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานด้านการเกษตร ระดับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และระดับความเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ล้วนมีผลต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการวิจัยเหล่านี้ทำให้สามารถเป็นแนวทางวางแผนการส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่ เห็นความสำคัญของการผลิตผัก คนในชุมชนตระหนักถึงความปลอดภัยและผลผลิตดียิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ทำการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกผักกับกรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 466 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร, 2562)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) อ้างถึงในจินดา ขลิบทอง (2556, น. 1-9) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.07 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (คน)

N = ขนาดของประชากร (คน)

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{466}{1 + (466 (0.07)^2)} \\ &= 141.926 \end{aligned}$$

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (n) = 142 ครัวเรือน

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงใช้กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่ปลูกผัก 142 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 30.47 ของจำนวนประชากรที่นำมาใช้ในการวิจัย และกำหนดจำนวนตัวอย่างในเขตต่าง ๆ ดังตารางที่ 3.1

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ให้ได้จำนวนตัวอย่างตามสัดส่วนของแต่ละเขตที่กำหนด แสดงดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับ ที่	เขต	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	คลังชั้น	106	32
2	ภาษีเจริญ	20	6
3	หนองแขม	22	7
4	บางแค	105	32
5	ทวีวัฒนา	213	65
	รวม	466	142

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ จะมีคำถามเป็นแบบปลายปิด และปลายเปิด ซึ่งมีวิธีการขั้นตอน ดังนี้

2.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาวิจัย ดำเนินการศึกษาวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี รวมถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัย โดยยึดตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็นหลัก

2.1.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และจัดทำเครื่องมือวิจัยฉบับร่าง จัดทำคำถามฉบับร่างตามกรอบแนวคิดการวิจัย และกำหนดรายละเอียดให้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการศึกษารวมถึงวิธีการประเมินผลและสรุปผลของเครื่องมือที่ใช้

2.1.3 เสนอเครื่องมือวิจัยฉบับร่างต่ออาจารย์ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้คำแนะนำว่ามีความสอดคล้องและสามารถวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการเก็บข้อมูลหรือไม่ เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยด้านความตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability)

2.2 รายละเอียดของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกผักที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับสำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผัก และจำนวนชนิดผักที่ปลูก
2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในการทำการเกษตร รายได้จากการขายผลผลิตในรอบปีที่ผ่านมา รายจ่ายในการผลิตผักในรอบปีที่ผ่านมา ขนาดพื้นที่ปลูกผักทั้งหมด ลักษณะการถือครองที่ดิน หนี้สิน และจำนวนหนี้สิน
3. ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วย การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม จำนวนครั้งการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานด้านการเกษตร

ตอนที่ 2 ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ซึ่งคำถามเป็นการเลือกตอบแบบถูกผิด จำนวน 15 ข้อ เพื่อวัดความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตอบผิด 0 คะแนน

ตอบถูก 1 คะแนน

2.2 แหล่งที่ได้รับความรู้ จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกผักถึงระดับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากสื่อความรู้ต่าง ๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ โดยเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับจากแหล่งความรู้ที่ได้รับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ประเด็นคำถามที่ให้เกษตรกรเลือกตอบตามความคิดเห็นต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย 8 ประเด็น ได้แก่ 1) แหล่งน้ำที่ใช้ 2) พื้นที่ปลูก 3) วัตถุดิบทรายทางการเกษตร 4) การจัดการคุณภาพการผลิตในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 6) การพักผลผลิต การเก็บรักษา การขนย้าย 7) สุขลักษณะส่วนบุคคล 8) การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ โดยจะเป็นคำถามให้เลือกตอบตามความคิดเห็น โดยมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับตามแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผัก

ประเด็นคำถามที่ให้เลือกตอบเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ประกอบด้วย 8 ประเด็น ได้แก่ 1) แหล่งน้ำที่ใช้ 2) พื้นที่ปลูก 3) วัตถุดิบทรายทางการเกษตร 4) การจัดการคุณภาพการผลิตใน กระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว 5) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติ หลังการเก็บเกี่ยว 6) การพักผลผลิต การเก็บรักษา การขนย้าย 7) สุขลักษณะส่วนบุคคล 8) การบันทึกข้อมูลและการตามสอบซึ่ง ในส่วนคำถามเกี่ยวกับการยอมรับเป็นคำถามให้เลือกตอบ แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ

1) ระดับการยอมรับในเชิงความคิดเห็น โดยแบ่งการยอมรับในเชิงความคิดเห็นต่อความเหมาะสม แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

2) การยอมรับในเชิงปฏิบัติ ให้เลือกตอบระดับการปฏิบัติของเกษตรกร แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติปานกลาง และปฏิบัติมาก ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วยคำถามด้าน ต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านการปฏิบัติ และด้านการส่งเสริมและการสนับสนุน เป็นคำถามแบบปลายปิด และปลายเปิด ซึ่งเกษตรกรตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

2.3 การทดสอบเครื่องมือ

2.3.1 การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity)

สุรพงษ์ คงศักดิ์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์ (2556) ได้อธิบายถึงการหาค่าความเที่ยงตรงแบบสัมพัทธ์ (IOC) หรือเป็นการหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจะเป็นผู้ตรวจสอบแบบสัมพัทธ์ คือ ค่าการหาความเที่ยงตรงของแบบสัมพัทธ์ หรือค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ กับข้อคำถาม (IOC : Index of Item – Objective Congruence) โดยผู้วิจัยจะให้ผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 คนขึ้นไปเป็นผู้ตรวจสอบ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการตรวจวิเคราะห์ข้อคำถาม ดังนี้

ถ้าข้อคำถามวัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด	ให้คะแนน +1
ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดตรงกับเนื้อหาที่กำหนด	ให้คะแนน 0
ถ้าข้อคำถามวัดไม่ตรงกับเนื้อหาที่กำหนด	ให้คะแนน -1

นำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตร ซึ่งถ้าข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 - 1.00 ถือว่าแบบสัมพัทธ์มีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้ แต่ถ้าข้อคำถามมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ผู้วิจัยต้องนำไปปรับปรุงและแก้ไข

โดยผู้วิจัยนำแบบสัมพัทธ์ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ผลการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ค่า IOC} = \frac{111.04}{128} = 0.87$$

สรุปค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของผู้วิจัย ผ่านเกณฑ์การตัดสินค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพราะมีค่า IOC 0.50 ขึ้นไป สรุปได้ว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา

2.3.2 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสัมพัทธ์ไปทดสอบกับเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำผลสัมพัทธ์ มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient)

ซึ่งบุญชม ศรีสะอาด (2535, น. 107) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จากการใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของ Cronbach นั้นมีสูตรคำนวณ ดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum Si^2}{St^2} \right]$$

แทนสัญลักษณ์ ดังนี้

α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

K แทน จำนวนข้อคำถาม

$\sum Si^2$ แทน ผลรวมค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อคำถาม

St^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งหมด

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของผู้วิจัย ดังนี้

1) ความรู้และแหล่งความรู้ เท่ากับ 0.850

2) ความคิดเห็น เท่ากับ 0.952

3) การยอมรับของเกษตรกร เท่ากับ 0.984

4) ปัญหา เท่ากับ 0.844

5) ข้อเสนอแนะ เท่ากับ 0.955

สรุปภาพรวมของแบบสัมภาษณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.925 สำหรับค่าความเชื่อถือได้ที่เหมาะสมนั้น Carmines และ Zeller (1986, p. 51) กล่าวว่าโดยทั่วไปแล้วค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้วัด ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.800 ซึ่งสรุปได้ว่า แบบสัมภาษณ์ของผู้วิจัยมีความเชื่อถือได้ สามารถนำไปใช้เพื่อเก็บข้อมูลวิจัยได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 142 ครัวเรือน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2562 – พฤศจิกายน 2562 และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ผล มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ประสานงานผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ประสานงานขอความร่วมมือกับเกษตรกรในการตอบแบบสัมภาษณ์ และชี้แจงรายละเอียดการวิจัย พร้อมกับนัดหมายเกษตรกรผู้ปลูกผักตามวัน เวลา และสถานที่ ที่วางแผนไว้เพื่อดำเนินการเก็บข้อมูล

3.2 ชี้แจงรายละเอียดการวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงความสำคัญ และวัตถุประสงค์ของงานวิจัยให้กับเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้าใจในการตอบแบบสัมภาษณ์

3.3 อธิบายขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแก่เกษตรกร ผู้วิจัยได้อธิบายขั้นตอนการวิจัยให้กับเกษตรกร พร้อมกับชี้แจงรายละเอียดของแบบสัมภาษณ์ ข้อซักถามต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการวิจัย

3.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ และความถูกต้องข้อมูลที่ได้รับ ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องในแบบสัมภาษณ์ และจำนวนของแบบสัมภาษณ์ ให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนก่อนที่จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้รับมาลงรหัสข้อมูล จากนั้นจึงบันทึกข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ ครบถ้วนไปวิเคราะห์และแปลผล ดังนี้

1) ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ในการอธิบายข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมของเกษตรกร ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผัก ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามระบบการผลิตทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผัก

2) ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากการทำแบบทดสอบ จำนวน 15 ข้อ โดยมีเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

ตอบถูก 1 - 3 คะแนน	หมายถึง มีความรู้ระดับน้อยที่สุด
ตอบถูก 4 - 6 คะแนน	หมายถึง มีความรู้ระดับน้อย
ตอบถูก 7 - 9 คะแนน	หมายถึง มีความรู้ระดับปานกลาง
ตอบถูก 10 - 12 คะแนน	หมายถึง มีความรู้ระดับมาก
ตอบถูก 13 - 15 คะแนน	หมายถึง มีความรู้ระดับมากที่สุด

3) ข้อมูลจากการประเมินความคิดเห็นมีการให้ค่าคะแนนตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert type scale) โดยระดับคะแนน 1 (น้อยที่สุด) ถึงระดับคะแนน 5 (มากที่สุด) จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยและทำการแปลความหมาย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ได้รับความรู้/ความคิดเห็น/การยอมรับเชิงความคิดเห็น/ ปัญหา/ข้อเสนอแนะระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ได้รับความรู้/ความคิดเห็น/การยอมรับเชิงความคิดเห็น/ ปัญหา/ข้อเสนอแนะระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ได้รับความรู้/ความคิดเห็น/การยอมรับเชิงความคิดเห็น/ ปัญหา/ข้อเสนอแนะระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ได้รับความรู้/ความคิดเห็น/การยอมรับเชิงความคิดเห็น/ ปัญหา/ข้อเสนอแนะระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ได้รับความรู้/ความคิดเห็น/การยอมรับเชิงความคิดเห็น/ ปัญหา/ข้อเสนอแนะระดับมากที่สุด

4) การยอมรับในเชิงปฏิบัติ มีการให้ค่าคะแนนแบ่งออกเป็น ระดับคะแนน 1 (ปฏิบัติน้อย) ถึงระดับคะแนน 3 (ปฏิบัติมาก) จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยและทำการแปลความหมาย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.67 หมายถึง ปฏิบัติน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.68 - 2.34 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.35 - 3.00 หมายถึง ปฏิบัติมาก

5) การทดสอบสมมติฐาน โดยวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมของเกษตรกร ระดับความรู้ ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี และระดับปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี กับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติ และสมการพหุคูณโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิเคราะห์แบบนำเข้าทุกตัวแปร (enter method) เพื่อหาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามและสมการทำนาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักพื้นเมืองที่กรุงเทพมหานคร”ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาลำดับ โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร
- ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี
- ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี
- ตอนที่ 4 การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
- ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
- ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกผักพื้นเมืองที่กรุงเทพมหานคร ปรากฏตามตารางที่ 4.1 ถึงตารางที่ 4.3 ดังนี้

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผักและจำนวนชนิดผักที่ปลูก ข้อมูลปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

n = 142

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	64	45.1
หญิง	78	54.9
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	12	8.5
41 - 50	13	9.2
51 - 60	61	42.9
61 - 70	47	33.1
เท่ากับหรือมากกว่า 71	9	6.3
ค่าต่ำสุด 29 ปี ค่าสูงสุด 81 ปี ค่าเฉลี่ย 58.21 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.193		
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	2	1.4
ประถมศึกษา	77	54.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	24	16.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.	22	15.5
อนุปริญญา หรือ ปวส.	4	2.8
ปริญญาตรี	13	9.2
4. ประสบการณ์ในการปลูกผัก (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	40	28.2
11-25	39	27.5
26-40	48	33.8
41-65	13	9.2
เท่ากับหรือมากกว่า 66 ขึ้นไป	2	1.4
ค่าต่ำสุด 1 ปี ค่าสูงสุด 68 ปี ค่าเฉลี่ย 23.94 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 15.518		

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
n=142		
5.จำนวนชนิดผักที่ปลูก (ชนิด)		
1-3	68	47.9
4-6	51	35.9
7-10	13	9.2
มากกว่า 11 ขึ้นไป	10	7
ค่าต่ำสุด 1 ชนิด ค่าสูงสุด 30 ชนิด ค่าเฉลี่ย 4.48 ชนิด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.888		

จากตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกรปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

เพศ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.9 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 45.1 เป็นเพศชาย

อายุ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 42.9 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมาร้อยละ 33.1 มีอายุระหว่าง 61-70 ปี ร้อยละ 9.2 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 8.5 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี และร้อยละ 6.3 มีอายุเท่ากับหรือมากกว่า 71 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 58.21 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.2 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 16.9 จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 15.5 จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. ร้อยละ 9.2 จบการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 2.8 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. และร้อยละ 1.4 ไม่ได้รับการศึกษา ตามลำดับ

ประสบการณ์ในการปลูกผัก พบว่า ร้อยละ 33.8 มีประสบการณ์ในการปลูกผักระหว่าง 26 – 40 ปี รองลงมาร้อยละ 28.2 มีประสบการณ์ในการปลูกผักน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี ร้อยละ 27.5 มีประสบการณ์ในการปลูกผักระหว่าง 11-25 ปี ร้อยละ 9.2 มีประสบการณ์ระหว่าง 41-65 ปี ร้อยละ 1.4 ปีมีอายุเท่ากับหรือมากกว่า 65 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 23.94 ปี

จำนวนชนิดผักที่ปลูก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 47.9 ปลูกผัก 1-3 ชนิด รองลงมาร้อยละ 35.9 ปลูกผัก 4-6 ชนิด ร้อยละ 9.2 ปลูกผัก 7-10 ชนิด และร้อยละ 7 ปลูกผักมากกว่า 10 ชนิดขึ้นไป โดยมีค่าเฉลี่ย 4.48 ชนิด

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

จากการศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร จำนวนสมาชิกในครัวเรือน แรงงานในการประกอบอาชีพเกษตร รายได้จากการขายผลผลิตในรอบปีที่ผ่านมา (บาท) รายจ่ายในการผลิตผักในรอบปีที่ผ่านมา (บาท) ขนาดพื้นที่ปลูกผัก ลักษณะการถือครองที่ดินในแปลงปลูก และภาระหนี้สิน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

n = 142		
ข้อมูล	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	35	24.6
3-4	58	40.8
5-6	36	25.4
เท่ากับหรือมากกว่า 7	13	9.2
ค่าต่ำสุด 1 คน ค่าสูงสุด 12 คน ค่าเฉลี่ย 4.03 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.875		
2. จำนวนแรงงานในการประกอบอาชีพเกษตร		
จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	106	74.6
3-4	34	23.9
เท่ากับหรือมากกว่า 5	2	1.4
ค่าต่ำสุด 1 คน ค่าสูงสุด 7 คน ค่าเฉลี่ย 2.13 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.924		
3. จำนวนแรงงานจ้าง (คน)		
ไม่มีแรงงานจ้าง	113	79.6
มีแรงงานจ้าง	29	20.4
1-2	20	14.1
3-4	8	5.6
5 ขึ้นไป	1	0.7
ค่าต่ำสุด 1 คน ค่าสูงสุด 5 คน ค่าเฉลี่ย 2.14 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.187		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 142

ข้อมูล	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
4. รายได้จากการขายผลผลิตในรอบปีที่ผ่านมา (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000	24	16.9
20,001-40,000	24	16.9
40,001-60,000	36	25.4
60,001-80,000	18	12.7
80,001 – 100,000	6	4.2
เท่ากับหรือมากกว่า 100,001	34	23.9
ค่าต่ำสุด 10,000 บาท ค่าสูงสุด 500,000 บาท ค่าเฉลี่ย 75,988.03 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 72,263.51		
5. รายจ่ายในการผลิตผักในรอบปีที่ผ่านมา (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000	47	33.1
10,001-20,000	34	23.9
20,001-30,000	23	16.2
30,001-40,000	13	9.2
40,001-50,000	8	5.6
เท่ากับหรือมากกว่า 50,001	17	20.0
ค่าต่ำสุด 1,700 บาท ค่าสูงสุด 147,500 บาท ค่าเฉลี่ย 24,305.24 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 23,540.90		
6. ขนาดพื้นที่ปลูกผักทั้งหมด (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1	28	19.7
1.1-3	60	42.3
3.1-5	37	26.1
5.1-7	4	2.8
7.1-9	3	2.1
9.1ขึ้นไป	10	7.0
ค่าต่ำสุด 0.125 ไร่ ค่าสูงสุด 19 ไร่ ค่าเฉลี่ย 3.67 ไร่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.065 ไร่		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n=142		
ข้อมูล	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
7.ลักษณะการถือครองที่ดิน		
ที่ดินของตนเอง	39	27.46
เช่าแบบมีสัญญาเช่า	80	56.34
เช่าแบบไม่มีสัญญาเช่า	36	25.32
8. ภาระหนี้สิน		
8.1 การเป็นหนี้สิน (บาท)		
ไม่มีภาระหนี้สิน	124	87.3
มีหนี้สินในระบบ	18	12.7
มีหนี้สินนอกระบบ	2	1.4
มีหนี้สินทั้งในและระบบ	2	1.4
8.2 จำนวนหนี้สิน (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท	7	4.9
50,001-100,000 บาท	3	2.1
เท่ากับหรือมากกว่า 100,001 บาท	6	4.2
ค่าต่ำสุด 2,000 บาท ค่าสูงสุด 830,000 บาทค่าเฉลี่ย 142,450 บาท		
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 99,356.17		

จากตารางที่ 4.2 สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกรปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่าร้อยละ 40.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน
ระหว่าง 3-4 คน รองลงมาร้อยละ 25.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 5-6 คนร้อยละ
24.6 มีสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คน และร้อยละ 9.2 มีสมาชิกในครัวเรือน
เท่ากับหรือมากกว่า 7 คน ตามลำดับ โดยมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน

จำนวนแรงงานในการประกอบอาชีพเกษตร พบว่า ร้อยละ 74.6 มีจำนวน
แรงงานในครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คน รองลงมาร้อยละ 23.9 มีจำนวนแรงงานใน
ครัวเรือนระหว่าง 3-4 คน และร้อยละ 1.4 มีจำนวนแรงงานเท่ากับหรือมากกว่า 5 คน ตามลำดับ
โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.13 คน

และจำนวนแรงงานจ้างในการทำการเกษตร พบว่า ร้อยละ 79.6 ไม่มีแรงงานจ้าง รองลงมาร้อยละ 14.1 มีจำนวนแรงงานจ้างคนระหว่าง 1-2 คน ร้อยละ 5.6 มีจำนวนแรงงานจ้างระหว่าง 3-4 คน และร้อยละ 0.7 มีจำนวนแรงงานจ้าง 5 คนขึ้นไป ตามลำดับโดยมีจำนวนแรงงานจ้างเฉลี่ย 2.14 คน

รายได้จากการขายผลผลิตในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 25.4 มีรายได้ระหว่าง 40,001-60,000 บาท รองลงมาร้อยละ 23.9 มีรายได้เท่ากับหรือมากกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 16.9 มีรายได้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท ร้อยละ 16.9 มีรายได้ระหว่าง 20,001-40,000 บาท ร้อยละ 12.7 มีรายได้ระหว่าง 60,001-80,000 บาท และร้อยละ 4.2 มีรายได้ระหว่าง 80,001-100,000 บาท ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 75,988.03 บาท

รายจ่ายในการผลิตผักในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 33.1 มีรายจ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท รองลงมาร้อยละ 23.9 มีรายจ่ายระหว่าง 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 23.9 มีรายจ่ายระหว่าง 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 20.0 มีรายจ่ายเท่ากับหรือมากกว่า 50,001 บาท ร้อยละ 16.2 มีรายจ่ายระหว่าง 20,001-30,000 บาท และร้อยละ 5.6 มีรายจ่ายระหว่าง 40,001-50,000 บาทตามลำดับ โดยเกษตรกรมีรายจ่ายเฉลี่ย 24,305.24 บาท

ขนาดพื้นที่ปลูกผัก พบว่า ร้อยละ 42.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 1.1-3 ไร่ รองลงมาร้อยละ 26.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 3.1-5 ไร่ ร้อยละ 19.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ไร่ ร้อยละ 7 มีพื้นที่ทำการเกษตร 9.1 ไร่ขึ้นไป ร้อยละ 2.82 มีพื้นที่ทำการเกษตร 5.1-7 ไร่ และร้อยละ 2.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 7.1-9 ไร่ตามลำดับโดยครัวเรือนเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 3.67 ไร่

ลักษณะการถือครองที่ดินในแปลงปลูก พบว่าร้อยละ 56.34 เกษตรกรมีการถือครองที่ดินลักษณะเช่าแบบมีสัญญาเช่า รองลงมาร้อยละ 39 เกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเอง และร้อยละ 25.32 เกษตรกรมีการถือครองที่ดินลักษณะเช่าแบบไม่มีสัญญาเช่า ตามลำดับ

ภาระหนี้สิน พบว่า เกษตรกร ร้อยละ 87.30 ไม่มีภาระหนี้สิน รองลงมาร้อยละ 9.90 มีหนี้สินในระบบ ร้อยละ 1.4 มีหนี้สินนอกระบบ และร้อยละ 1.40 มีหนี้สินทั้งในและนอกระบบ ตามลำดับโดยพบว่า มีจำนวนหนี้สินดังนี้ ร้อยละ 4.93 มีหนี้สินน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 4.23 มีหนี้สินเท่ากับหรือมากกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 2.11 มีหนี้สินระหว่าง 50,001-1,000,000 บาท ตามลำดับ โดยมีหนี้สินเฉลี่ย 142,450 บาท

1.3 สภาพทางสังคม

จากการศึกษาสภาพทางสังคมของเกษตรกร การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรตำแหน่งทางสังคมการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานด้านการเกษตร(ในรอบปีที่ผ่านมา) ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.3 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

n =142		
ข้อมูล	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1.การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร		
ไม่ได้เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร	50	35.2
เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	92	64.8
กลุ่มเกษตรกร	64	45.1
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	6	4.2
ลูกค้า ธ.ก.ส.	20	14.1
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	12	8.5
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	16	11.3
กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	3	2.1
สมาชิกเกษตรแปลงใหญ่	24	16.9
2. ตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มีตำแหน่งทางสังคม	116	81.7
มีตำแหน่งทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	26	18.3
สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร	1	0.7
สมาชิกสภาเขต	3	2.1
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)	15	10.6
ผู้นำกลุ่มต่างๆ	9	6.3
อื่นๆ ได้แก่ หมอдинอาสา คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีระดับตำบล กรรมการชุมชน ผู้นำชุมชน	6	4.2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 142

ข้อมูล	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
3.การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และงานด้านการเกษตร		
3.1 การประชุม (ครั้ง)		
ไม่เคยเข้าร่วม	24	16.9
เคยเข้าร่วม	118	83.0
1-3 ครั้ง	49	34.5
4-6 ครั้ง	31	21.8
7-9 ครั้ง	17	12.0
เท่ากับหรือมากกว่า 10 ครั้ง	21	14.8
ค่าต่ำสุด 1 ครั้ง ค่าสูงสุด 20 ครั้ง ค่าเฉลี่ย 5.32 ครั้ง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.369		
3.2 การฝึกอบรม สัมมนา (ครั้ง)		
ไม่เคยเข้าร่วม	78	54.9
เคยเข้าร่วม	64	45.1
1-3 ครั้ง	49	34.5
4-6 ครั้ง	13	9.2
เท่ากับหรือมากกว่า 7 ครั้ง	4	2.8
ค่าต่ำสุด 1 ครั้ง ค่าสูงสุด 20 ครั้ง ค่าเฉลี่ย 2.72 ครั้ง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.973		
3.3 งานด้านการเกษตร (ครั้ง)		
ไม่เคยเข้าร่วม	90	63.4
เคยเข้าร่วม	52	36.6
1-3 ครั้ง	49	34.5
เท่ากับหรือมากกว่า 4 ครั้ง	3	2.1
ค่าต่ำสุด 1 ครั้ง ค่าสูงสุด 15 ครั้ง ค่าเฉลี่ย 2.33 ครั้ง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.706		

จากตารางที่ 4.3 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นสภาพทางสังคมของเกษตรกร ดังนี้

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรพบว่า ร้อยละ 64.8 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยเกษตรกรร้อยละ 45.1 เป็นกลุ่มเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 16.9 เป็นสมาชิกเกษตรแปลงใหญ่ ร้อยละ 14.1 เป็นกลุ่มลูกค้า ช.ก.ส. ร้อยละ 11.3 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 8.5 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 4.2 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และร้อยละ 2.1 เป็นกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ตามลำดับ และเกษตรกรร้อยละ 35.2 ไม่ได้เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร

การดำรงตำแหน่งทางสังคม พบว่า ร้อยละ 81.7 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆทางสังคม ร้อยละ 18.3 ดำรงตำแหน่งทางสังคม ได้แก่ ร้อยละ 10.6 ดำรงตำแหน่ง อาสาสมัครเกษตรกร หมู่บ้าน (อกม.) รองลงมาร้อยละ 6.3 ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำกลุ่มต่างๆ ร้อยละ 4.2 ดำรงตำแหน่งอื่นๆ ร้อยละ 2.1 ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเขต ร้อยละ 0.7 ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ตามลำดับ

การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานด้านการเกษตร พบว่า

1. การเข้าร่วมประชุม พบว่าเกษตรกรร้อยละ 83.1 เคยเข้าร่วมประชุม รองลงมาร้อยละ 34.5 เคยเข้าร่วมประชุมระหว่าง 1-3 ครั้ง ร้อยละ 21.8 เคยเข้าร่วมประชุมระหว่าง 4-6 ครั้ง ร้อยละ 14. ครั้ง เคยเข้าร่วมประชุมเท่ากับหรือมากกว่า 10 ครั้ง ร้อยละ 12 เคยเข้าร่วมประชุมระหว่าง 7-9 ครั้ง และร้อยละ 16.9 ไม่เคยเข้าร่วมประชุม

2. การฝึกอบรม พบว่า ร้อยละ 54.9 เกษตรกรที่ไม่เคยผ่านการอบรม รองลงมา ร้อยละ 36.6 เคยผ่านการอบรม ร้อยละ 34.5 เคยผ่านการอบรมจำนวนระหว่าง 1-3 ครั้ง และ ร้อยละ 2.1 เคยผ่านการอบรมเท่ากับหรือมากกว่า 4 ครั้ง

3. การดูงานด้านการเกษตรพบว่า เกษตรกรร้อยละ 63.4 ไม่เคยผ่านการดูงาน ด้านเกษตร เกษตรกรร้อยละ 36.6 เคยผ่านการดูงานด้านเกษตร โดยร้อยละ 34.5 เคยผ่านการ ดูงานจำนวน 1-3 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 2.1 เคยผ่านการดูงานเท่ากับหรือมากกว่า 4 ครั้ง

ตอนที่ 2 ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

จากการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อกำหนดหลัก 8 ข้อของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติ หลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต การขนย้ายและเก็บรักษา สุขลักษณะส่วนบุคคล การบันทึกข้อมูล

และการตามสอบ โดยใช้ข้อความให้เกษตรกรเลือกตอบตัวเลือกถูกหรือผิดเพียงคำตอบเดียว ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 142

ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี	เฉลี่ย	ตอบถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
1.แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตผัก ต้องมาจากแหล่งที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตราย ในระดับที่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ	ถูก	132	93	6
2. พื้นที่ปลูกผักต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่เป็นอันตรายก่อให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลผลิต	ถูก	140	98.6	2
3.การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรหากพบการระบาดของแมลงมากสามารถเพิ่มปริมาณสารเคมีกำจัดได้ตามความเหมาะสม (เฉลี่ย : ต้องใช้ในปริมาณตามที่ระบุบนฉลาก)	ผิด	82	57.7	15
4.ไม่ใช้สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย	ถูก	100	70.4	14
5. มีการป้องกันสัตว์เลื้อยไม่ให้อยู่ในบริเวณปฏิบัติงาน โดยเฉพาะสถานที่เก็บเกี่ยว คัดบรรจุ และเก็บรักษา หากมีความเสี่ยงในการเป็นพาหะนำโรคให้มีมาตรการป้องกัน	ถูก	129	90.8	7
6.หากใช้สารเคมีที่ไ้ระเหยหรือราดดิน เพื่อฆ่าเชื้อในดินและวัสดุปลูก ไม่ต้องจดบันทึกข้อมูลชนิดสารเคมี เนื่องจากไม่ได้สัมผัสผลผลิตโดยตรง (เฉลี่ย : ต้องจดบันทึกทุกครั้ง)	ผิด	122	85.9	10
7.ผู้ที่เก็บเกี่ยวผลผลิตไม่จำเป็นต้องมีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล เนื่องจากไม่ได้เป็นผู้จัดพ่นสารเคมี (เฉลี่ย : ผู้สัมผัสกับผลผลิตจำเป็นต้องดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล)	ผิด	120	84.5	11
8. มีบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรทุกครั้ง ที่ใช้ อย่างน้อยให้ระบุชนิดพืช ชนิดสารเคมี วัตถุประสงค์การใช้ วันที่ใช้ อัตราวิธีการใช้ วันที่เก็บเกี่ยว และชื่อผู้ปฏิบัติงาน	ถูก	136	95.8	4

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี	เฉลี่ย	ตอบถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
9. น้ำที่ใช้หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตหากแรงดันมากสามารถใช้ น้ำคุณภาพใดก็ได้ในการล้างผลผลิต (เฉลี่ย : ในการล้าง ผลผลิตต้องใช้น้ำมาตรฐานเดียวกับน้ำดื่ม)	ผิด	111	78.2	12
10. หากผู้ปฏิบัติงานเจ็บป่วยไม่จำเป็นต้องรายงานให้ผู้ดูแล การผลิตทราบเพื่อการปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง (เฉลี่ย : ต้องมีรายงานทุกครั้งเพื่อสุขลักษณะที่ปลอดภัยต่อผลผลิต)	ผิด	124	87.3	8
11. หากมีการใช้สารเคมีตัวเดียวกันในการพ่นรอบถัดไปไม่ จำเป็นต้องล้างถังพ่นสารเคมีหลังใช้ (เฉลี่ย : หากมีการพ่น สารเคมีต้องล้างถังทุกครั้ง)	ผิด	111	78.2	13
12. ใช้วัสดุปรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อ ป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดินและสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่นๆ จากพื้นดิน	ถูก	135	95.1	5
13. ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้หมดแล้วอาจ ไม่ต้องทำลายสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (เฉลี่ย : ไม่ สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ต้องทิ้งหรือทำลาย)	ผิด	123	86.6	9
14. ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ในการป้องกันตนเองจากการใช้ วัตถุอันตรายทางการเกษตรและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น	ถูก	141	99.3	1
15. ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับ การตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	ถูก	140	98.6	2

n=142

จากตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกร เมื่อนำผลคะแนนมาพิจารณา พบว่า มีความรู้ความเข้าใจ จากประเด็นความรู้ที่เกษตรกรตอบได้ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ในการป้องกันตนเองจากการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น (ร้อยละ 99.3) รองลงมา ได้แก่ พื้นที่ปลูกผักต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่เป็นอันตรายก่อให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลผลิต (ร้อยละ 98.6) และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (ร้อยละ 98.6)

ส่วนประเด็นความรู้ที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ควรใช้ตามปริมาณที่ระบุบนฉลาก (ร้อยละ 57.7) รองลงมาไม่ใช้สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย (ร้อยละ 70.4) และหากมีการใช้สารเคมีตัวเดียวกันในการพ่นรอบถัดไปต้องล้างถังพ่นสารเคมีทุกครั้งหลังใช้ (ร้อยละ 78.2)

ตารางที่ 4.5 ระดับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกร

n = 142

จำนวนข้อที่ตอบได้ถูกต้อง	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ความหมาย
1 - 3 ข้อ	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
4 - 6 ข้อ	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อย
7 - 9 ข้อ	10	7.0	มีความรู้ในระดับปานกลาง
10 - 12 ข้อ	34	24.0	มีความรู้ในระดับมาก
13 - 15 ข้อ	98	69.0	มีความรู้ในระดับมากที่สุด
ต่ำสุด 8 ข้อ สูงสุด 15 ข้อ ค่าเฉลี่ย 12.99 ข้อ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.922 ข้อ			

จากตารางที่ 4.5 ระดับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกรปรากฏผลดังนี้ เมื่อนำผลคำตอบที่ถูกต้องทั้งหมดมาพิจารณา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 69.0 ตอบได้ถูกต้องระหว่าง 13 - 15 ข้อ ซึ่งมีความรู้มากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมีความรู้มาก โดยร้อยละ 24.0 ตอบได้ถูกต้องระหว่าง 10-12 ข้อ และร้อยละ 7.0 ตอบได้ถูกต้อง 7 - 9 ข้อ ตามลำดับ โดยตอบถูกต้องเฉลี่ย 12.99 ข้อ

2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกร

การศึกษาแหล่งความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกผักพื้นเมืองที่กรุงเทพมหานคร จากแหล่งความรู้ด้านต่าง ๆ ได้แก่ **สื่อบุคคล** ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรปทุมธานี เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินกรุงเทพมหานคร เจ้าหน้าที่สำนักพัฒนาสังคม เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการอื่น เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน ผู้นำเกษตรกร Smart farmer หรือ Young smart farmer อาสาสมัครเกษตรเครือข่าย/เพื่อนบ้าน ครู/อาจารย์ สถาบันการศึกษา **สื่อกิจกรรม** ประกอบด้วย การประชุม การฝึกอบรม การสัมมนา ศึกษา/แปลงสาธิต การระดม การทัศนศึกษา การอภิปรายคณะ การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี/สาธิต **สื่อมวลชน** ประกอบด้วย หอกระจายข่าว เสียงตามสาย วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ (ดิจิทัล, ดาวเทียม, เคเบิล) วารสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือ/เอกสารคำแนะนำ และ **สื่อออนไลน์** ประกอบด้วย เว็บไซต์ (Website) เฟสบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line)

ตารางที่ 4.6 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกร

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D)	ความหมาย	ลำดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
	-	-	-	-	-			
1. สื่อบุคคล								
1.1 เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร	0 (0)	6 (4.2)	37 (26.1)	66 (46.5)	33 (23.2)	3.89 (0.809)	มาก	1
1.2. เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรปทุมธานี	21 (14.8)	20 (14.1)	39 (27.5)	48 (33.8)	14 (9.9)	3.10 (1.211)	ปานกลาง	2
1.3. เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินกรุงเทพมหานคร	20 (14.1)	39 (27.5)	32 (22.5)	33 (23.2)	18 (12.7)	2.93 (1.258)	ปานกลาง	4
1.4.เจ้าหน้าที่สำนักพัฒนาสังคม	31 (21.8)	17 (12.0)	38 (26.8)	33 (23.2)	23 (16.2)	3.00 (1.374)	ปานกลาง	3

n = 142

ตารางที่ 4.6(ต่อ)

n = 142

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} (S.D)	ความหมาย	ลำดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1.5.เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการอื่น	48 (33.8)	33 (23.2)	35 (24.6)	8 (5.6)	18 (12.7)	2.40 (1.342)	น้อย	11
1.6.เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน	46 (32.4)	38 (26.8)	24 (16.9)	15 (10.6)	19 (13.4)	2.46 (1.387)	น้อย	10
1.7. ผู้นำเกษตรกร	37 (26.1)	22 (15.5)	22 (15.5)	36 (25.4)	25 (17.6)	2.93 (1.471)	ปานกลาง	4
1.8. Smart farmer หรือ Young smart farmer	38 (26.8)	28 (19.7)	37 (26.1)	26 (18.3)	13 (9.2)	2.63 (1.302)	น้อย	9
1.9. อาสาสมัครเกษตร	23 (16.2)	37 (26.1)	38 (26.8)	24 (16.9)	20 (14.1)	2.87 (1.278)	ปานกลาง	7
1.10.เครือข่าย/เพื่อนบ้าน	26 (18.3)	24 (16.9)	47 (33.1)	26 (18.3)	19 (13.4)	2.92 (1.274)	ปานกลาง	6
1.11.ครู/อาจารย์สถาบันการศึกษา	42 (29.6)	24 (16.9)	32 (22.5)	30 (21.1)	14 (9.9)	2.65 (1.359)	น้อย	8
2.สื่อกิจกรรม						2.88 (0.882)	ปานกลาง	
2.1. การประชุม	9 (6.3)	13 (9.2)	39 (27.5)	49 (34.5)	32 (22.5)	3.58 (1.126)	มาก	1
2.2. การฝึกอบรม	13 (9.2)	15 (10.6)	51 (35.9)	38 (26.8)	25 (17.6)	3.33 (1.159)	ปานกลาง	2
2.3. การสัมมนา	9 (6.3)	34 (23.9)	49 (34.5)	22 (15.5)	28 (19.7)	3.18 (1.189)	ปานกลาง	3
2.4. การศึกษา/แปลงสาธิต	19 (13.4)	30 (21.1)	56 (39.4)	20 (14.1)	17 (12.0)	2.90 (1.169)	ปานกลาง	4

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 142

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} (S.D)	ความหมาย	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2.5. การระดมสมอง	24 (16.9)	43 (30.3)	44 (31.0)	16 (11.3)	15 (10.6)	2.68 (1.193)	น้อย	6
2.6. การทัศนศึกษา	26 (18.3)	40 (28.2)	36 (25.4)	24 (16.9)	16 (11.3)	2.75 (1.257)	ปานกลาง	5
2.7. การอภิปรายคณะ	32 (22.5)	42 (29.6)	40 (28.2)	16 (11.3)	12 (8.5)	2.54 (1.201)	น้อย	8
2.8. การจัดงานวัน ถ่ายทอดเทคโนโลยี/ สาริต	32 (22.5)	35 (24.6)	38 (26.8)	22 (15.5)	15 (10.6)	2.67 (1.276)	น้อย	7
3. สื่อมวลชน						2.22 (0.951)	น้อย	
3.1. หอกระจายข่าว เสียงตามสาย	57 (40.1)	45 (31.7)	14 (9.9)	12 (8.5)	12 (8.5)	2.12 (1.272)	น้อย	6
3.2. วิทยุกระจายเสียง/ วิทยุชุมชน	53 (37.3)	45 (31.7)	19 (13.4)	8 (5.6)	17 (12.0)	2.23 (1.330)	น้อย	4
3.3. โทรทัศน์(ดิจิทัล, ดาวเทียม,เคเบิล)	40 (28.2)	30 (21.1)	36 (25.4)	22 (15.5)	14 (9.9)	2.58 (1.312)	น้อย	1
3.4. วารสาร	46 (32.4)	48 (33.8)	28 (19.7)	10 (7.0)	10 (7.0)	2.23 (1.181)	น้อย	4
3.5. หนังสือพิมพ์	44 (31.0)	45 (31.7)	32 (22.5)	9 (6.3)	12 (8.5)	2.30 (1.213)	น้อย	3
3.6. หนังสือ/เอกสาร คำแนะนำ	46 (32.4)	39 (27.5)	27 (19.0)	11 (7.7)	19 (13.4)	2.42 (1.365)	น้อย	2

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 142

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} (S.D)	ความหมาย	ลำดับ
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
4.สื่อออนไลน์						2.16 (1.246)	น้อย	
4.1.เว็บไซต์ (Website)	65 (45.8)	31 (21.8)	20 (14.1)	9 (6.3)	17 (12.0)	2.17 (1.384)	น้อย	4
4.2.เฟสบุ๊ก (Facebook)	64 (45.1)	33 (23.2)	18 (12.7)	10 (7.0)	17 (12.0)	2.18 (1.385)	น้อย	3
4.3. ไลน์ (Line)	62 (43.7)	26 (18.3)	24 (16.9)	10 (7.0)	20 (14.1)	2.30 (1.443)	น้อย	2
4.4. ยูทูบ (Youtube)	61 (43.0)	23 (16.2)	24 (16.9)	11 (7.7)	23 (16.2)	2.38 (1.496)	น้อย	1
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	2.70 (0.766)	น้อย	

จากตารางที่ 4.6 แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกร ปราชญ์ผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีแหล่งความรู้ทั้งที่เป็นสื่อบุคคล สื่อกลุ่มกิจกรรม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.70) โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ละแหล่งความรู้ พบว่า

สื่อบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.81) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็นพบว่าอยู่ในระดับมากจำนวน 1 แห่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร (ค่าเฉลี่ย 3.85) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรปทุมธานี (ค่าเฉลี่ย 3.05) เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินกรุงเทพมหานคร (ค่าเฉลี่ย 2.88) เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินกรุงเทพมหานคร (ค่าเฉลี่ย 2.88) เจ้าหน้าที่สำนักพัฒนาสังคม (ค่าเฉลี่ย 2.9) อาสาสมัครเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.82) และเครือข่าย/เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.80) อยู่ในระดับน้อยจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการ (ค่าเฉลี่ยรวม 2.32) เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน (ค่าเฉลี่ย 2.37) ผู้นำเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 2.82) Smart Farmer หรือ Young smart Farmer (ค่าเฉลี่ย 2.56) และครู/อาจารย์ (ค่าเฉลี่ย 2.53)

สื่อกลุ่มกิจกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.88) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็นพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ การประชุม (ค่าเฉลี่ยรวม 3.54) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ การฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.27) การสัมมนา (ค่าเฉลี่ย 3.14) การศึกษา/แปลงสาธิต (ค่าเฉลี่ย 2.80) และการทัศนศึกษา (ค่าเฉลี่ย 2.65) อยู่ในระดับน้อยจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ การระดมสมอง (ค่าเฉลี่ย 2.60) การอภิปรายคณะ (ค่าเฉลี่ย 2.44) และการจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี (ค่าเฉลี่ย 2.58)

สื่อสารมวลชน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.22) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็นพบว่า อยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย (ค่าเฉลี่ย 2.01) วิทยุกระจายเสียง (ค่าเฉลี่ย 2.13) โทรทัศน์, ดิจิตอล, ดาวเทียม, เคเบิล (ค่าเฉลี่ย 2.49) วารสาร (ค่าเฉลี่ย 2.13) หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.20) และหนังสือ/เอกสารคำแนะนำ (ค่าเฉลี่ย 2.33)

สื่อออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.16) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็นพบว่าอยู่ในระดับน้อย จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ Website (เวปไซต์) (ค่าเฉลี่ย 2.06) Facebook (เฟสบุ๊ก) (ค่าเฉลี่ย 2.08) Line (ไลน์) (ค่าเฉลี่ย 2.21) และ YouTube (ยูทูป) (ค่าเฉลี่ย 2.29)

สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี ดังตารางที่ 4.7 และภาพที่ 4.1
 ตารางที่ 4.7 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี

แหล่งความรู้	\bar{x}	(S.D)	ความหมาย
1. สื่อบุคคล	2.81	0.664	ปานกลาง
2. สื่อกลุ่มกิจกรรม	2.88	0.882	ปานกลาง
3. สื่อมวลชน	2.22	0.951	น้อย
4. สื่อออนไลน์	2.16	1.246	น้อย
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.70	0.766	น้อย

ภาพที่ 4.1 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทั้ง 4 แหล่งความรู้

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี

ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การวิเคราะห์
ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	n = 142							
1.การผลิตผักตามระบบการจัดการ คุณภาพของการปฏิบัติทางเกษตรที่ ดีมีวิธีการที่ไม่ยุ่งยากสามารถปฏิบัติ ตามได้	6 (4.2)	5 (3.5)	46 (32.4)	47 (33.1)	38 (26.8)	3.75 (1.028)	มาก	9
2.ราคาผักที่ขายได้จากการผลิตตาม ระบบการเกษตรที่ดี มีราคาสูงกว่า การปลูกผักแบบปกติ	1 (0.7)	11 (7.7)	36 (25.4)	54 (38.0)	40 (28.2)	3.85 (0.945)	มาก	7
3.การผลิตผักตามระบบการจัดการ คุณภาพของการปฏิบัติทางเกษตรที่ ดี ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพสม่ำเสมอ	2 (1.4)	6 (4.2)	43 (30.3)	55 (38.7)	36 (25.4)	3.82 (0.909)	มาก	8
4.การบันทึกข้อมูลการสำรวจ ศัตรูพืชช่วยลดศัตรูพืชได้	0 (0)	7 (4.9)	54 (38.0)	51 (35.9)	30 (21.1)	3.73 (0.850)	มาก	10
5.การผลิตผักตามระบบการจัดการ คุณภาพของการปฏิบัติทางเกษตรที่ ดี ให้ผลผลิตที่คุ้มค่ากับการลงทุน	2 (1.4)	3 (2.1)	47 (33.1)	45 (31.7)	45 (31.7)	3.90 (0.925)	มาก	6
6.การผลิตผักตามระบบการจัดการ คุณภาพของการปฏิบัติทาง การเกษตรดีทำให้ผลผลิตเป็นที่ ยอมรับของตลาด	0 (0)	8 (5.6)	35 (24.6)	49 (34.5)	50 (35.2)	3.99 (0.911)	มาก	4

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} S.D.	แปล ผล	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
7.การผลิตฝักตามระบบการจัดการ คุณภาพของการปฏิบัติทาง การเกษตรดี ช่วยลดการใช้สารเคมี หรือใช้เท่าที่จำเป็น	3 (2.1)	8 (5.6)	23 (16.2)	62 (43.7)	46 (32.4)	3.99 (0.953)	มาก	5
8.เกษตรกรและผู้ซื้อได้บริโภค พืชผัก ผลไม้ที่ปลอดภัย มีคุณภาพ ดี ทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรง	0 (0)	0 (0)	21 (14.8)	50 (35.2)	71 (50)	4.35 (0.726)	มาก ที่สุด	1
9.การผลิตฝักตามระบบการจัดการ คุณภาพของการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี ทำให้มีความรู้และ ผลิตพืชอย่างมีระบบ ทำให้ลด ต้นทุนการผลิต และป้องกันกำจัด ศัตรูพืชอย่างถูกวิธี	2 (1.4)	0 (0)	20 (14.1)	71 (50.0)	49 (34.5)	4.16 (0.769)	มาก	2
10.การผลิตฝักตามระบบการ จัดการคุณภาพของการปฏิบัติทาง การเกษตรดี ทำให้ขายผลผลิตได้ ง่ายขึ้น	2 (1.4)	0 (0)	20 (14.1)	71 (50.0)	49 (34.5)	4.11 (0.851)	มาก	3
รวมเฉลี่ย						3.97 (0.676)	มาก	

จากตารางที่ 4.8 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) เมื่อพิจารณาข้อมูลในแต่ละประเด็น ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

เกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด คือ เกษตรกรและผู้ซื้อได้บริโภคพืชผัก ผลไม้ที่ปลอดภัย มีคุณภาพดี ทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรง (ค่าเฉลี่ย 4.35)

รองลงมา เกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก จำนวน 9 ประเด็น ได้แก่ การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรดี ทำให้มีความรู้และผลิตพืชอย่างมีระบบ ทำให้ลดต้นทุนการผลิต และป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี (ค่าเฉลี่ย 4.16) การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรดี ทำให้ขายผลผลิตได้ง่ายขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.11) การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรดี ทำให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับของตลาด (ค่าเฉลี่ย 3.99) การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรดี ช่วยลดการใช้สารเคมี หรือใช้เท่าที่จำเป็น (ค่าเฉลี่ย 3.99) การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรดี ให้ผลผลิตที่คุ้มค่ากับการลงทุน (ค่าเฉลี่ย 3.90) ราคาผักที่ขายได้จากการผลิตตามระบบเกษตรที่ดี มีราคาสูงกว่าการปลูกผักแบบปกติ (ค่าเฉลี่ย 3.85) การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรดี ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 3.82) การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีวิธีการที่ไม่ยุ่งยาก สามารถปฏิบัติตามได้ (ค่าเฉลี่ย 3.75) และการบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูพืชช่วยลดศัตรูพืชได้ (ค่าเฉลี่ย 3.73)

ตอนที่ 4 การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร

4.1 การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในเชิงความคิดเห็น

การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกผักพื้นที่กรุงเทพมหานคร การวิเคราะห์ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.9 การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในเชิงความคิดเห็น

n = 142

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	1. แหล่งน้ำ							
1.1 น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิตต้องมาจากแหล่งที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต	3 (2.1)	1 (0.7)	30 (21.1)	34 (23.9)	74 (52.1)	4.23 (0.950)	มาก ที่สุด	1
1.2 ไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมอื่นๆ เช่น แหล่งชุมชนโรงพยาบาล	13 (9.2)	11 (7.7)	10 (7.0)	33 (23.2)	75 (52.8)	4.03 (1.321)	มาก	3
1.3 มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่างๆ	4 (2.8)	10 (7.0)	23 (16.2)	32 (22.5)	73 (51.4)	4.13 (1.097)	มาก	2
2. พื้นที่ปลูก						4.19 (0.864)	มาก	
2.1 พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายในผลผลิต	0 (0.0)	9 (6.3)	21 (14.8)	39 (27.5)	73 (51.4)	4.24 (0.930)	มาก ที่สุด	3
2.2 พื้นที่ปลูกใหม่ ควรเป็นพื้นที่ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	2 (1.4)	7 (4.9)	18 (12.7)	40 (28.2)	75 (52.8)	4.26 (0.958)	มาก ที่สุด	1

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2.3 การวางผังแปลง จัดทำแปลง หรือปรับปรุงผังแปลงโดยคำนึงถึง ผลกระทบต่อความปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลผลิต และ สุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิ- ภาพของผู้ปฏิบัติงาน	3 (2.1)	4 (2.8)	23 (16.2)	35 (24.6)	77 (54.2)	4.26 (0.973)	มาก ที่สุด	1
2.4 พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกต้อง เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง	3 (2.1)	9 (6.3)	35 (24.6)	34 (23.9)	61 (43.0)	3.99 (1.062)	มาก	4
3. วัตถุประสงค์รายการเกษตร						4.40 (0.709)	มาก ที่สุด	
3.1 ใช้วัตถุประสงค์รายการเกษตร ตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำ ของกรมวิชาการเกษตร หรือตาม ฉลากที่ขึ้นทะเบียน	5 (3.5)	0 (0.0)	17 (12.0)	39 (27.5)	81 (57.0)	4.35 (0.946)	มาก ที่สุด	5
3.2 ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ควบคุมต้อง มีความรู้ในการใช้วัตถุประสงค์รายการ การเกษตรที่ถูกต้อง	0 (0.0)	4 (2.8)	15 (10.6)	32 (22.5)	91 (64.1)	4.48 (0.796)	มาก ที่สุด	2
3.3 ทำความสะอาดเครื่องฟ่นวัตถุ อันตรายทางการเกษตรและอุปกรณ์ หลังการใช้ทุกครั้ง และกำจัดน้ำล้าง ด้วยวิธีที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่ สิ่งแวดล้อม	0 (0)	2 (1.4)	15 (10.6)	32 (22.5)	93 (65.5)	4.52 (0.741)	มาก ที่สุด	1

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
3.4 เลือกใช้เครื่องพ่นวัตถุอันตราย ทางการเกษตรและอุปกรณ์ หัวฉีด วิธีการพ่นที่ถูกต้อง โดยตรวจสอบ ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้งานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	2 (1.4)	5 (3.5)	15 (10.6)	34 (23.9)	86 (60.6)	4.39 (0.914)	มาก ที่สุด	3
3.5 วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ ไม่หมดในคราวเดียว ต้องปิดฝาให้ สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุ อันตรายทางการเกษตร หากเปลี่ยน ถ่ายภาชนะบรรจุ ต้องระบุข้อมูลให้ ครบถ้วนถูกต้อง	0 (0.0)	2 (1.4)	22 (15.5)	36 (25.4)	82 (57.7)	4.39 (0.799)	มาก ที่สุด	3
3.6 ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทาง การเกษตรที่ใช้หมดแล้วต้องทำลาย เพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้ หรือ กำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง	4 (2.8)	4 (2.8)	19 (13.4)	35 (24.6)	80 (56.3)	4.29 (0.993)	มาก ที่สุด	6
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการ การผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว						4.31 (0.706)	มาก ที่สุด	
4.1 มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ย และสารปรับปรุงดิน เพื่อป้องกัน ไม่ให้เกิดการปนเปื้อน โดยขึ้น ทะเบียนอย่างถูกต้องกับกรม วิชาการเกษตร	1 (0.7)	0 (0.0)	17 (12.0)	44 (31.0)	80 (56.3)	4.42 (0.756)	มาก ที่สุด	2

n = 142

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
4.2 พื้นที่เก็บรักษา ผสม และขนย้ายปุ๋ย และสารปรับปรุงดิน หรือพื้นที่สำหรับหมักปุ๋ยอินทรีย์ ต้องแยกเป็นสัดส่วน ไม่ปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูก และแหล่งน้ำ	1 (0.7)	0 (0.0)	17 (12.0)	44 (31.0)	80 (56.3)	4.46 (0.711)	มาก ที่สุด	1
4.3 หากผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง ต้องผ่านกระบวนการหมักหรือย่อยสลายโดยสมบูรณ์ ที่ไม่ทำให้เกิดโรคสู่คน ทั้งนี้ให้บันทึกข้อมูล ระบุวิธีการ วันที่ และช่วงเวลาผลิต	1 (0.7)	3 (2.1)	25 (17.6)	44 (31.0)	69 (48.6)	4.25 (0.869)	มาก ที่สุด	5
4.4 หากคลุกหรือเคลือบเมล็ดพันธุ์ด้วยวัตถุอันตรายทางการเกษตรให้ใช้ตามวิธีการและอัตราตามคำแนะนำบนฉลากที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้อง และบันทึกข้อมูลไว้	5 (3.5)	5 (3.5)	24 (16.9)	41 (28.9)	67 (47.2)	4.13 (1.044)	มาก	6
4.5 มีแผนควบคุมคุณภาพผักเพื่อให้ได้ผลผลิตตรงตามวัตถุประสงค์โดยใช้หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	0 (0.0)	3 (2.1)	20 (14.1)	49 (34.5)	70 (49.3)	4.31 (0.792)	มาก ที่สุด	3
4.6 เครื่องมือที่ต้องอาศัยความเที่ยงตรง เช่น หัวฉีด ต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ปรับปรุงซ่อมแซม หรือเปลี่ยนใหม่ให้มีประสิทธิภาพเมื่อนำไปใช้งาน	3 (2.1)	2 (1.4)	18 (12.7)	45 (31.7)	74 (52.1)	4.30 (0.899)	มาก ที่สุด	4

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย กลาง	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลัง การเก็บเกี่ยว						4.30 (0.685)	มาก ที่สุด	
5.1 การเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูก สุขลักษณะ เพื่อป้องกันการปน เปื้อนที่มีผลต่อความปลอดภัยใน การบริโภค	0 (0.0)	6 (4.2)	18 (12.7)	41 (28.9)	77 (54.2)	4.33 (0.857)	มาก ที่สุด	2
5.2 เก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุเก็บเกี่ยว ที่เหมาะสม มีคุณภาพตามความ ต้องการของตลาด หรือตาม ข้อกำหนดของคู่ค้า	0 (0.0)	2 (1.4)	19 (13.4)	49 (34.5)	72 (50.7)	4.35 (0.763)	มาก ที่สุด	1
5.3 คัดแยกผลผลิตที่ไม่ได้คุณภาพ ออก หรือการคัดแยกชั้นคุณภาพ และขนาด ตามข้อกำหนดใน มาตรฐานสินค้าเกษตรแต่ละชนิด หรือตามข้อกำหนดของคู่ค้า	0 (0.0)	3 (2.1)	25 (17.6)	53 (37.3)	61 (43.0)	4.21 (0.806)	มาก	4
5.4 มีการป้องกันการปนเปื้อนจาก วัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลผลิต ที่มีการคัดเลือกหรือบรรจุในแปลง แล้ว และไม่วางผลผลิตที่เก็บเกี่ยว แล้วสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง	0 (0.0)	2 (1.4)	21 (14.8)	52 (36.6)	67 (47.2)	4.30 (0.770)	มาก ที่สุด	3

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	6. การพักผลผลิต การขนย้ายใน แปลงปลูก การเก็บรักษาและการ ขนส่ง							
6.1 ใช้วัสดุปรองพื้นในบริเวณพัก ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกัน การปนเปื้อนจากสิ่งปฏิจุล เศษดิน และสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็น อันตรายอื่นๆ จากพื้นดิน	0 (0.0)	2 (1.4)	22 (15.5)	39 (27.5)	79 (55.6)	4.37 (0.795)	มาก ที่สุด	1
6.2 จัดวางผลผลิตในบริเวณที่เก็บ เกี่ยวในแปลงอย่างเหมาะสม สามารถป้องกันการเกิดรอยแผลที่ เกิดจากการขีดขีดกระทกรวมทั้ง ปัญหาความร้อนและแสงแดด	2 (1.4)	2 (1.4)	16 (11.3)	46 (32.4)	76 (53.5)	4.35 (0.844)	มาก ที่สุด	3
6.3 มีการจัดการด้านสุขลักษณะของ สถานที่วิธีการขนย้าย การพักและ หรือเก็บรักษาผลผลิต เพื่อป้องกัน การปนเปื้อนจากสิ่งอันตรายและสิ่ง แปลกปลอมที่มีผลต่อความ ปลอดภัยในการบริโภคและคุณภาพ ของผลผลิต	0 (0.0)	0 (0.0)	20 (14.1)	46 (32.4)	76 (53.5)	4.39 (0.724)	มาก ที่สุด	1

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	7. สุขลักษณะส่วนบุคคล							
7.1 ผู้ที่สัมผัสกับผลผลิตโดยตรงโดยเฉพาะหลังการเก็บเกี่ยวที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีการดูแลสุข ลักษณะส่วนบุคคลและมีวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อน	0 (0.0)	2 (1.4)	15 (10.6)	51 (35.9)	74 (52.1)	4.39 (0.733)	มาก ที่สุด	1
7.2 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจสอบสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	2 (1.4)	0 (0.0)	12 (8.5)	60 (42.3)	68 (47.9)	4.35 (0.755)	มาก ที่สุด	2
7.3 มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลเพียงพอ มีสภาพพร้อมใช้งาน สามารถป้องกันของเสียต่างๆ ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่แปลงปลูกและผลผลิต	0 (0.0)	4 (2.8)	17 (12.0)	70 (49.3)	51 (35.9)	4.18 (0.750)	มาก	3
8. บันทึกข้อมูลและการตามสอบ						3.77 (0.775)	มาก	
8.1 บันทึกข้อมูลการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรทุกครั้งที่ใช้ รวมถึงสารเคมีที่ใช้รมหรือราดดินอย่างน้อยให้ระบุชนิดพืช ชนิดสารเคมีวัตถุประสงค์วันที่อัตราการใช้ วิธีการใช้วันที่เก็บเกี่ยวและชื่อผู้ปฏิบัติงาน	0 (0.0)	5 (3.5)	18 (12.7)	66 (46.5)	53 (37.3)	4.18 (0.784)	มาก	1

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

n = 142

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงความคิดเห็น (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
	8.2 ผลผลิตที่อยู่ระหว่างการเก็บ รักษาและขนย้าย หรือบรรจุเพื่อ จำหน่าย ต้องระบุน้ำหนัก หรือคิดรหัส เครื่องหมายแสดงแหล่งผลิต หรือ วันที่เก็บเกี่ยว	8 (5.6)	13 (9.2)	49 (34.5)	39 (27.5)			
8.3 ในการจำหน่ายผลผลิต ต้อง บันทึกข้อมูลผู้รับซื้อ หรือแหล่งที่นำ ผลผลิตไปจำหน่าย รวมถึงปริมาณที่ จำหน่าย	4 (2.8)	9 (6.3)	40 (28.2)	49 (34.5)	40 (28.2)	3.79 (1.016)	มาก	2
8.4 เก็บบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงาน และเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการ ปฏิบัติงานไว้อย่างน้อย 2 ปี ของการ ผลิตติดต่อกันหรือตามที่ผู้ประกอบการ หรือประเทศคู่ค้าต้องการ	9 (6.3)	17 (12.0)	35 (24.6)	47 (33.1)	34 (23.9)	3.56 (1.164)	มาก	3
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด						3.97 (0.676)	มาก	

ตารางที่ 4.9 การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในเชิงความคิดเห็น โดยสอบถามความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในประเด็นหลัก ได้แก่ แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัตถุดิบทรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก การเก็บรักษาและการขนส่ง สุขลักษณะส่วนบุคคล การบันทึกข้อมูลและการตามสอบ พบว่า

เกษตรกรยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเชิงความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นหลัก และประเด็นย่อยแล้ว พบว่า

แหล่งน้ำ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้านพื้นที่ปลูกภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.13) ส่วนในประเด็นย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องมาจากแหล่งที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลิตผล (ค่าเฉลี่ย 4.23) รองลงมาอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 4.13) และไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมอื่นๆ เช่น แหล่งชุมชน โรงพยาบาล (ค่าเฉลี่ย 4.03) ตามลำดับ

พื้นที่ปลูก พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้านพื้นที่ปลูก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.19) ส่วนในประเด็นย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ น้ำใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือตามฉลากที่ขึ้นทะเบียน (ค่าเฉลี่ย 4.35) การวางผังแปลง จัดทำแปลง หรือปรับปรุงผังแปลงโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลิตผล และสุขภาพความปลอดภัย และสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 4.26) และพื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายในผลิตผล (ค่าเฉลี่ย 4.24) ตามลำดับ รองลงมาอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

วัตถุอันตรายทางการเกษตร พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้านวัตถุอันตรายทางการเกษตร ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.40) ส่วนในประเด็นย่อยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ประเด็น ได้แก่ ทำความสะอาดเครื่องพ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตร และอุปกรณ์หลังการใช้ทุกครั้ง และกำจัดน้ำล้างด้วยวิธีที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 4.52) ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ควบคุมต้องมีความรู้ในการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 4.48) เลือกใช้เครื่องพ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรและอุปกรณ์ หัวฉีด วิธีการพ่นที่ถูกต้อง โดยตรวจสอบให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.39) วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ไม่หมดในคราวเดียว ต้องปิดฝาให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตร หากเปลี่ยนถ่ายภาชนะบรรจุ ต้องระบุข้อมูลให้ครบถ้วนถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 4.39) ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำ หรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือตามฉลากที่ขึ้นทะเบียน (ค่าเฉลี่ย 4.35) และภาชนะบรรจุ

วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้หมดแล้วต้องทำลาย เพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้ หรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง (4.29) ตามลำดับ

การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.31) ส่วนในประเด็นย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น ได้แก่ พื้นที่เก็บรักษา ผสม และขนย้ายปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน หรือพื้นที่สำหรับหมักปุ๋ยอินทรีย์ ต้องแยกเป็นสัดส่วน ไม่ปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.46) มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อน โดยขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องกับกรมวิชาการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.42) มีแผนควบคุมคุณภาพผักเพื่อให้ได้ผลผลิตตรงตามวัตถุประสงค์โดยใช้หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 4.31) เครื่องมือที่ต้องอาศัยความเที่ยงตรง เช่น หัวฉีด ต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ปรับปรุงซ่อมแซมหรือเปลี่ยนใหม่ให้มีประสิทธิภาพเมื่อนำไปใช้งาน (ค่าเฉลี่ย 4.30) หากผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง ต้องผ่านกระบวนการหมักหรือย่อยสลายโดยสมบูรณ์ที่ไม่ทำให้เกิดโรคสู่คน ทั้งนี้ให้บันทึกข้อมูล ระบุวิธีการ วันที่ และช่วงเวลาผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.25) ตามลำดับ รองลงมาอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ หากคลุกหรือเคลือบเมล็ดพันธุ์ด้วยวัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้ตามวิธีการและอัตราตามคำแนะนำบนฉลากที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้อง และบันทึกข้อมูลไว้ (ค่าเฉลี่ย 4.13)

การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.30) ส่วนในประเด็นย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ เก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม มีคุณภาพ ตามความต้องการของตลาด หรือตามข้อกำหนดของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.35) การเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค (ค่าเฉลี่ย 4.33) และ มีการป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลผลิตที่มีการคัดเลือกหรือบรรจุในแปลงแล้ว และไม่วางผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง (ค่าเฉลี่ย 4.30) ตามลำดับ และคัดแยกผลผลิตที่ไม่ได้คุณภาพออก หรือการคัดแยกชั้นคุณภาพและขนาด ตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตรแต่ละชนิด หรือตามข้อกำหนดของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 4.21)

การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก การเก็บรักษาและการขนส่ง พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก การเก็บรักษาและการขนส่งภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.30) ส่วนใน

ประเด็นย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ มีการจัดการด้านสุขลักษณะของสถานที่วิธีการขนย้าย การพักและหรือเก็บรักษาผลผลิต เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งอันตรายและสิ่งแปลกปลอมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภคและคุณภาพของผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.39) ใช้วัสดุปูรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปนื้อกมล เศษดินและสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่นๆ จากพื้นดิน (ค่าเฉลี่ย 4.37) และจัดวางผลผลิตในบริเวณที่เก็บเกี่ยวในแปลงอย่างเหมาะสม สามารถป้องกันการเกิดรอยแผลที่เกิดจากการบาดเจ็บหรือการรวมตัวของปัญหาความร้อนและแสงแดด (ค่าเฉลี่ย 4.35) ตามลำดับ

สุขลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.31) ส่วนในประเด็นย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ ผู้ที่สัมผัสกับผลผลิตโดยตรง โดยเฉพาะหลังการเก็บเกี่ยวที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีการดูแลสุขภาพลักษณะส่วนบุคคลและมีวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.39) ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (ค่าเฉลี่ย 4.35) ตามลำดับ รองลงมาอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลเพียงพอ มีสภาพพร้อมใช้งาน สามารถป้องกันของเสียต่างๆ ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่แปลงปลูกและผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.18)

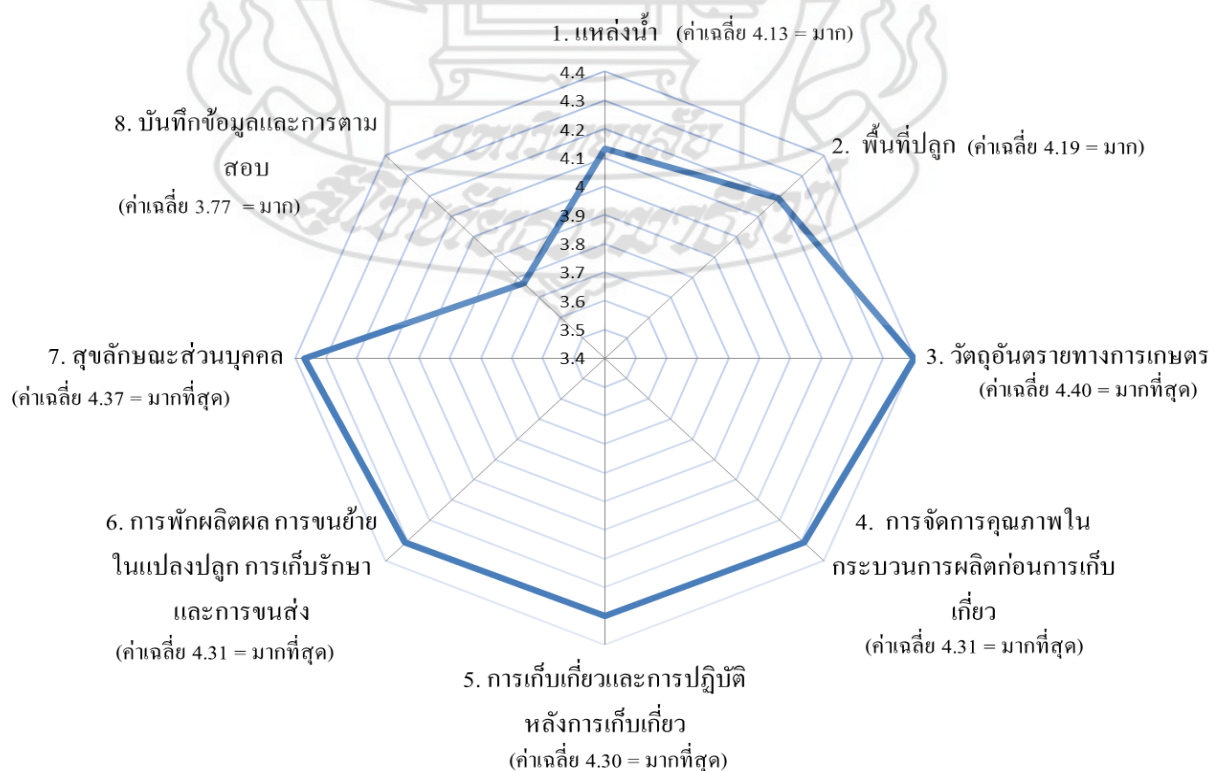
บันทึกข้อมูลและการตามสอบ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77) ส่วนในประเด็นย่อยอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ บันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรทุกครั้งที่ใช้ รวมถึงสารเคมีที่ใช้หรือราดดินอย่างน้อยให้ระบุชนิดพืช ชนิดสารเคมี วัตถุประสงค์ วันที่ อัตราการใช้ วิธีการใช้วันที่เก็บเกี่ยวและชื่อผู้ปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 4.18) ในการจำหน่ายผลผลิต ต้องบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อ หรือแหล่งที่นำผลผลิตไปจำหน่าย รวมถึงปริมาณที่จำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 3.79) เก็บบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงาน และเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้อย่างน้อย 2 ปี ของการผลิตติดต่อกันหรือตามที่ผู้ประกอบการหรือประเทศคู่ค้าต้องการ (ค่าเฉลี่ย 3.56) และผลผลิตที่อยู่ระหว่างการเก็บรักษาและขนย้าย หรือบรรจุเพื่อจำหน่ายต้องระบุรุ่น หรือดิครหัส เครื่องหมายแสดงแหล่งผลิต หรือวันที่เก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.54) ตามลำดับ

สรุปการยอมรับในเชิงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังตารางที่ 4.10 และภาพที่ 4.2
 ตารางที่ 4.10 สรุปการยอมรับในเชิงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n = 142

ประเด็น	\bar{X}	S.D	ความหมาย	อันดับ
1. แหล่งน้ำ	4.13	0.930	มาก	7
2. พื้นที่ปลูก	4.19	0.864	มาก	6
3. วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร	4.40	0.709	มากที่สุด	1
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	4.31	0.706	มากที่สุด	3
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	4.30	0.685	มากที่สุด	5
6. การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก การเก็บรักษาและการขนส่ง	4.31	0.660	มากที่สุด	3
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	4.37	0.718	มากที่สุด	2
8. บันทึกข้อมูลและการตามสอบ	3.77	0.775	มาก	8
เฉลี่ยรวม	3.97	0.676	มาก	

โดยสรุปเปรียบเทียบการยอมรับในเชิงความคิดเห็นด้านต่างๆ ดังภาพ

ภาพที่ 4.2 สรุปการยอมรับในเชิงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

4.2 การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในเชิงปฏิบัติ

ตารางที่ 4.11 การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในเชิงปฏิบัติ

n =142

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงปฏิบัติ (จำนวน/ร้อยละ)			\bar{x} (S.D.)	แปลผล	ลำดับ
	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ มาก			
1. แหล่งน้ำ				2.71 (0.432)	ปฏิบัติ มาก	
1.1 น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องมาจากแหล่งที่ไม่ก่อให้เกิด การปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็น อันตรายต่อผลผลิต	2 (1.4)	45 (31.7)	95 (66.9)	2.67 (0.501)	ปฏิบัติ มาก	3
1.2 ไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงาน อุตสาหกรรมหรือกิจกรรมอื่นๆ เช่นแหล่งชุมชนโรงพยาบาล	11 (7.7)	17 (12.0)	114 (80.3)	2.74 (0.592)	ปฏิบัติ มาก	1
1.3 มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้น จากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้อง สุชา น้ำทิ้งต่างๆ	7 (4.9)	27 (19.0)	108 (76.1)	2.73 (0.548)	ปฏิบัติ มาก	2
2. พื้นที่ปลูก				2.81 (0.394)	ปฏิบัติมาก	
2.1 พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพ แวดล้อมที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อน วัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายใน ผลผลิต	3 (2.1)	19 (13.4)	120 (84.5)	2.84 (0.423)	ปฏิบัติ มาก	1
2.2 พื้นที่ปลูกใหม่ ควรเป็นพื้นที่ ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่ง แวดล้อม	3 (2.1)	32 (22.5)	107 (75.4)	2.74 (0.486)	ปฏิบัติ มาก	2

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n =142

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงปฏิบัติ (จำนวน/ร้อยละ)			— x (S.D.)	แปลผล	ลำดับ
	ปฏิบัติน้อย	ปฏิบัติปานกลาง	ปฏิบัติมาก			
2.3 การวางผังแปลง จัดทำแปลง หรือปรับปรุงผังแปลง โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลผลิต และสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน	3 (2.1)	33 (23.2)	106 (74.6)	2.74 (0.486)	ปฏิบัติมาก	2
2.4 พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	9 (6.3)	38 (26.8)	95 (66.9)	2.61 (0.606)	ปฏิบัติมาก	4
3. วัตถุดิบทรายทางการเกษตร				2.77 (0.440)	ปฏิบัติมาก	
3.1 ใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือตามฉลากที่ขึ้นทะเบียน	3 (2.1)	37 (26.1)	102 (71.8)	2.68 (0.524)	ปฏิบัติมาก	4
3.2 ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ควบคุมต้องมีความรู้ในการใช้วัตถุดิบทรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง	2 (1.4)	40 (28.2)	100 (70.4)	2.68 (0.513)	ปฏิบัติมาก	4
3.3 ทำความสะอาดเครื่องฟ่นวัตถุดิบ ทรายทางการเกษตรและอุปกรณ์ หลังการใช้ทุกครั้ง และกำจัดน้ำล้างด้วยวิธีที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม	3 (2.1)	39 (27.5)	100 (70.4)	2.67 (0.529)	ปฏิบัติมาก	6

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n =142

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงปฏิบัติ (จำนวน/ร้อยละ)			X (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ มาก			
	3.4 เลือกใช้เครื่องฟ่นวัตถุ อันตรายทางการเกษตรและ อุปกรณ์ หัวฉีด วิธีการพ่นที่ ถูกต้อง โดยตรวจสอบให้อยู่ใน สภาพที่พร้อมจะใช้งานได้อย่าง มีประสิทธิภาพ	1 (0.7)	40 (28.2)			
3.5 วัตถุอันตรายทางการเกษตร ที่ใช้ไม่หมดในคราวเดียว ต้อง ปิดฝาให้สนิทและเก็บใน สถานที่เก็บวัตถุอันตรายทาง การเกษตร หากเปลี่ยนถ่าย ภาชนะบรรจุ ต้องระบุข้อมูลให้ ครบถ้วนถูกต้อง	2 (1.4)	29 (20.4)	111 (78.2)	2.75 (0.479)	ปฏิบัติ มาก	1
3.6 ภาชนะบรรจุวัตถุอันตราย ทางการเกษตรที่ใช้หมดแล้ว ต้องทำลาย เพื่อป้องกันการนำ กลับมาใช้ หรือกำจัดด้วยวิธีที่ ถูกต้อง	4 (2.8)	33 (23.2)	105 (73.9)	2.7 (0.532)	ปฏิบัติ มาก	2

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n =142

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงปฏิบัติ (จำนวน/ร้อยละ)			\bar{X} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ มาก			
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว				2.68 (0.424)	ปฏิบัติ มาก	
4.1 มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดินเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อน ที่ทำให้ไม่ปลอดภัยต่อผลผลิต โดยขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องกับกรมวิชาการเกษตร	1 (0.7)	33 (23.2)	108 (76.1)	2.73 (0.479)	ปฏิบัติ มาก	1
4.2 พื้นที่เก็บรักษา ผสม และขนย้ายปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน หรือพื้นที่สำหรับหมักปุ๋ยอินทรีย์ ต้อง แยกเป็น สัด ส่วน ไม่ปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำ	2 (1.4)	37 (26.1)	103 (72.5)	2.68 (0.510)	ปฏิบัติ มาก	4
4.3 หากผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง ต้องผ่านกระบวนการหมักหรือย่อยสลายโดยสมบูรณ์ ที่ไม่ทำให้เกิดโรคสู่คน ทั้งนี้ให้บันทึกข้อมูล ระบุวิธีการ วันที่ และช่วงเวลาผลิตปุ๋ยอินทรีย์	1 (0.7)	40 (28.2)	101 (71.1)	2.68 (0.499)	ปฏิบัติ มาก	4

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n =142

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงปฏิบัติ			\bar{x} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	(จำนวน/ร้อยละ)					
	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ มาก			
4.4 หากคลุกหรือเคลือบเมล็ดพันธุ์ด้วยวัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้ตามวิธีการและอัตราตามคำแนะนำบนฉลากที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้อง และบันทึกข้อมูลไว้	3 (2.1)	34 (23.9)	105 (73.9)	2.69 (0.522)	ปฏิบัติ มาก	3
4.5 มีแผนควบคุมคุณภาพผักเพื่อให้ได้ผลผลิตตรงตามวัตถุประสงค์โดยใช้หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	0 (0)	38 (26.8)	104 (73.2)	2.70 (0.473)	ปฏิบัติ มาก	2
4.6 เครื่องมือที่ต้องอาศัยความเที่ยงตรง เช่น หัวฉีด ต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงอย่างน้อยปีละครั้งและปรับปรุงซ่อมแซมหรือเปลี่ยนใหม่	1 (0.7)	48 (33.8)	93 (65.5)	2.63 (0.514)	ปฏิบัติ มาก	6
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว				2.68 (0.482)	ปฏิบัติมาก	
5.1 การเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อน ที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค	0 (0)	39 (27.5)	103 (72.5)	2.70 (0.476)	ปฏิบัติ มาก	1

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n =142

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงปฏิบัติ (จำนวน/ร้อยละ)			\bar{x} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ มาก			
	5.2 เก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด หรือตามข้อกำหนดของกลุ่มค้า	2 (1.4)	46 (32.4)			
5.3 คัดแยกผลผลิตที่ไม่ได้คุณภาพออก หรือการคัดแยกชั้นคุณภาพและขนาด ตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตรแต่ละชนิด หรือตามข้อกำหนดของกลุ่มค้า	1 (0.7)	39 (27.5)	102 (71.8)	2.68 (0.496)	ปฏิบัติ มาก	2
5.4 มีการป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลิตผลที่มีการคัดเลือกหรือบรรจุในแปลง และไม่วางผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง	5 (3.5)	38 (26.8)	99 (69.7)	2.63 (0.565)	ปฏิบัติ มาก	3
6. การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก การเก็บรักษา และการขนส่ง				2.68 (0.489)	ปฏิบัติ มาก	
6.1 ใช้วัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดิน และสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่นๆ จากพื้นดิน	3 (2.1)	37 (26.1)	102 (71.8)	2.67 (0.529)	ปฏิบัติ มาก	2

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n =142

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงปฏิบัติ (จำนวน/ร้อยละ)			\bar{x} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	ปฏิบัติน้อย	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ มาก			
	6.2 การจัดวางผลผลิตในบริเวณ ที่เก็บเกี่ยวในแปลงปลูกอย่าง เหมาะสม สามารถป้องกันการ เกิดรอยแผลที่เกิดจากการชูดิจิต หรือกระแทก รวมทั้งปัญหา ความร้อนและแสงแดด	1 (0.7)	41 (28.9)			
6.3 มีการจัดการด้านสุขลักษณะ ของสถานที่และวิธีการขนย้าย พักผลผลิตและ/หรือเก็บรักษา ผลผลิต เพื่อป้องกันการปนเปื้อน จากอันตรายและสิ่งแปลกปลอม ที่มีผลต่อความปลอดภัยในการ บริโภคและคุณภาพของผลผลิต	1 (0.7)	37 (26.1)	104 (73.2)	2.70 (0.491)	ปฏิบัติ มาก	1
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล				2.68 (0.440)	ปฏิบัติ มาก	
7.1 ผู้ที่สัมผัสกับผลผลิตโดยตรง โดยเฉพาะหลังการเก็บเกี่ยวที่มี ความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้อง มีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคล และมีวิธีการป้องกันไม่ให้เกิด การปนเปื้อนสู่ผลผลิต	2 (1.4)	40 (28.2)	100 (70.4)	2.67 (0.515)	ปฏิบัติ มาก	2

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n =142

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงปฏิบัติ (จำนวน/ร้อยละ)			\bar{x} (S.D.)	แปลผล	ลำดับ
	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ มาก			
	7.2 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุดิบ ทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจ สุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	2 (1.4)	42 (29.6)			
7.3 มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้าน สุขลักษณะส่วนบุคคลที่เพียงพอ และ อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน สามารถ ป้องกันของเสียต่างๆ ไม่ให้เกิดการ ปนเปื้อนสู่แปลงปลูกและผลผลิต	0 (0)	39 (27.5)	103 (72.5)	2.70 (0.473)	ปฏิบัติมาก	1
8. บันทึกข้อมูลและการตามสอบ				2.29 (0.496)	ปฏิบัติ ปานกลาง	
8.1 บันทึกข้อมูลการใช้วัตถุดิบ ทางการเกษตรทุกครั้งที่ใช้รวมถึง สารเคมีที่ใช้หรือราดดินอย่างน้อย ให้ระบุชนิดพืชชนิดสารเคมี วัตถุประสงค์การใช้วันที่ใช้อัตราและ วิธีการใช้วันที่เก็บเกี่ยวและชื่อ ผู้ปฏิบัติงาน	7 (4.9)	50 (35.2)	85 (59.9)	2.51 (0.627)	ปฏิบัติมาก	1
8.2 ผลผลิตที่อยู่ระหว่างการเก็บ รักษาและขนย้าย หรือบรรจุเพื่อ จำหน่าย ต้องระบุรุ่น หรือดิครหัส หรือเครื่องหมายแสดงแหล่งผลิต หรือวันที่เก็บเกี่ยว	37 (26.1)	56 (39.4)	49 (34.5)	2.05 (0.784)	ปฏิบัติ ปานกลาง	4

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

n =142

ประเด็น	ระดับการยอมรับในเชิงปฏิบัติ (จำนวน/ร้อยละ)			\bar{x} (S.D.)	แปลผล	ลำดับ
	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ ปานกลาง	ปฏิบัติ มาก			
	8.3 ในการจำหน่ายผลผลิต ต้อง บันทึกข้อมูลผู้รับซื้อ หรือแหล่งที่ นำผลผลิตไปจำหน่าย รวมถึง ปริมาณที่จำหน่าย	5 (3.5)	79 (55.6)			
8.4 เก็บ บันทึก ข้อมูล การ ปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่ เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้อย่าง น้อย 2 ปี ของการผลิตติดต่อกัน หรือตามที่ผู้ประกอบการหรือ ประเทศคู่ค้าต้องการ	13 (81)	9.2 (57.0)	48 (33.8)	2.23 (0.626)	ปฏิบัติ ปาน กลาง	3
รวมเฉลี่ย				2.66 (0.336)	ปฏิบัติมาก	

ตารางที่ 4.10 การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในเชิงปฏิบัติโดย
สอบถามความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในประเด็นหลัก ได้แก่
แหล่งน้ำ พื้นที่ปลูก วัสดุอันตรายทางการเกษตร การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการ
เก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก
การเก็บรักษาและการขนส่ง สุขลักษณะส่วนบุคคล บันทึกข้อมูลและการตามสอบ พบว่าเกษตรกร
ยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเชิงปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก (ค่าเฉลี่ย 2.66)
เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นหลัก และประเด็นย่อยแล้ว พบว่า

แหล่งน้ำ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้าน
พื้นที่ปลูกภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก (ค่าเฉลี่ย 2.71) ส่วนในประเด็นย่อยอยู่ในระดับปฏิบัติ
มากทั้งหมด ได้แก่ ไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมอื่นๆเช่นแหล่งชุมชน

โรงพยาบาล (ค่าเฉลี่ย 2.74) มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 2.73) และน้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องมาจากแหล่งที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.67) ตามลำดับ

พื้นที่ปลูก พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้านพื้นที่ปลูกภาพรวมอยู่ในระดับระดับปฏิบัติมาก (ค่าเฉลี่ย 2.81) ส่วนในประเด็นย่อยอยู่ในระดับระดับปฏิบัติมากทุกประเด็นได้แก่ พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายในผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.84) พื้นที่ปลูกใหม่ ควรเป็นพื้นที่ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 2.74) การวางผังแปลง จัดทำแปลง หรือปรับปรุงผังแปลงโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลผลิต และสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 2.74) และพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 2.61)

วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้านวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก (ค่าเฉลี่ย 2.77) ส่วนในประเด็นย่อยอยู่ในระดับปฏิบัติมากทั้ง 6 ประเด็นได้แก่ วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ไม่หมดในคราวเดียว ต้องปิดฝาให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตร หากเปลี่ยนถ่ายภาชนะบรรจุ ต้องระบุข้อมูลให้ครบถ้วนถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 2.75) ภาชนะบรรจุวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรที่ใช้หมดแล้วต้องทำลาย เพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้ หรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 2.70) เลือกใช้เครื่องพ่นวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรและอุปกรณ์ หัวฉีด วิธีการพ่นที่ถูกต้อง โดยตรวจสอบให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 2.69) ใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร หรือตามฉลากที่ขึ้นทะเบียน (ค่าเฉลี่ย 2.68) ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ควบคุมต้องมีความรู้ในการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 2.68) ทำความสะอาดเครื่องพ่นวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรและอุปกรณ์หลังการใช้ทุกครั้ง และกำจัดน้ำล้างด้วยวิธีที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 2.67)

การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้านการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยวภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก (ค่าเฉลี่ย 2.68) ส่วนในประเด็นย่อยอยู่ในระดับระดับปฏิบัติมาก 6 ประเด็นได้แก่ มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อน ที่ทำให้ไม่ปลอดภัยต่อผลผลิต โดยขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องกับกรมวิชาการเกษตร

(ค่าเฉลี่ย 2.73) มีแผนควบคุมคุณภาพผักเพื่อให้ได้ผลผลิตตรงตามวัตถุประสงค์โดยใช้หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (ค่าเฉลี่ย 2.70) หากคลุกหรือเคลือบเมล็ดพันธุ์ด้วยวัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้ตามวิธีการและอัตราตามคำแนะนำบนฉลากที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้อง และบันทึกข้อมูลไว้(ค่าเฉลี่ย 2.69) พื้นที่เก็บรักษา ผสม และขนย้ายปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน หรือพื้นที่สำหรับหมักปุ๋ยอินทรีย์ ต้องแยกเป็นสัดส่วน ไม่ปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูกและแหล่งน้ำ (ค่าเฉลี่ย 2.68) หากผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง ต้องผ่านกระบวนการหมักหรือย่อยสลายโดยสมบูรณ์ ที่ไม่ทำให้เกิดโรคสู่คน ทั้งนี้ให้บันทึกข้อมูล ระบุวิธีการ วันที่ และช่วงเวลาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย 2.68) เครื่องมือที่ต้องอาศัยความเที่ยงตรง เช่น หัวฉีด ต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และปรับปรุงซ่อมแซมหรือเปลี่ยนใหม่ (ค่าเฉลี่ย 2.63)

การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก (ค่าเฉลี่ย 2.68) ส่วนในประเด็นย่อยอยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมมากทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่ การเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค (ค่าเฉลี่ย 2.70) คัดแยกผลผลิตที่ไม่ได้คุณภาพออก หรือการคัดแยกชั้นคุณภาพและขนาด ตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตรแต่ละชนิด หรือตามข้อกำหนดของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.68) มีการป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลผลิตที่มีการคัดเลือกหรือบรรจุในแปลงแล้ว และไม่วางผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้วสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง (ค่าเฉลี่ย 2.63) เก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด หรือตามข้อกำหนดของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.63) ตามลำดับ

การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก การเก็บรักษาและการขนส่ง พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้านการพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก การเก็บรักษาและการขนส่งภาพ รวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก (ค่าเฉลี่ย 2.68) ส่วนในประเด็นย่อยอยู่ในระดับปฏิบัติมากทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ มีการจัดการด้านสุขลักษณะของสถานที่วิธีการขนย้าย การพักและหรือเก็บรักษาผลผลิต เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งอันตรายและสิ่งแปลกปลอมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภคและคุณภาพของผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.70) ใช้วัสดุปูรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดินและสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่นๆจากพื้นดิน (ค่าเฉลี่ย 2.67) และจัดวางผลผลิตในบริเวณที่เก็บเกี่ยวในแปลงอย่างเหมาะสม สามารถป้องกันการเกิดรอยแผลที่เกิดจากการขูดขีดกระทบรวมทั้งปัญหาความร้อนและแสงแดด (ค่าเฉลี่ย 2.67) ตามลำดับ

สัญลักษณ์ส่วนบุคคล พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้านสัญลักษณ์ส่วนบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก (ค่าเฉลี่ย 2.68) ส่วนในประเด็นย่อย อยู่ในระดับปฏิบัติมาก 3 ประเด็น ได้แก่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสัญลักษณ์ส่วนบุคคลเพียงพอ มีสภาพพร้อมใช้งาน สามารถป้องกันของเสียต่างๆ ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่แปลงปลูกและผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.70) ผู้ที่สัมผัสกับผลผลิตโดยตรง โดยเฉพาะหลังการเก็บเกี่ยวที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีการดูแลสัญลักษณ์ส่วนบุคคลและมีวิธีการป้องกัน ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 2.67) ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง (ค่าเฉลี่ย 2.66) ตามลำดับ

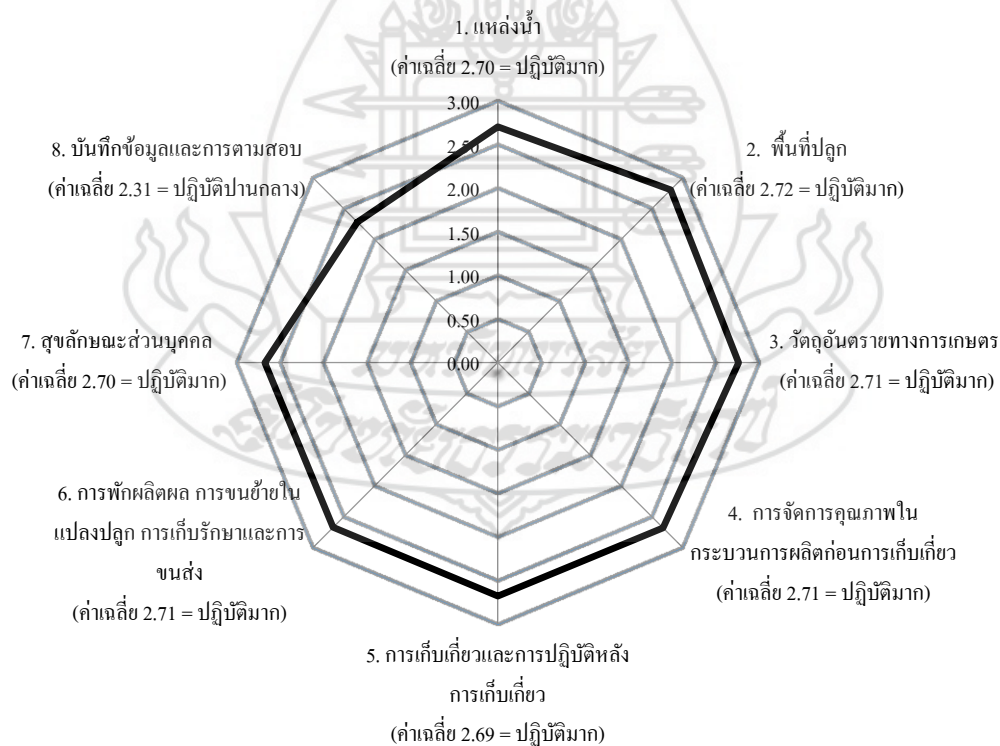
บันทึกข้อมูลและการตามสอบ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในด้านบันทึกข้อมูลและการตามสอบภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.29) ส่วนในประเด็นย่อยอยู่ในระดับปฏิบัติมากทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ บันทึกข้อมูลการใช้วัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรทุกครั้งที่ใช้ รวมถึงสารเคมีที่ใช้รมหรือราดดินอย่างน้อยให้ระบุชนิดพืชชนิดสารเคมีวัตถุ ประสงค์ วันที่ อัตราการใช้ วิธีการใช้วันที่เก็บเกี่ยวและชื่อผู้ปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 2.51) ในการจำหน่ายผลผลิต ต้องบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อ หรือแหล่งที่นำผลผลิตไปจำหน่าย รวมถึงปริมาณที่จำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 2.35) และมี 2 ประเด็น อยู่ในระดับปฏิบัติเหมาะสมปานกลาง ได้แก่ เก็บบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้อย่างน้อย 2 ปีของการผลิตติดต่อกัน หรือตามที่คุณประกอบการ หรือประเทศผู้ค้าต้องการ (ค่าเฉลี่ย 2.23) และผลผลิตที่อยู่ระหว่างการเก็บรักษาและขนย้าย หรือบรรจุเพื่อจำหน่าย ต้องระบุรุ่น หรือติดรหัสเครื่องหมายแสดงแหล่งผลิต หรือวันที่เก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 2.05) ตามลำดับ

สรุปการยอมรับในเชิงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ดังตารางที่

ตารางที่ 4.12 สรุปการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในเชิงปฏิบัติ

n = 142

ประเด็น	\bar{x}	S.D	ความหมาย	อันดับ
1. แหล่งน้ำ	2.71	0.432	ปฏิบัติมาก	5
2. พื้นที่ปลูก	2.81	0.394	ปฏิบัติมาก	1
3. วัสดุอันตรายทางการเกษตร	2.77	0.440	ปฏิบัติมาก	2
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	2.68	0.424	ปฏิบัติมาก	2
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	2.68	0.482	ปฏิบัติมาก	7
6. การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูก การเก็บรักษาและการขนส่ง	2.68	0.489	ปฏิบัติมาก	2
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	2.68	0.440	ปฏิบัติมาก	5
8. บันทึกข้อมูลและการตามสอบ	2.29	0.496	ปฏิบัติ ปานกลาง	8
เฉลี่ยรวม	2.66	0.336	ปฏิบัติมาก	

ภาพที่ 4.3 สรุปการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในเชิงปฏิบัติ

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

5.1 ระดับความเป็นปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
การวิเคราะห์ปรากฏผลดังนี้
ตารางที่ 4.13 ปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติตามระบบการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี

ประเด็นปัญหา	ระดับความเป็นปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. ด้านความรู้						(0.629)		
1.1 ขาดความรู้เรื่องการผลิตผัก	9 (6.3)	96 (67.6)	30 (21.1)	3 (2.1)	4 (2.8)	2.27 (0.736)	น้อย	5
1.2 ขาดความรู้เรื่องการตลาด	13 (9.2)	6 (4.2)	14 (9.9)	19 (13.4)	90 (63.4)	4.18 (1.306)	มาก	1
1.3 ขาดความรู้เรื่องการจัดวางพืช	16 (11.3)	6 (4.2)	112 (78.9)	7 (4.9)	1 (0.7)	2.80 (0.730)	ปาน กลาง	4
1.4 ขาดความรู้เรื่องการป้องกัน กำจัดแมลงศัตรูพืช	10 (7.0)	14 (9.9)	103 (72.5)	11 (7.7)	4 (2.8)	2.89 (0.750)	ปาน กลาง	2
1.5 ขาดการเข้าถึงแหล่งความรู้	14 (9.9)	13 (10.5)	105 (73.9)	2 (1.4)	8 (5.6)	2.84 (0.839)	ปาน กลาง	3
2. ด้านการปฏิบัติ						3.09	ปานกลาง	
						(0.732)		
2.1 ขาดเงินทุนในการปรับปรุง พื้นที่ให้เหมาะสมกับการปลูก	18 (12.7)	10 (7.0)	7 (4.9)	19 (13.4)	88 (62.0)	4.05 (1.450)	มาก	1
2.2 ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	19 (13.4)	9 (6.3)	13 (9.2)	13 (9.2)	88 (62.0)	4.00 (1.478)	น้อย	2

n=142

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

n =142

ประเด็นปัญหา	ระดับความเป็นปัญหา(จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2.3 พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมใน การเพาะปลูก	14 (9.9)	7 (4.9)	115 (81.0)	3 (2.1)	3 (2.1)	2.82 (0.721)	ปาน กลาง	6
2.4 แหล่งน้ำในพื้นที่ไม่มี ความเหมาะสมในการ เพาะปลูก	14 (9.9)	96 (67.6)	18 (12.7)	11 (7.7)	3 (2.1)	2.25 (0.818)	น้อย	7
2.5 ขาดพันธุ์พืชที่ดีในการ เพาะปลูก	18 (12.7)	101 (71.1)	17 (12.0)	4 (2.8)	2 (1.4)	2.09 (0.693)	น้อย	8
2.6 ขาดแรงงาน	16 (11.3)	22 (15.5)	7 (4.9)	93 (65.5)	4 (2.8)	3.33 (1.128)	ปาน กลาง	4
2.7 ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์	17 (12.0)	14 (9.9)	16 (11.3)	92 (64.8)	3 (2.1)	3.35 (1.093)	ปาน กลาง	3
2.8 ขาดสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล	13 (9.2)	15 (10.6)	98 (69.0)	14 (9.9)	2 (1.4)	2.84 (0.778)	ปาน กลาง	5
3.ด้านการส่งเสริมและ สนับสนุน						2.49 (0.714)	น้อย	
3.1 ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าว สารด้านการสนับสนุน	16 (11.3)	100 (70.4)	14 (9.9)	6 (4.2)	6 (4.2)	2.20 (0.853)	น้อย	2
3.2 ไม่สามารถเข้าถึงแหล่ง เงินทุน	17 (12.0)	13 (9.2)	101 (71.1)	7 (4.9)	4 (2.8)	2.77 (0.829)	ปาน กลาง	1
รวมเฉลี่ย						2.98 (0.587)	ปาน กลาง	

จากตารางที่ 4.13 ระดับความเป็นปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ด้านความรู้ ด้านการปฏิบัติ และด้านการส่งเสริมและการสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.98) เมื่อพิจารณาข้อมูลในแต่ละประเด็นผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ด้านความรู้ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาดต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ขาดความรู้เรื่องการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.18) มีปัญหาในระดับปานกลาง 3 ประเด็น คือ ขาดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช (ค่าเฉลี่ย 2.89) ขาดการเข้าถึงแหล่งความรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.84) ขาดความรู้เรื่องการกำจัดวัชพืช (ค่าเฉลี่ย 2.80) และมีปัญหาในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ ขาดความรู้เรื่อง ขาดความรู้เรื่องการผลิตผัก (ค่าเฉลี่ย 2.27)

ด้านการปฏิบัติ พบว่า เกษตรกรมีปัญหาดต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมาก คือ ขาดเงินทุนในการปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมกับการปลูก (ค่าเฉลี่ย 4.05) ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.00) มีปัญหาในระดับปานกลาง 4 ประเด็น คือ ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ (ค่าเฉลี่ย 3.35) ขาดแรงงาน (ค่าเฉลี่ย 3.33) ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล (ค่าเฉลี่ย 2.84) พื้นที่ไม่เหมาะสมในการเพาะปลูก (ค่าเฉลี่ย 2.82) มีปัญหาในระดับน้อย 2 ประเด็น คือ แหล่งน้ำในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสมในการเพาะปลูก (ค่าเฉลี่ย 2.25) และขาดพันธุ์พืชที่ดีในการเพาะปลูก (ค่าเฉลี่ย 2.09) ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมและการสนับสนุน เกษตรกรมีปัญหาดต่อการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับปานกลาง คือ ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 2.77) มีปัญหาในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านการสนับสนุน (ค่าเฉลี่ย 2.20)

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี การวิเคราะห์ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขอรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

n=142

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น(จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. ด้านความรู้						3.97 (0.475)	มาก	
1.1 ควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้ เรื่องการปลูกผักตามระบบการ ปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีปลอดภัย	2 (1.4)	2 (1.4)	13 (9.2)	105 (73.9)	20 (14.1)	3.98 (0.647)	มาก	3
1.2 ควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้ เรื่องการใช้สารเคมีทางการเกษตร ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ	2 (1.4)	4 (2.8)	4 (2.8)	110 (77.5)	22 (15.5)	4.03 (0.652)	มาก	2
1.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าว สารความรู้ด้านการเกษตรผ่านสื่อ ต่างๆ เช่น วิทยุ สิ่งพิมพ์ สื่อสังคม ออนไลน์ ฯลฯ ให้กับเกษตรกร	2 (1.4)	2 (1.4)	16 (11.3)	109 (76.8)	13 (9.2)	3.91 (0.618)	มาก	4
1.4 ควรมีการให้ความรู้เรื่องการ รวมกลุ่ม	0 (0)	2 (1.4)	97 (68.3)	34 (23.9)	9 (6.3)	3.35 (0.621)	ปาน กลาง	5
1.5 ควรมีการให้ความรู้ทางด้าน การตลาด และช่องทางการจำหน่าย สินค้า	0 (0)	2 (1.4)	11 (7.7)	29 (20.4)	100 (70.4)	4.60 (0.695)	มาก ที่สุด	1

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น(จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} (S.D.)	แปล ผล	ลำดับ
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
2.ด้านการปฏิบัติ								
2.1 ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อการ ผลิตผักตามระบบการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี และปลอดภัย	3 (2.1)	0 (0)	24 (16.9)	22 (15.5)	93 (65.5)	4.42 (0.917)	มาก ที่สุด	6
2.2 สร้างเครือข่ายด้านการจำหน่าย สินค้าและพัฒนาผลผลิต	0 (0)	0 (0)	20 (14.1)	25 (17.6)	97 (68.3)	4.54 (0.731)	มาก ที่สุด	5
2.3 ส่งเสริมด้านการปรับปรุงบำรุง ดินให้เหมาะสมกับการเพาะปลูก	2 (1.4)	0 (0)	8 (5.6)	32 (22.5)	100 (70.4)	4.61 (0.724)	มาก ที่สุด	3
2.4 ส่งเสริมการใช้พันธุ์พืชที่ดีมี คุณภาพ เพื่อลดต้นทุนการผลิต	2 (1.4)	3 (2.1)	9 (6.3)	28 (19.7)	100 (70.4)	4.56 (0.821)	มาก ที่สุด	4
2.5 ควรมีแปลงตัวอย่างเพื่อให้ เกษตรกรได้เรียนรู้	0 (0)	2 (1.4)	10 (7.0)	24 (16.9)	106 (74.6)	4.65 (0.676)	มาก ที่สุด	2
2.6 ควรมีการตรวจสอบสารพิษตกค้าง ในตัวเกษตรกรและผลผลิต	1 (0.7)	2 (1.4)	9 (6.3)	20 (14.1)	110 (77.5)	4.66 (0.723)	มาก ที่สุด	1
3.ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน						4.41 (1.016)	มากที่สุด	
3.1 ควรมีการบูรณาการหน่วยงาน ต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนในเรื่อง ของตลาดและช่องทางการจำหน่าย	3 (2.1)	4 (2.8)	11 (7.7)	23 (16.2)	101 (71.1)	4.51 (0.913)	มาก ที่สุด	1
3.2 ควรมีการจัดหาแหล่งเงินทุน ทางด้านการเกษตรให้กับเกษตรกร	13 (9.2)	2 (1.4)	9 (6.3)	15 (10.6)	103 (72.5)	4.36 (1.245)	มาก ที่สุด	2
รวมเฉลี่ย						4.32 (0.524)	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร ด้านความรู้ ด้านการปฏิบัติ และด้านการส่งเสริมและการสนับสนุน อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.32) เมื่อพิจารณาข้อมูลในแต่ละประเด็นผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ด้านความรู้ พบว่า เกษตรกรเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ ควรมีการให้ความรู้ทางด้านการตลาด และช่องทางการจำหน่ายสินค้า (ค่าเฉลี่ย 4.60) ระดับมาก 3 ประเด็น คือ ควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ (ค่าเฉลี่ย 4.03) ควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการผลิตผักตามระบบการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 3.98) ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารความรู้ด้านการเกษตรผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ สิ่งพิมพ์ สื่อสังคมออนไลน์ ฯลฯ ให้กับเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.91) และในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ควรมีการให้ความรู้เรื่องการรวมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.35) ตามลำดับ

ด้านการปฏิบัติ พบว่า เกษตรกรเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด จำนวน 6 ประเด็น คือ ควรมีการตรวจสอบสารพิษตกค้างในตัวเกษตรกรและผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.66) ควรมีแปลงตัวอย่างเพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.65) ส่งเสริมด้านการปรับปรุงบำรุงดินให้เหมาะสมกับการเพาะปลูก (ค่าเฉลี่ย 4.61) ส่งเสริมการใช้พันธุ์พืชที่ดีมีคุณภาพ เพื่อลดต้นทุนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.56) สร้างเครือข่ายด้านการจำหน่ายสินค้าและพัฒนาผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.54) และส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตผักตามระบบการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี และปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.42) ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมและการสนับสนุน พบว่า เกษตรกรเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด จำนวน 6 ประเด็น คือควรมีการบูรณาการหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในเรื่องของการตลาด และช่องทางการจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย 4.51) ควรมีการจัดหาแหล่งเงินทุนทางการเกษตรให้กับเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.36)

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมุติฐานปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติทาง การเกษตรที่ดี

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใดกับตัวแปรตาม และมีระดับความสัมพันธ์มากน้อยเพียงใด โดยการวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระที่คัดเลือกมาทั้งหมด 18 ตัวแปร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผัก ชนิดผักที่ปลูก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้าง รายได้จากการขายผลผลิต รายจ่ายในการผลิตผัก ขนาดพื้นที่ปลูกผักทั้งหมด ภาระหนี้สิน การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเข้าร่วมประชุม ฟืกอบรม สัมมนา และดูงานด้านการเกษตร ระดับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี และระดับความเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี

ตัวแปรตาม คือ การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติ โดยกำหนดสัญลักษณ์ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ ดังนี้

- ตัวแปรอิสระ

X_1 = อายุ

X_2 = ระดับการศึกษา

X_3 = ประสบการณ์ในการปลูกผัก

X_4 = ชนิดผักที่ปลูกในปัจจุบัน

X_5 = จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

X_6 = จำนวนแรงงานในครัวเรือน

X_7 = จำนวนแรงงานจ้าง

X_8 = รายได้จากการขายผลผลิตในรอบปีที่ผ่านมา

X_9 = รายจ่ายในการผลิตผักในรอบปีที่ผ่านมา

X_{10} = ขนาดพื้นที่ปลูกผักทั้งหมด

X_{11} = ภาระหนี้สิน

X_{12} = การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

X_{13} = ตำแหน่งทางสังคม

X_{14} = การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานด้านการเกษตร

X_{15} = ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี

X_{16} = ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี

X_{17} = ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี

X_{18} = ระดับความเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระบบการปฏิบัติทาง

- ตัวแปรตาม

Y_1 = การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติ

6.1 สัญลักษณ์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรต่างๆที่ศึกษาวิจัย

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักพื้นเมืองกรุงเทพมหานคร ดังแสดงตามตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

n = 142		
ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
ตัวแปรอิสระ		
X_1 = อายุ (ปี)	58.21	10.193
X_2 = ระดับการศึกษา (จำนวนปีที่ศึกษา)	2.92	1.302
X_3 = ประสบการณ์ในการปลูกผัก (ปี)	23.94	15.518
X_4 = ชนิดผักที่ปลูกในปัจจุบัน (ชนิด)	4.48	3.888
X_5 = จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	4.03	1.875
X_6 = จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)	2.13	0.924
X_7 = จำนวนแรงงานจ้าง (คน)	2.14	1.187
X_8 = รายได้จากการขายผลผลิตในรอบปีที่ผ่านมา (บาท)	75,988 .03	72,263.51

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
ตัวแปรอิสระ		
X_9 = รายจ่ายในการผลิตผักในรอบปีที่ผ่านมา (บาท)	23,540.24	23504.61
X_{10} = ขนาดพื้นที่ปลูกผักทั้งหมด (ไร่)	3.67	3.065
X_{11} = ภาระหนี้สิน (บาท)	142,450	99356.17
X_{12} = การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร	0.65	0.479
X_{13} = ตำแหน่งทางสังคม	0.18	0.388
X_{14} = การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานด้าน การเกษตร (จำนวนครั้ง)	6.48	6.544
X_{15} = ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี	12.99	1.922
X_{16} = ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติ ทางเกษตรที่ดี	2.70	0.766
X_{17} = ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี	3.97	0.676
X_{18} = ระดับความเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระบบการ ปฏิบัติทางเกษตรที่ดี	2.98	0.587
ตัวแปรตาม		
Y_1 = การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติ	87.19	11.741

ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด 18 ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติของตัวแปรอิสระแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix) ปรากฏผลตามตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix)

Model	x_1	x_2	x_3	x_4	x_5	x_6	x_7	x_8	x_9	x_{10}	x_{11}	x_{12}	x_{13}	x_{14}	x_{15}	x_{16}	x_{17}	x_{18}
x_1	1	-0.307	0.341	-0.06	-0.048	-0.032	0.103	-0.181	-0.09	-0.054	0.041	0.188	0.202	0.201	-0.275	-0.12	-0.06	0.002
x_2		1	-0.392	0.171	0.116	-0.179	0.033	-0.006	-0.159	-0.237	-0.108	0.049	0.213	0.121	0.244	-0.011	0.08	0.078
x_3			1	0.079	-0.008	-0.01	-0.036	-0.026	-0.17	0.064	0.183	0.079	0.017	-0.028	-0.305	0.112	0.02	-0.07
x_4				1	-0.014	0.041	0.177	0.435	0.125	0.084	0.064	0.042	0.082	-0.036	-0.115	0.216	0.091	-0.044
x_5					1	0.415	0.191	0.168	0.013	0.22	-0.049	0.271	0.071	0.11	0.059	0.08	0.202	0.124
x_6						1	0.225	0.19	0.277	0.233	0.093	0.187	0.05	0.173	-0.063	0.153	0.189	0.052
x_7							1	0.217	0.284	0.235	-0.024	0.056	0.21	0.186	-0.042	0.069	0.008	-0.02
x_8								1	0.472	0.476	0.169	0.015	-0.096	-0.138	0.102	0.069	0.089	-0.038
x_9									1	0.48	0.127	-0.093	-0.16	0.034	0.135	0.061	0.066	-0.17
x_{10}										1	0.065	0.199	-0.081	0.036	0.014	0.006	0.218	-0.111
x_{11}											1	0.136	-0.058	0.023	-0.088	-0.036	0.111	0.091
x_{12}												1	0.311	0.264	0.09	-0.022	0.221	0.085
x_{13}													1	0.353	0.106	0.095	0.032	0.059
x_{14}														1	0.221	0.076	0.146	0.067
x_{15}															1	0.119	0.143	-0.034
x_{16}																1	0.193	-0.152
x_{17}																	1	-0.061
x_{18}																		1

จากตารางที่ 4.16 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix) ปรากฏผลดังนี้ ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันต่ำ คือ ความสัมพันธ์ในทางบวกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.002 ถึง 0.48 และความสัมพันธ์ในทางลบมีค่าอยู่ระหว่าง -0.011 ถึง -0.392 ไม่มีตัวแปรคู่ใดมีความสัมพันธ์สูงเกินกว่า 0.80 ขึ้นไป จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหา multicollinearity ซึ่งจะไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณที่กล่าวไว้ว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวต้องเป็นอิสระจากกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 18 ตัวแปรวิเคราะห์การถดถอยต่อไป

6.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติ ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติ ปรากฏดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับการยอมรับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติ

n = 142

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์		Sig.
	ถดถอย (b)	t	
ค่าคงที่	101.276	6.923	0.000
X ₁ = อายุ	-0.296	-2.582*	0.011
X ₂ = ระดับการศึกษา	-0.158	-0.445	0.657
X ₃ = ประสบการณ์ในการปลูกผัก	-0.033	-0.445	0.657
X ₄ = ชนิดผักที่ปลูกในปัจจุบัน	0.943	3.146**	0.002
X ₅ = จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.036	0.060	0.953
X ₆ = จำนวนแรงงานในครัวเรือน	-0.356	-0.279	0.781
X ₇ = จำนวนแรงงานจ้าง	0.834	0.789	0.432
X ₈ = รายได้จากการขายผลผลิต	0.000	-2.703**	0.008
X ₉ = รายจ่ายในการผลิตผัก	0.000	0.421	0.675
X ₁₀ = ขนาดพื้นที่ปลูกผักทั้งหมด	-0.181	-0.431	0.667
X ₁₁ = ภาระหนี้สิน	0.000	1.960	0.052
X ₁₂ = การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร	5.271	2.241*	0.027
X ₁₃ = ตำแหน่งทางสังคม	2.717	0.946	0.346
X ₁₄ = การเข้าร่วมประชุมฝึกอบรมสัมมนาและดูงานด้าน	0.012	0.069	0.945
การเกษตร			
X ₁₅ = ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติทาง	0.445	0.751	0.454
การเกษตรที่ดี			
X ₁₆ = ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้	-0.143	-0.106	0.916
X ₁₇ = ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	-0.428	-0.279	0.780
X ₁₈ = ระดับความเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระบบการ	-0.887	-0.526	0.600
ปฏิบัติทางเกษตรที่ดี			
R² = 0.223 SEE = 10.077919 F = 1.966 Sig. of F = 0.016			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.17 ตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักพื้นเมืองกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($F = 1.966$ Sig. Of $F = 0.016$) โดยมีอำนาจพยากรณ์ประมาณร้อยละ 24 ($R^2 = 0.223$) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (SEE) เท่ากับ 10.077919

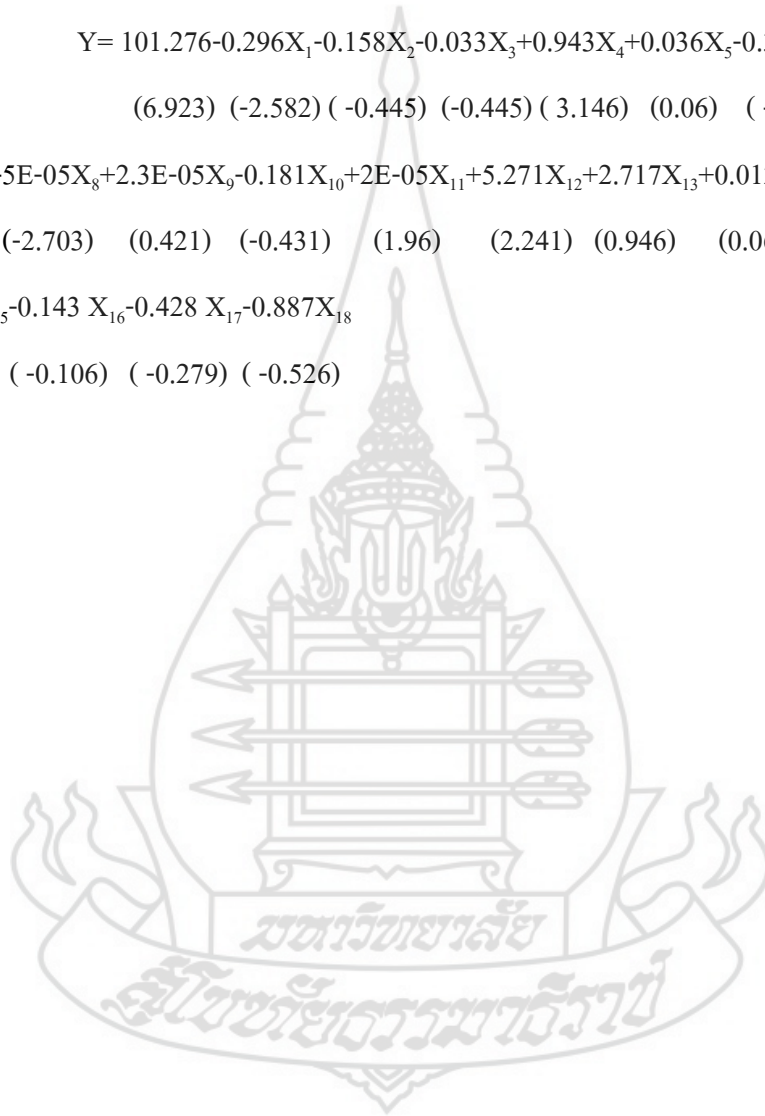
ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผัก ชนิดผักที่ปลูก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้าง รายได้จากการขายผลผลิต รายจ่ายในการผลิตผัก ขนาดพื้นที่ปลูกผักทั้งหมด ภาระหนี้สิน การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานด้านการเกษตร ระดับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี และระดับความเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดี กับ การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติ (Y)

พบว่า ในค่าตัวแปรอิสระ 18 ตัวแปร มีตัวแปรอิสระ 14 ตัวแปร มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมี 2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ อายุของเกษตรกร และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยอายุของเกษตรกร มีผลในเชิงลบ กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีอายุมากจะมีแนวโน้มของการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติลดลง ในทางกลับกันคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีอายุน้อย จะมีแนวโน้มของการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติมากขึ้น และเกษตรกรผู้ปลูกผักที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรมีผลในเชิงบวก กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรจะยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติเพิ่มขึ้นด้วย

และพบว่ามี 2 ตัวแปรที่มีความอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ จำนวนชนิดผักที่ปลูก และรายได้จากการขายผลผลิต โดยจำนวนชนิดผักที่ปลูกมีผลในเชิงบวก กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือเกษตรกรที่ปลูกผักจำนวนหลายชนิด การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติจะเพิ่มขึ้นด้วย และรายได้จากการขายผลผลิต มีผลในเชิงลบ กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีรายได้จาก

การขายผลผลิตมาก จะมีแนวโน้มของการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติลดลง ในทางกลับกันคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีรายได้จากการขายผลผลิตน้อย จะมีแนวโน้มของการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติมากขึ้น สรุปเป็นสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 Y = & 101.276 - 0.296X_1 - 0.158X_2 - 0.033X_3 + 0.943X_4 + 0.036X_5 - 0.356X_6 \\
 & (6.923) \quad (-2.582) \quad (-0.445) \quad (-0.445) \quad (3.146) \quad (0.06) \quad (-0.279) \\
 & + 0.834X_7 - 5E-05X_8 + 2.3E-05X_9 - 0.181X_{10} + 2E-05X_{11} + 5.271X_{12} + 2.717X_{13} + 0.012X_{14} \\
 & (0.789) \quad (-2.703) \quad (0.421) \quad (-0.431) \quad (1.96) \quad (2.241) \quad (0.946) \quad (0.069) \\
 & + 0.445 X_{15} - 0.143 X_{16} - 0.428 X_{17} - 0.887X_{18} \\
 & (0.751) \quad (-0.106) \quad (-0.279) \quad (-0.526)
 \end{aligned}$$

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การยอมรับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีสำหรับเกษตรกร 2) ความคิดเห็นในการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีสำหรับเกษตรกร 3) การยอมรับการปฏิบัติตามระบบการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีสำหรับเกษตรกร 4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีสำหรับเกษตรกร 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีสำหรับเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร โดยสำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2562 โดยทำการการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากเขตที่มีเกษตรกรผู้ปลูกผักตั้งแต่ 20 คนขึ้นไป จำนวนทั้งหมด 466 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ โดยกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.07 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 142 ราย ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ตามที่ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็น 5 ตอน ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา เพื่อพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC) ซึ่งได้ค่า IOC 0.97

และทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบ (pretest) กับเกษตรกรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 ราย นำผลการสัมภาษณ์ไปทดสอบหาค่าความเชื่อถือได้ (reliability consistency) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient of alpha หรือ cronbach's alpha) โดยค่า Cronbach's alpha ในแต่ละตอน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.808-0.955 ซึ่งแสดงว่าแบบสัมภาษณ์มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงจึงสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 142 คน

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบปกติ (Multiple Regression Analysis)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกร เกษตรกรที่ตอบแบบสัมภาษณ์เรื่องการยอมรับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 58.21 ปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ เกษตรกรส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ในการปลูกผักเฉลี่ย 23.49 ปี มีจำนวนชนิดผักที่ปลูก 4.48 ชนิด มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.03 คน โดยมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.13 คน มีแรงงานจ้างเฉลี่ย 0.44 คน มีรายได้จากการขายผลผลิตในรอบปีที่ผ่านมา เฉลี่ย 75,988.03 บาท มีรายจ่ายในการผลิตผักในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 24,305.24 บาท มีขนาดพื้นที่ปลูกผักทั้งหมด 3.67 ไร่ ส่วนใหญ่มีลักษณะการถือครองที่ดินประเภทเช่าแบบมีสัญญา เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สิน ในรายที่มีหนี้สินมีหนี้สินเฉลี่ย 142,450 บาท การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรส่วนมากไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆ ทางสังคม เกษตรกรส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมประชุม แต่ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมฝึกอบรม สัมมนา และดูงานด้านการเกษตร

1.3.2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) **ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี** จากการวัดความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จำนวน 15 ข้อ พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรตอบได้ถูกต้อง จำนวนระหว่าง 13-15 ข้อ ซึ่งอยู่ในระดับมีความรู้มากที่สุดร้อยละ 69.0 รองลงมาตอบได้ถูกต้องจำนวนระหว่าง 10-12 ข้อ ซึ่งอยู่ในระดับมีความรู้มากร้อยละ 24.0 ตอบได้ถูกต้องจำนวนระหว่าง 7-9 ข้อ ซึ่งอยู่ในระดับมี

ความรู้ปานกลางร้อยละ 7.0 โดยเกษตรกรตอบถูกต้องเฉลี่ย 12.99 ข้อ และเกษตรกรมีความรู้ถูกต้องมากที่สุดร้อยละ 99.3 ในเรื่องของผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ในการป้องกันตนเองจากการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และเรื่องที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุดร้อยละ 78.2 ได้แก่ ความจำเป็นในการล้างถังพ่นสารเคมีหลังใช้

2) แหล่งที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรมีแหล่งความรู้และระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งที่เป็น สื่อบุคคล สื่อกลุ่มกิจกรรม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า ได้รับจากสื่อกลุ่มกิจกรรม มากกว่าสื่ออื่นๆ รองลงมาคือ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์

1.3.3 ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เกษตรกรที่ตอบแบบสัมภาษณ์เห็นด้วยเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 3.97) โดยเกษตรกรเห็นด้วยในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ เกษตรกรและผู้ซื้อได้บริโภคพืชผัก ผลไม้ที่ปลอดภัย มีคุณภาพดี ทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรง รองลงมาในระดับมาก จำนวน 9 ประเด็น ได้แก่ 1) การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรดี ทำให้มีความรู้และผลิตพืชอย่างมีระบบ ทำให้ลดต้นทุนการผลิต และป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี 2) การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรดี ทำให้ขายผลผลิตได้ง่ายขึ้น 3) การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรดีทำให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับของตลาด 4) การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรดี ช่วยลดการใช้สารเคมี หรือใช้เท่าที่จำเป็น 5) การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรดีให้ผลผลิตที่คุ้มค่ากับการลงทุน 6) ราคาผักที่ขายได้จากการผลิตตามระบบการเกษตรที่ดี มีราคาสูงกว่าการปลูกผักแบบปกติ 7) การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรดี ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพสม่ำเสมอ 8) การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรดีมีวิธีการที่ไม่ยุ่งยาก สามารถปฏิบัติตามได้ 9) การบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูพืชช่วยลดศัตรูพืชได้

1.3.4 การยอมรับการปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) การยอมรับเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในเชิงความคิดเห็น ในภาพรวมเกษตรกรยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงความคิดเห็นจากทั้งหมด 8 ประเด็น อยู่ในระดับมาก (เฉลี่ย 3.97) โดยพบว่า เกษตรกรยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงความคิดเห็นมากที่สุดจำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นวัตถุอันตรายทางการเกษตร ประเด็นสุขลักษณะส่วนบุคคล ประเด็นการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว ประเด็นการพัก

ผลิตผล การขนย้ายในแปลงปลูก การเก็บรักษาและการขนส่ง และประเด็นการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

เกษตรกรยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงความคิดเห็นมากจำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นพื้นที่ปลูก ประเด็นแหล่งน้ำ และประเด็นบันทึกข้อมูล และการตามสอบ ประเด็นที่เกษตรกรยอมรับลำดับท้ายสุดคือ บันทึกข้อมูลและการตามสอบ

2) การยอมรับเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติ พบว่าเกษตรกรยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงความปฏิบัติในระดับปฏิบัติมาก ใน 7 ประเด็น ยกเว้นประเด็น บันทึกข้อมูลและการตามสอบ เกษตรกรให้การยอมรับในระดับปฏิบัติปานกลาง

1.3.5 ปัญหา และข้อเสนอแนะ

1) ปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีระดับปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในภาพรวม 3 ด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 2.98) โดยด้านที่มีปัญหามากคือ ด้านความรู้ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่เกษตรกรคิดว่าเป็นปัญหามากคือ ขาดความรู้เรื่องการตลาด รองลงมาขาดเงินทุนในการปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมกับการปลูก

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกร โดยเกษตรกรมีข้อเสนอแนะ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ด้านการปฏิบัติ และด้านการส่งเสริมและการสนับสนุน โดยภาพรวมด้านที่เสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ด้าน คือด้านการส่งเสริมและการสนับสนุน และด้านการปฏิบัติเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่าประเด็นที่เกษตรกรเสนอมากที่สุด คือ ควรมีการตรวจสอบพิชิตค่างในตัวเกษตรกรและผลิตผล รองลงมาควรมีแปลงตัวอย่างเพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้

1.3.6 การทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1) สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมของเกษตรกร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผัก ชนิดผักที่ปลูก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้าง รายได้จากการขายผลิตผล รายจ่ายในการผลิตผัก ขนาดพื้นที่ปลูกผักทั้งหมด ภาระหนี้สิน การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานด้านการเกษตร ระดับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และระดับความเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

อย่างน้อย 1 ปีจ้จัย มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกผักพื้นเมืองที่กรุงเทพมหานคร

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า 2 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ อายุของเกษตรกร และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรโดยอายุของเกษตรกร มีผลในเชิงลบ กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีอายุมากจะมีแนวโน้มของการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติลดลง ในทางกลับกันคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีอายุน้อย จะมีแนวโน้มของการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติมากขึ้น และเกษตรกรผู้ปลูกผักที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรมีผลในเชิงบวก กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันนั่นคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรจะยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติเพิ่มขึ้นด้วย

และพบว่า มี 2 ตัวแปรที่มีความอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ จำนวนชนิดผักที่ปลูก และรายได้จากการขายผลผลิตโดยจำนวนชนิดผักที่ปลูกมีผลในเชิงบวก กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันนั่นคือเกษตรกรที่ปลูกผักจำนวนหลายชนิด การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติจะเพิ่มขึ้นด้วย และรายได้จากการขายผลผลิต มีผลในเชิงลบ กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีรายได้จากการขายผลผลิตมาก จะมีแนวโน้มของการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติลดลง ในทางกลับกันคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีรายได้จากการขายผลผลิตน้อย จะมีแนวโน้มของการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติมากขึ้น สรุปเป็นสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\begin{aligned}
 Y = & 101.276 - 0.296X_1 - 0.158X_2 - 0.033X_3 + 0.943X_4 + 0.036X_5 - 0.356X_6 \\
 & (6.923) \quad (-2.582) \quad (-0.445) \quad (-0.445) \quad (3.146) \quad (0.06) \quad (-0.279) \\
 & + 0.834X_7 - 5E-05X_8 + 2.3E-05X_9 - 0.181X_{10} + 2E-05X_{11} + 5.271X_{12} + 2.717X_{13} + 0.012X_{14} \\
 & (0.789) \quad (-2.703) \quad (0.421) \quad (-0.431) \quad (1.96) \quad (2.241) \quad (0.946) \quad (0.069) \\
 & + 0.445 X_{15} - 0.143 X_{16} - 0.428 X_{17} - 0.887X_{18} \\
 & (0.751) \quad (-0.106) \quad (-0.279) \quad (-0.526)
 \end{aligned}$$

2.อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลในเรื่องสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของเกษตรกรความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีปัญหาและการทดสอบสมมติฐานปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีได้ดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

2.1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนมากเป็นเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับนาวิรินทร์ แก้วดวง (2555, น.42) ศึกษาการผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย พบว่า เกษตรกรประมาณสองในสาม (ร้อยละ 65.60) เป็นเพศหญิง ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีอายุเฉลี่ย 58.21 ปีสอดคล้องกับนาวิรินทร์ แก้วดวง (2555, น.42) พบว่าเกษตรกรประมาณหนึ่งในสาม (ร้อยละ 38.30) มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี รองลงมาเกษตรกรเกือบหนึ่งในสาม (ร้อยละ 31.70) มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี (ร้อยละ 17.20) มีอายุมากกว่า 61 ปี (ร้อยละ 10.60) มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี และเกษตรกรจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 2.20) มีอายุน้อยกว่า 30 ปี โดยเกษตรกรที่มีอายุต่ำสุด คือ อายุ 23 ปี อายุสูงสุด คือ 69 ปี และมีอายุเฉลี่ย 51.12 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาสอดคล้องกับ สุทธิดา มิ่งสกุล (2558, น.75) ศึกษาความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จบการศึกษาประถมศึกษาชั้นบังคับมากที่สุดร้อยละ 66.2 ศาสนาผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีประสบการณ์ในการปลูกผักระหว่าง 26 – 40 ปีต่างจากนิภาพร วงศ์สะอาด. (2555, น.55) ศึกษาการปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สำหรับลำไยของเกษตรกรอำเภอสามเงา จังหวัดตาก พบว่า ประสบการณ์ในการผลิตลำไยของเกษตรกรอำเภอสามเงา จังหวัดตาก เกษตรกรหนึ่งในสาม (ร้อยละ 38.8) มีประสบการณ์ 6-10 ปี ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีจำนวนชนิดผักที่ปลูก 4.48 ชนิด

2.1.2 ด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร ผลจากการวิจัย พบว่า มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.03 คน สอดคล้องกับนาวิรินทร์ แก้วดวง (2555, น.44) พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 58.89) มีสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน โดยร้อยละ 74.6 มีแรงงานในครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2

คน สอดคล้องกับ สุทธิดา มิ่งสกุล (2558, น.80) พบว่า แรงงานในครอบครัวที่ใช้ในการปลูกผักตาม แนวเกษตรดีที่เหมาะสมมีจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 81.1 แรงงานในครอบครัว 1 คนคิดเป็นร้อยละ 17.4 มีแรงงานจ้างเฉลี่ย 0.44 คนสอดคล้องกับ สุทธิดา มิ่งสกุล (2558, น.80) พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมี แรงงานจ้างอยู่ที่ 1-3 คนมากที่สุด มีรายได้จากการขายผลผลิตในรอบปีที่ผ่านมา เฉลี่ย 75,988 .03 บาท มีรายจ่ายในการผลิตรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 24,305.24 บาท มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 1.1-3 ไร่ แตกต่างจากนาวิรินทร์ แก้วดวง (2555, น.44) พบว่า เกษตรกรครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53.33) มีพื้นที่ผลิตผักปลอดภัยทั้งหมด จำนวน 1-2 งาน ส่วนใหญ่มีลักษณะการถือครองที่ดินประเภทเช่า แบบมีสัญญา สอดคล้องกับ ปิยะนันท์ สุวรรณปิงคำ. (2552,น.45) พบว่า เกษตรกรที่ปลูกผัก ปลอดภัยจากสารพิษ มีพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่เช่าผู้อื่น ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ไม่มีภาระหนี้สิน

2.1.3 ด้านสังคมของเกษตรกร ผลจากการวิจัย พบว่าร้อยละ 64.8 เป็นเป็นสมาชิก กลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยเกษตรกรร้อยละ 45.1 เป็นกลุ่มเกษตรกร สอดคล้องกับกับ สุทธิดา มิ่งสกุล (2558, น.80) พบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ ผู้ผลิตผักตามแนวGAP กลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 98.5 กลุ่มออมทรัพย์ ร้อยละ 93.5 การดำรงตำแหน่ง ทางสังคม ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ร้อยละ 81.7 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆทางสังคม การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และ ดูงานด้านการเกษตรพบว่า ร้อยละ 54.9 เกษตรกรเคยเข้าร่วมประชุม ไม่เคย เข้าร่วมฝึกอบรม สัมมนา ร้อยละ 54.9 และ ไม่เคยเข้าร่วมดูงานด้านการเกษตร ร้อยละ 63.4 ต่างจาก กับ ปิยะนันท์ สุวรรณปิงคำ. (2552,น.48.) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ ได้รับการฝึกอบรมร้อยละ 48 จำนวน 1 ครั้งต่อปี รองลงมาได้รับการฝึกอบรมจำนวน 2 ครั้งต่อปีคิดเป็น ร้อยละ 36

2.2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ผลการวิจัย พบว่าเกษตรกรมีความรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเกษตรกรมีความรู้ถูกต้องมากที่สุดเรื่องผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ ในการป้องกันตนเองจากการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และเรื่อง ที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด คือหากมีการใช้สารเคมีตัวเดียวกันในการพ่นรอบถัดไปไม่จำเป็นต้อง ล้างถังพ่นสารเคมีหลังใช้ สอดคล้องกับปิยะนันท์ สุวรรณปิงคำ. (2552 ,น.65) พบว่า ความรู้ตาม หลักการเกษตรดีที่เหมาะสมในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ใน ระดับดี แต่ยังมีคำถามบางข้อที่เกษตรกรยังมีข้อสงสัยและไม่รู้มาก คือ การปลูกผักปลอดภัยจาก สารพิษจะต้อง ไม่มีการใช้สารเคมีอย่างสิ้นเชิง ระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมคือ การเปลี่ยนรูปแบบ การปลูกผัก โดยยกเลิกการใช้สารเคมีทุกประเภท และระบบการเกษตรดีที่เหมาะสมให้ความสำคัญ

กับผู้บริหารโคกมากกว่าเกษตรกรผู้ปลูก ซึ่งควรจะมีการให้ความรู้และความเข้าใจเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับปีชนันท์ สุวรรณปิงคำ (2552, น.90) พบว่า ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับระบบการจัดการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษนั้นเกษตรกร มีคะแนนความรู้อยู่ในระดับที่ดี แต่อาจจะเกิดความสับสนหรือมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนลงไปในเรื่อง คือ การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษจะต้องไม่มีการใช้สารเคมีอย่างสิ้นเชิง ซึ่งยังมีเกษตรกรที่ยังเข้าใจผิดอยู่บ้างเนื่องจากในทางปฏิบัติ และในทางทฤษฎีที่ยังไม่เข้าใจ อาจเกิดจากคำพูดที่ติดปากมาก่อนเป็นได้ ซึ่งในประเด็นที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร หากพบการระบาดของแมลงมากสามารถเพิ่มปริมาณสารเคมีกำจัดได้ตามความเหมาะสม ร้อยละ 57.7 รองลงมาไม่ใช้สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย ร้อยละ 70.4 และหากมีการใช้สารเคมีตัวเดียวกันในการพ่นรอบถัดไปไม่จำเป็นต้องล้างถังพ่นสารเคมีหลังใช้ ร้อยละ 78.2 ทั้งสามประเด็นนี้เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรู้ในการใช้ปุ๋ย ยา และสารเคมี ซึ่งในปัจจุบัน มีผลิตภัณฑ์ หรือคำแนะนำต่างๆออกมามากมาย ทำให้เกษตรกรอาจเกิดการสับสน

แหล่งความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร ผลการวิจัย พบว่าในภาพรวมเกษตรกรมีแหล่งความรู้ทั้งหมดอยู่ในระดับน้อย แตกต่างจากนาวิรินทร์ แก้วดวง (2555, น.84) พบว่า เกษตรกรได้รับแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) จากสื่อกิจกรรมในภาพรวมระดับความรู้ที่ได้รับระดับมาก ในประเด็นย่อยการฝึกอบรมในระดับมาก และเกษตรกรได้รับแหล่งข้อมูลจากสื่อบุคคลในภาพรวมระดับความรู้ที่ได้รับระดับมาก ในประเด็นย่อย จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ในระดับมากที่สุด และได้รับข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีในระดับน้อย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ตามกรอบอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร ทุกตำบล ทุกหมู่บ้านจะมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติงานในพื้นที่ในการส่งเสริมการเกษตรฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร เกษตรกรจึงได้รับข้อมูลการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จากสื่อบุคคลและสื่อกิจกรรมในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาผลวิจัยจากแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า ได้รับความรู้จากสื่อกลุ่มกิจกรรม มากกว่าสื่ออื่นๆ รองลงมาคือ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ โดยสื่อกลุ่มกิจกรรมเป็นสื่อที่มีการสร้างความสัมพันธ์ของบุคคล ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ แตกต่างจากสื่อบางชนิดโดยเฉพาะสื่อออนไลน์ ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับระดับการศึกษา และอายุของเกษตรกร อาจมีข้อจำกัดบางประการในการเข้าถึง ทั้งความสามารถในการเรียนรู้การใช้สื่อต่างๆ รวมถึงเครื่องมือและอุปกรณ์ในการเข้าถึงข้อมูล

2.3 ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ผลการวิจัย ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พบว่าเกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรเห็นด้วยเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับมากที่สุด คือ เกษตรกรและผู้ซื้อได้บริโภคพืชผัก ผลไม้ที่ปลอดภัย มีคุณภาพดี ทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรง สอดคล้องกับกับ นาวิรินทร์ แก้วดวง (2555, น.63) พบว่า โดยภาพรวมเกษตรกรมีระดับความต้องการการส่งเสริมในการผลิตผักปลอดภัยตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.80) โดยต้องการการส่งเสริมในประเด็นเนื้อหาการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตผักปลอดภัยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) รองลงมาคือ ต้องการการส่งเสริมด้วยวิธีการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในการผลิตผักปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 3.76)

2.4 การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ผลการวิจัย การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงความคิดเห็น พบว่าในภาพรวมเกษตรกรยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า เกษตรกรยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงความคิดเห็นในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ประเด็น และการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติ นั้น มีทิศทางเดียวกันคือ อยู่ในระดับมากที่สุดถึง 7 ประเด็น โดยมีความสอดคล้องกันในระดับคะแนนของการบันทึกข้อมูลและการตามสอบทั้งเชิงความคิดเห็น และเชิงปฏิบัติ จากเกษตรกรแตกต่างจาก สุภาพร ศรีวิชัย. (2557, น. 77) ศึกษาการผลิตพริกกะเหรียงโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพริกของเกษตรกร จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพริกของเกษตรกรในเชิงความคิดเห็นและเชิงปฏิบัติที่ผลตรงข้ามกัน คือ มีการยอมรับในเชิงความคิดเห็นมาก แต่การยอมรับในเชิงปฏิบัติได้น้อย

2.5 ปัญหาของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีระดับปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในภาพรวม 3 ด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 2.98) โดยประเด็นที่เกษตรกรคิดว่าเป็นปัญหามากคือ ขาดความรู้เรื่องการตลาด สอดคล้องกับ รักษ์สรณ์ คงธนจารุอนันต์. (2556, น.56) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคต่อผักที่ผ่านมาตรฐานการรับรองตามระบบปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดี (GAP) ผู้เกษตรอินทรีย์ในภาคเหนือตอนบน พบว่า ตัวแปรด้านสถานที่จัดจำหน่ายผัก GAP มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค แต่หากมีการจำหน่ายมากขึ้น ก็ไม่เป็นการเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้น เท่ากับ 8.02 % ผัก GAP

และอีกประเด็นที่เป็นปัญหาในระดับมากคือ ขาดเงินทุนในการปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมกับการปลูก

2.6 การทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี สามารถนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

ปัจจัยด้านสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจสังคมของเกษตรกร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผัก ชนิดผักที่ปลูก จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานจ้าง รายได้จากการขายผลผลิต รายจ่ายในการผลิตผัก ขนาดพื้นที่ปลูกผักทั้งหมด ภาระหนี้สิน การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ตำแหน่งทางสังคม การเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา และดูงานด้านการเกษตร ระดับความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และระดับความเป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี อย่างน้อย 1 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติของเกษตรกรผู้ปลูกผักพื้นที่กรุงเทพมหานคร

1) ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในเชิงปฏิบัติพบว่า มี 4 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติคือ อายุของเกษตรกร รายได้จากการขายผลผลิต จำนวนชนิดผักที่ปลูก และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

(1) อายุของเกษตรกร จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า อายุของเกษตรกร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อายุของเกษตรกร มีผลในเชิงลบ กล่าวคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีอายุมากจะมีแนวโน้มของการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติลดลง ในทางกลับกันคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีอายุน้อย จะมีแนวโน้มของการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติมากขึ้น เนื่องจากความคิดที่แตกต่างกันของคนต่างช่วงอายุในปัจจุบัน อาจเป็นเพราะเติบโตในต่างยุคต่างสมัยกัน ทั้งกระบวนการศึกษาและการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อม ทัศนคติ ค่านิยม วิถีชีวิต พฤติกรรมการใช้ชีวิตต่างๆ ทำให้มีแนวคิดที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่มักชอบสิ่งแปลกใหม่ ชอบทดลองสิ่งต่างๆ ต่างจากคนยุคเก่าที่มักยึดติดกับสิ่งเดิมที่คิดว่าคืออยู่ก่อนแล้วจากประสบการณ์ที่เคยพบเจอมา ซึ่งความคิดของคนแต่ละช่วงวัยมักมีเหตุผลประกอบที่แตกต่างกัน

(2) เกษตรกรผู้ปลูกผักที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกผักที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่

เกี่ยวข้องกับการเกษตร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายถึงเกษตรกรผู้ปลูกผักที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรมีผลในเชิงบวก กล่าวคือ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันนั้น คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรจะยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรจะรับรู้ข่าวสารด้านการเกษตรจากสถานที่ประชุมหรืออบรมต่างๆ ทำให้ทราบถึงข้อดีของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีทำให้เกิดการยอมรับได้ง่ายขึ้น

(3) รายได้จากการขายผลผลิต จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า รายได้จากการขายผลผลิตมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีผลในเชิงลบ กล่าวคือ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีรายได้จากการขายผลผลิตมากจะมีแนวโน้มของการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติลดลง ในทางกลับกันคือ เกษตรกรผู้ปลูกผักที่มีรายได้จากการขายผลผลิตน้อย จะมีแนวโน้มของการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติมากขึ้น เนื่องจาก เกษตรกรที่ขายผลผลิตได้มากมักมีทางเลือกในการจำหน่ายสินค้าได้มากกว่าเนื่องจากมีปริมาณสินค้ามาก สามารถต่อรองกับพ่อค้าได้ แม้ไม่มีมาตรฐานสินค้าก็ไม่เดือดร้อน ในขณะที่เกษตรกรที่มีรายได้จากการขายผลผลิตที่น้อยกว่า ส่วนใหญ่มีกำลังการผลิตน้อยทำให้ไม่สามารถต่อรองกับพ่อค้าได้ จึงต้องผลิตสินค้าตามความต้องการของตลาด พร้อมทั้งต้องการมาตรฐาน GAP เพื่อยกระดับคุณภาพสินค้า และเพิ่มราคาจำหน่ายให้กับสินค้า

(4) จำนวนชนิดผักที่ปลูก จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า จำนวนชนิดผักที่ปลูก มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หมายถึง จำนวนชนิดผักที่ปลูก มีผลในเชิงบวก กล่าวคือ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน นั้นคือเกษตรกรที่ปลูกผักจำนวนหลายชนิด การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในเชิงปฏิบัติจะเพิ่มขึ้นด้วย เนื่องจากเกษตรกรที่ปลูกผักหลายชนิดส่วนใหญ่เป็นการปลูกเพื่อการจำหน่าย จึงต้องการมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเพื่อเพิ่มความมั่นใจให้กับลูกค้า

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักพื้นที่กรุงเทพมหานครมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) จากผลการวิจัย พบว่า ความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกผักกรุงเทพมหานคร ใน

ภาพรวมเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในแต่ละด้านอยู่ในระดับที่ดี แต่ในประเด็นที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด เป็นเรื่องความรู้ในการใช้สารเคมี ซึ่งเกษตรกรมีความเข้าใจที่ค่อนข้างคลาดเคลื่อนในหลายประเด็น เช่นการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรหากพบการระบาดของแมลงมากสามารถเพิ่มปริมาณสารเคมีกำจัดได้ตามความเหมาะสม ถึงขั้นถ่ายของคนสามารถนำมาใช้เป็นปุ๋ยได้ และหากมีการใช้สารเคมีตัวเดียวกันในการพ่นรอบถัดไปไม่จำเป็นต้องล้างถังพ่นสารเคมีหลังใช้ เป็นต้น ดังนั้นเห็นสมควรว่าเกษตรกรควรเปิดรับความรู้จากแหล่งต่างๆที่ทางหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เปิดให้บริการความรู้ ทั้งการอบรมและกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการอ่านเอกสารกำกับการใช้สารเคมี

2) จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีแหล่งความรู้ทั้งหมดอยู่ในระดับน้อย แหล่งความรู้ส่วนใหญ่ที่ได้รับคือ สื่อกลุ่มกิจกรรม เช่นการประชุม การเข้าร่วมงานหรือกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้เกิดการแนะนำเรื่องราวต่างๆ ไปด้วยเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุที่ค่อนข้างมาก ทำให้เกิดข้อจำกัดในการเปิดรับข้อมูลต่างๆจากสื่อที่ทันสมัยจากภายนอก ดังนั้นเห็นสมควรว่าเกษตรกรควรมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารในหลายช่องทางมากยิ่งขึ้น หรืออาจสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ภายในพื้นที่หรือชุมชนนั้นๆเพื่อเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ

3) จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกผัก ประสบกับปัญหาด้านความรู้เรื่อง ขาดความรู้ด้านการตลาด ซึ่งเป็นปัจจัยที่ความสำคัญในด้านของการจำหน่ายสินค้าของเกษตรกร ปัจจุบันการจำหน่ายผักของเกษตรกรมีหลายรูปแบบส่วนใหญ่เป็นการจำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลางซึ่งมีการเข้ามารับซื้อกันถึงในแปลง ราคาจึงถูกกำหนดโดยพ่อค้าคนกลาง ดังนั้นเห็นสมควรว่าเกษตรกรควรศึกษาตลาดของผักแต่ละชนิดว่าในแต่ละช่วงการปลูกมีทิศทางเป็นอย่างไร อยู่ในช่วงสภาวะใด จากนั้นนำมาวางแผนการผลิต เพื่อลดความเสี่ยงในการลงทุนอีกทางหนึ่งด้วย

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากผลการวิจัย พบว่าในเรื่องความรู้ของเกษตรกรในเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีเกษตรกรตอบผิดในประเด็นการใช้สารเคมีมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยเห็นสมควรว่าหน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรให้การสนับสนุนในด้านองค์ความรู้ เรื่องสารเคมีชนิดต่างๆ รวมถึงการสร้างความรู้ที่ถูกต้อง เพื่อช่วยใช้เกษตรกรมีความเข้าใจในการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและเหมาะสม

2) จากผลการวิจัย พบว่าแหล่งความรู้ของเกษตรกรอยู่ในระดับน้อยควรมีการส่งเสริมเพื่อสร้างการรับรู้ให้เกษตรกรเข้าใจสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ดังนั้นเห็นสมควรว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการต่างๆที่ทางภาครัฐสนับสนุนรวมถึงโครงการที่เกี่ยวข้องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และควรมีการบูรณาการความรู้ต่างๆร่วมกัน พร้อมทั้งติดตามเยี่ยมเยียนเกษตรกรเพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีในเรื่องของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3) จากผลการวิจัย พบว่าในเรื่องการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในเชิงปฏิบัติ พบว่าเกษตรกรให้การยอมรับน้อยกว่าประเด็นอื่น ดังนั้นเห็นสมควรว่าหน่วยงานควรมีการสร้างการรับรู้เพื่อส่งเสริมและให้ความรู้เรื่องการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งเป็นพื้นฐานการจดบันทึกที่ดีในชีวิตประจำวัน พร้อมเป็นการสร้างแรงจูงใจในการจดบันทึกให้กับเกษตรกรปฏิบัติตามคำแนะนำการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีให้เรื่องของการบันทึกข้อมูล

4) จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาของเกษตรกรในด้านการปฏิบัติในประเด็นขาดเงินทุนในการปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมกับการปลูก อยู่ในระดับมาก และด้านการส่งเสริมและสนับสนุน ประเด็นไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงเห็นสมควรให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งเงินทุนทางการเกษตร พร้อมกับให้คำแนะนำในการนำเงินทุนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ตามวัตถุประสงค์ และมีการติดตามผลและให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อยุทธศาสตร์

1) จากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในระดับที่ดี แต่เกษตรกรยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องหลายประการเกี่ยวกับการปฏิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรจัดกิจกรรมส่งเสริมและจัดทำโครงการสร้างการรับรู้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เพื่อให้เกษตรกรได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้องในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2) จากการวิจัยพบว่าเกษตรกรยังขาดความรู้ในเรื่องการใช้สารเคมีอย่างถูกวิธี ทั้งต่อตัวผลผลิตที่จะจำหน่ายแก่ผู้บริโภค และตัวของเกษตรกรที่ต้องปฏิบัติงานในแปลง จึงควรส่งเสริมการใช้สารเคมีตามความจำเป็นและจัดทำโครงการสร้างการรับรู้การใช้สารเคมีอย่างถูกวิธี และการป้องกันตนเองจากสารเคมี

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

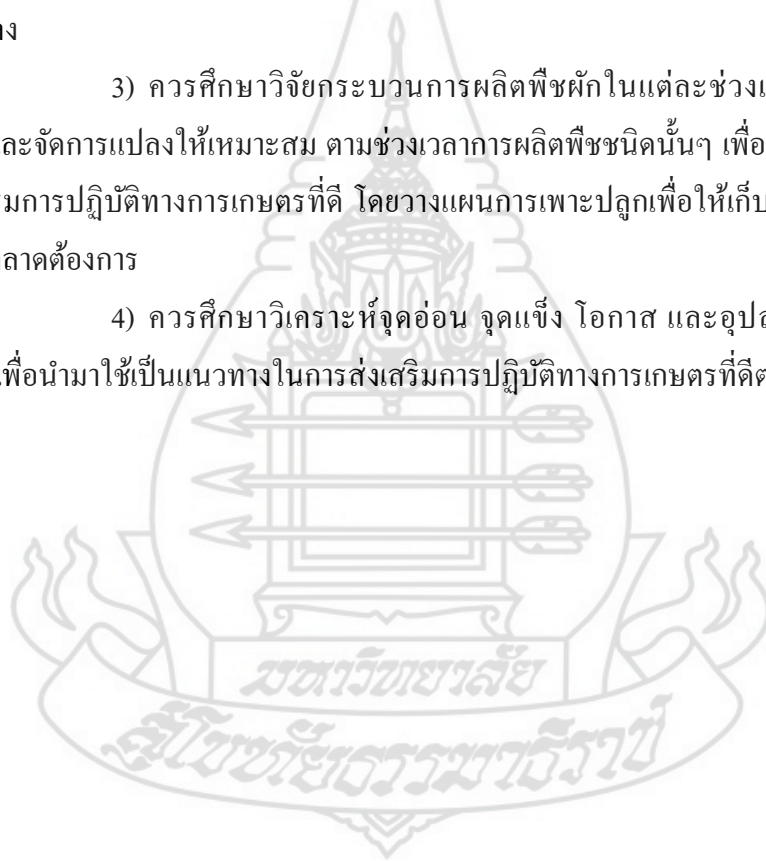
1) ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการดำเนินการผลิตผักตามระบบการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีกับการปลูกผักแบบทั่วไป เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมในด้านที่เหมาะสม ตามบริบทของการปลูกผักในแต่ละชนิด

2) ควรมีการจัดการจัดการสื่อความรู้ประเภทต่างๆ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลที่สนใจได้ง่าย สามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เนื่องจากแหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารมีน้อย บางพื้นที่ขาดการใช้เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่จึงจำเป็นต้องมีการวิจัยหาแนวทางในการผลิตสื่อที่สามารถให้เกษตรกรได้เรียนรู้ที่สามารถเข้าใจได้ง่าย

2) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตผัก รายละเอียดของปัจจัยการผลิตชนิดต่างๆ เทคโนโลยี องค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตผักที่มีคุณภาพดี มีต้นทุนการผลิตที่ลดลง

3) ควรศึกษาวิจัยกระบวนการผลิตพืชผักในแต่ละช่วงเดือน เพื่อใช้ในการวางแผน และจัดการแปลงให้เหมาะสม ตามช่วงเวลาการผลิตพืชชนิดนั้นๆ เพื่อพัฒนารูปแบบใช้ในการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยวางแผนการเพาะปลูกเพื่อให้เก็บเกี่ยวผลผลิตให้ตรงกับช่วงที่ตลาดต้องการ

4) ควรศึกษาวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของเกษตรกรผู้ปลูกผัก เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีต่อไป

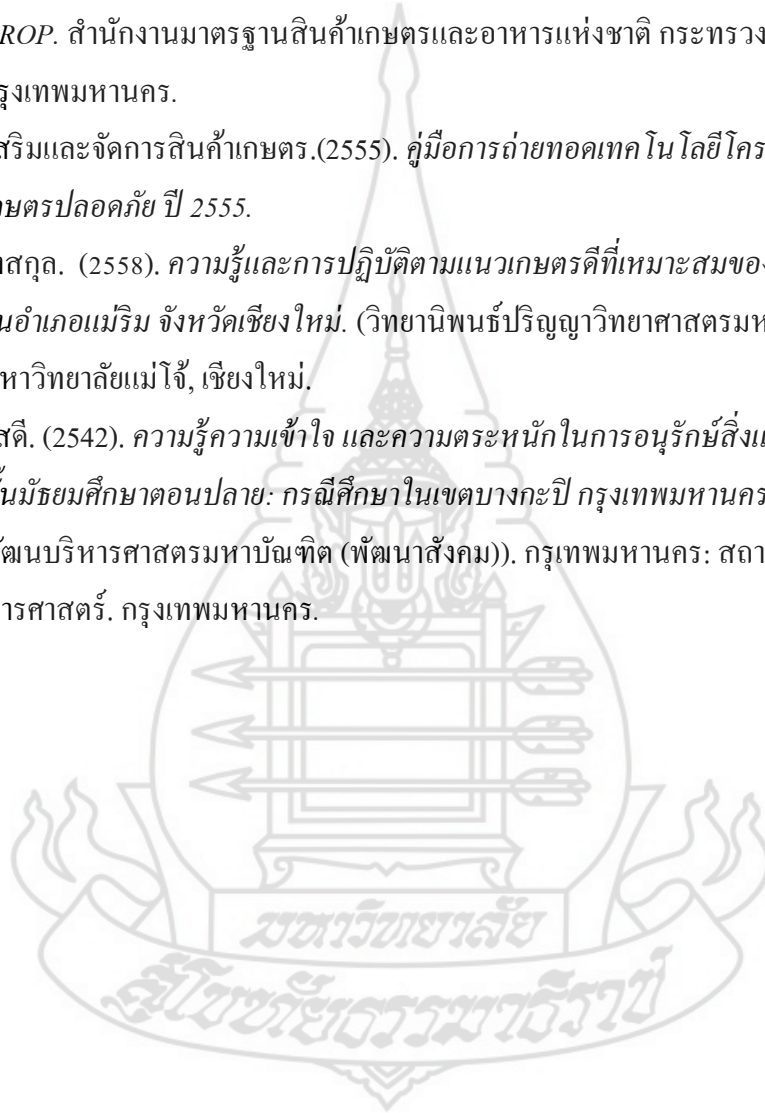
บรรณานุกรม

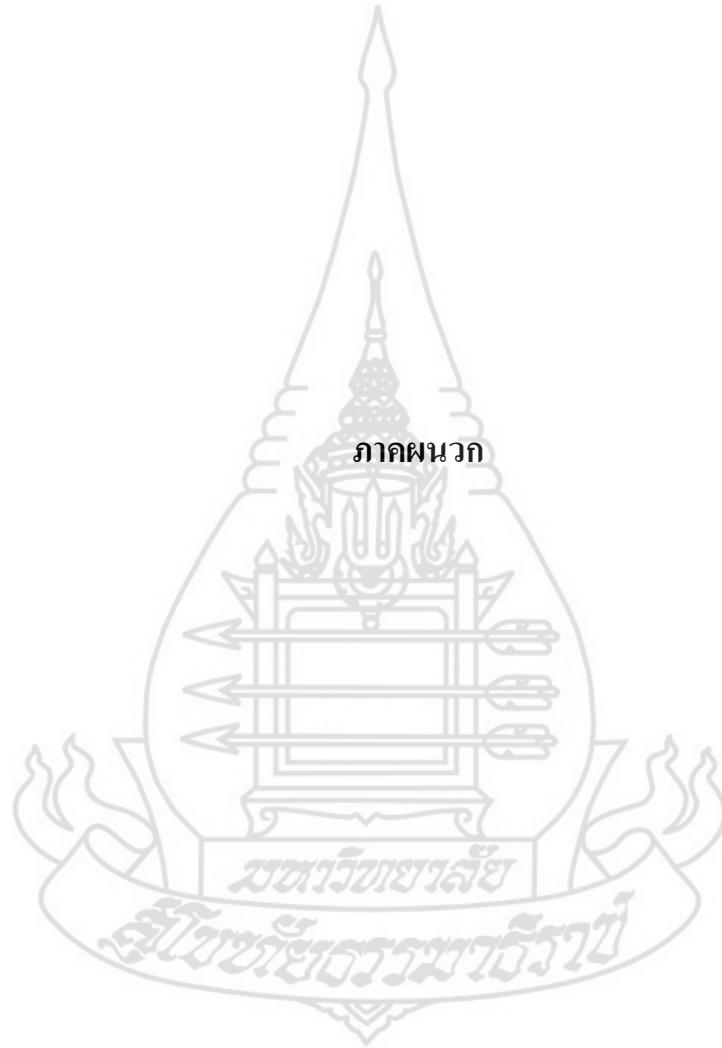
บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *คู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การทำงานส่งเสริมการเกษตรกับชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2561). *ระบบทะเบียนเกษตรกรสำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร*. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2562 จาก http://farmer.doae.go.th/farmer/report_1
- กองนโยบายและแผนงาน (2555). *เกษตรกรรมในกรุงเทพมหานคร. สำนักผังเมือง*. กรุงเทพมหานคร.
- กิตติเกษม นิ่มสะอาด. (2556). *มาตรฐานสินค้าเกษตรไทยปัจจัยสู่ความเป็นผู้นำประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. วารสารจดหมายข่าว มกอช., 2(1), 6.
- จินดา ขลิบทอง, และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2555). *การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน*. สืบค้นจาก <http://ird.stou.ac.th/dbresearch>
- ทวี เจริญมัญญ. (2550). *ความคิดเห็นของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ธนาพร พร้อมมูล. (2559). *ศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกสับปะรดกรณีศึกษาเกษตรกรรายย่อย ตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, นครปฐม.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา และกมล งามสุข. (2543). *สถานะเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง “กองพัฒนาเกษตรที่สูง”*. เชียงใหม่: สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- นาวิรินทร์ แก้วดวง. (2558). *การผลิตผักตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในจังหวัดหนองคาย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- นิภาพร วงศ์สะอาด. (2555). *การปฏิบัติตามระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับลำไยของเกษตรกรอำเภอสามเงาจังหวัดตาก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- บุญทวี จำปา. (2548). *การใช้แนวทางการส่งเสริมแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืน: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการจัดการที่ดินบนพื้นที่ลาดชันในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- บุญธรรม จิตต์อนันต์. (2540). *ส่งเสริมการเกษตร*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2562 จาก https://kukr.lib.ku.ac.th/db/index.php?/BKN/search_detail/result/190626.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2534). *วิธีวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- ประหยัด ไชยสิงห์. (2551). *ความต้องการของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551*. อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปิยะนันท์ สุวรรณปิงคำ. (2552). *การใช้การเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในการปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษของเกษตรกรในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. (2561). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. ในประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา (หน่วยที่ 4)*. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. (2531). *การวัดทัศนคติ*. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม
- พัฒนา สุขประเสริฐ. (2551). *กระบวนการค้นคว้าส่งเสริมการเกษตรไทยและการยอมรับเทคโนโลยี*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ภรณ์ ต่างวิวัฒน์. (2554). *แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับความรู้และการจัดการความรู้ ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการระบบสารสนเทศและการวิจัยทางการเกษตร เล่ม 1 หน่วยที่ 1 สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี*.
- ภัทรนันท์ พิชะ. (2556) *ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตพริกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลยม อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- รภัทสรณ์ คงชนจารุอนันต์. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคต่อผักที่ผ่านมาตรฐานการรับรองตามระบบปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดี (GAP) ผู้เกษตรอินทรีย์ในภาคเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- สุภาพร ศรีวิชัย. (2557) *การผลิตพริกกะเหรี่ยงโดยใช้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพริกของเกษตรกรจังหวัดแม่ฮ่องสอน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) ไม่ได้ตีพิมพ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2562, 11 ตุลาคม). *มาตรฐานสินค้าเกษตรแห่งชาติ*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. สืบค้นจาก <https://www.acfs.go.th>
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2556). *มาตรฐานสินค้าเกษตรการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร GOOD AGRICULTURAL PRACTICES FOR FOOD CROP*. สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร.(2555). *คู่มือการถ่ายทอดเทคโนโลยีโครงการส่งเสริมสินค้าเกษตรปลอดภัย ปี 2555*.
- ศุทธิดา มิ่งสกุล. (2558). *ความรู้และการปฏิบัติตามแนวเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้ปลูกผักในอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- อักษร สวัสดิ์. (2542). *ความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษาในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร*. (ปริญญาานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)). กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.

ภาคผนวก
แบบสัมภาษณ์

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง การยอมรับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....
บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....แขวง.....เขต.....กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการยอมรับการปฏิบัติทางเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบคำถามทุกข้อ ตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน

2. เลขที่แบบสัมภาษณ์มีไว้เพื่อการติดตามแบบสัมภาษณ์เท่านั้น
3. แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกผัก

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกผักเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกผักเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ตอนที่ 4 การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูกผักพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะของเกษตรกร

4. ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในวงเล็บ () หน้าข้อความที่ต้องการ และ/หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง (.....) ของแต่ละคำถามเพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกรผู้ปลูกผัก

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1. เพศ

() 1.1 ชาย

() 1.2 หญิง

2. อายุ.....ปี. (เกิน 6 เดือนนับเป็น 1 ปี)

3. ศาสนา.....

4. ระดับการศึกษา

() 4.1 ไม่ได้รับการศึกษา

() 4.2 ประถมศึกษา

() 4.3 มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า

() 4.4 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า(ปวช.)

() 4.5 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า(ปวส.)

() 4.6 ปริญญาตรี

() 4.7 ปริญญาโท

() 4.8 อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. ประสบการณ์ในการปลูกผัก.....ปี

6. ชนิดผักที่ปลูกในปัจจุบันจำนวน.....ชนิด ได้แก่.....

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน

2. จำนวนแรงงานในการประกอบอาชีพเกษตร

() 2.1 จำนวนแรงงานในครัวเรือน.....คน (รวมผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ด้วย)

() 2.2 จำนวนแรงงานจ้าง.....คน

3. รายได้จากการขายผลผลิตในรอบปีที่ผ่านมา.....บาท/ไร่/ปี

4. ต้นทุนในการผลิตผักในรอบปีที่ผ่านมา

() 4.1 ค่าเตรียมดิน.....บาท/ไร่/ปี

() 4.2 ค่าปุ๋ย (ปุ๋ยเคมี, ปุ๋ยอินทรีย์และฮอร์โมนพืช).....บาท/ไร่/ปี

() 4.3 ค่าเมล็ดพันธุ์พืช.....บาท/ไร่/ปี

() 4.4 ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดโรค แมลงและศัตรูพืช.....บาท/ไร่/ปี

() 4.5 ค่าสารเคมีป้องกันกำจัดวัชพืช.....บาท/ไร่/ปี

() 4.6 ค่าสารชีวภัณฑ์.....บาท/ไร่/ปี

() 4.7 ค่าสารปรับปรุงบำรุงดิน.....บาท/ไร่/ปี

() 4.8 ค่าบรรจุภัณฑ์.....บาท/ไร่/ปี

() 4.9 ค่าจ้างแรงงาน.....บาท/ไร่/ปี

() 4.10 ค่าขนส่ง/ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง.....บาท/ไร่/ปี

() 4.11 อื่น ๆ (ระบุ).....บาท/ไร่/ปี

รวมรายจ่าย.....บาท

5. ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด.....ไร่
6. ลักษณะการถือครองที่ดินในแปลงปลูก
- () 7.1 ของตนเอง.....ไร่ () 7.2 สัญญาเช่า.....ไร่
- () 7.3 เช่าไม่มีสัญญา.....ไร่ () 7.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....ไร่
7. ภาระหนี้สิน
- () 7.1 ไม่มี
- () 7.2 มีประมาณบาท
- () 7.2.1 หนี้ในระบบ.....บาท () 7.2.2 หนี้นอกระบบ.....บาท

1.3 สภาพทางสังคม

1. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร
- () 1.1 ไม่มีเป็น
- () 1.2 เป็น โปรดระบุ ดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 1.2.1 กลุ่มเกษตรกร () 1.2.2 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- () 1.2.3 กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. () 1.2.4 สหกรณ์การเกษตร
- () 1.2.5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน () 1.2.6 กลุ่มส่งเสริมอาชีพ
- () 1.2.7 สมาชิกเกษตรแปลงใหญ่ () 1.2.8 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
2. ตำแหน่งทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 2.1. ไม่มี
- () 2.2. มี(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 2.2.1 สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร () 2.2.2 สมาชิกสภาเขต
- () 2.2.3 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.) () 2.2.4 ผู้นำกลุ่มต่างๆ
- () 2.2.5 อื่นๆ (โปรดระบุ).....
3. การเข้าร่วมประชุม ฟังอบรม สัมมนา และ ดูงานด้านการเกษตร
(ระหว่างเดือนมกราคม 2562- กรกฎาคม 2562)
- () 3.1. ไม่เคยเข้าร่วม
- () 3.2. เคยเข้าร่วม(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 3.2.1. ประชุม จำนวน.....ครั้ง
- () 3.2.2. ฟังอบรม สัมมนา จำนวน.....ครั้ง
- () 3.2.3. ดูงาน จำนวน.....ครั้ง
- รวมทั้งหมดจำนวน..... ครั้ง

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกผักเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

2.1 ความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกผักเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามความรู้ของท่าน

ความรู้ของเกษตรกร	ถูก	ผิด
1. แหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิตผักต้องมาจากแหล่งที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตรายในระดับที่ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ		
2. พื้นที่ปลูกผัก ต้องเป็นพื้นที่ที่ไม่เป็นอันตรายก่อให้เกิดการตกค้างหรือปนเปื้อนในผลผลิต		
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร หากพบการระบาดของแมลงมาก สามารถเพิ่มปริมาณสารเคมีกำจัดได้ตามความเหมาะสม		
4. ไม่ใช่สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย		
5. มีการป้องกันสัตว์เลื้อยไม่ให้อยู่ในบริเวณปฏิบัติงาน โดยเฉพาะสถานที่เก็บเกี่ยว คัดบรรจุ และเก็บรักษา หากมีความเสี่ยงในการเป็นพาหะนำโรคให้มีมาตรการป้องกัน		
6. หากใช้สารเคมีที่ไ้ระเหยหรือราดดิน เพื่อฆ่าเชื้อในดินและวัสดุปลูก ไม่ต้องจดบันทึกข้อมูลชนิดสารเคมี เนื่องจากไม่ได้สัมผัสผลผลิตโดยตรง		
7. ผู้ที่สัมผัสกับผลผลิตโดยตรงหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต ไม่จำเป็นต้องมีการดูแลสุขภาพลักษณะส่วนบุคคล เนื่องจากไม่ได้เป็นผู้ฉีดพ่นสารเคมี		
8. มีบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรทุกครั้งที่ใช้ อย่างน้อยให้ระบุชนิดพืช ชนิดสารเคมี วัตถุประสงค์การใช้ วันที่ใช้ อัตราและวิธีการใช้ วันที่เก็บเกี่ยว และชื่อผู้ปฏิบัติงาน		
9. น้ำที่ใช้หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต หากแรงดันมากสามารถใช้ น้ำคุณภาพใดก็ได้ในการล้างผลผลิต		
10. หากผู้ปฏิบัติงานเจ็บป่วย ไม่จำเป็นต้องรายงานให้ผู้ดูแลการผลิตทราบ เพื่อการปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง		
11. หากมีการใช้สารเคมีตัวเดียวกันในการพ่นรอบถัดไป ไม่จำเป็นต้องล้างถังพ่นสารเคมีหลังใช้		
12. ใช้วัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปนื้อกมลเศษดินและสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่นๆ จากพื้นดิน		
13. ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้หมดแล้ว อาจไม่ต้องทำลายสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้		
14. ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ในการป้องกันตนเอง จากการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น		
15. ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง		

2.2 แหล่งความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกผักเกี่ยวกับระบบการจัดการคุณภาพของการเกษตรดีสำหรับพืชอาหาร

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความรู้ที่ได้รับ จากแหล่งความรู้ที่ท่านได้รับ

แหล่งความรู้	ระดับความรู้ที่ได้รับ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
บุคคล					
1. เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร					
2. เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร					
3. เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินกรุงเทพมหานคร					
4.เจ้าหน้าที่สำนักพัฒนาสังคม					
5.เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการอื่น					
6.เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน					
7. ผู้นำเกษตรกร					
8. Smart farmer หรือ Young smart farmer					
9. อาสาสมัครเกษตร					
10.เครือข่าย/เพื่อนบ้าน					
11.ครู/อาจารย์ สถาบันการศึกษา					
กลุ่ม/กิจกรรม					
1. การประชุม					
2. การฝึกอบรม					
3. การสัมมนา					
4. การศึกษา/แปลงสาธิต					
5. การระดมสมอง					
6. การทัศนศึกษา					
7.การอภิปรายคณะ					
8.การจัดงานวันถ่ายทอดเทคโนโลยี/สาธิต					
มวลชน					
1. หอกระจายข่าว/เสียงตามสาย					
2. วิทยุกระจายเสียง/วิทยุชุมชน					
3. โทรศัพท์(ดิจิตอล,ดาวเทียม,เคเบิล)					
4. วารสาร					
5. หนังสือพิมพ์					
6. หนังสือ/เอกสารคำแนะนำ					
สื่อออนไลน์					
1.เว็บไซต์ (Website)					
2.เฟสบุ๊ก (Facebook)					
3. ไลน์ (Line)					
4. ยูทูป (Youtube)					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกผักเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามความคิดเห็นของท่าน

ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย น้อยที่สุด (1)	เห็นด้วย น้อย (2)	เห็นด้วย ปานกลาง (3)	เห็นด้วย มาก (4)	เห็นด้วย มากที่สุด (5)
1.การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมีวิธีการที่ไม่ยุ่งยาก สามารถปฏิบัติตามได้					
2.ราคาผักที่ขายได้ จากการผลิตตามระบบการเกษตรที่ดี มีราคาสูงกว่าการปลูกผักแบบปกติ					
3.การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพสม่ำเสมอ					
4.การบันทึกข้อมูลการสำรวจศัตรูพืช ช่วยลดศัตรูพืชได้					
5.การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ให้ผลผลิตที่คุ้มค่ากับการลงทุน					
6.การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทำให้ผลผลิตเป็นที่ยอมรับของตลาด					
7.การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ช่วยลดการใช้สารเคมี หรือใช้เท่าที่จำเป็น					
8.เกษตรกรและผู้ซื้อ ได้บริโภคผักผลไม้ที่ปลอดภัย มีคุณภาพดี ทำให้มีสุขภาพที่แข็งแรง					
9.การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทำให้มีความรู้และผลิตพืชอย่างมีระบบ ทำให้ลดต้นทุนการผลิต และป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี					
10.การผลิตผักตามระบบการจัดการคุณภาพของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ทำให้ขายผลผลิตได้ง่ายขึ้น					

ตอนที่ 4 การยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกผัก

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามระดับการยอมรับของท่านที่มีต่อวิธีการเหล่านี้

ประเภทของการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับการยอมรับในเชิงความคิดเห็น					การยอมรับในเชิงปฏิบัติ		
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ ปาน กลาง	ปฏิบัติ มาก
1. แหล่งน้ำ								
1.1 น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องมาจากแหล่งที่ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลิตผล								
1.2 ไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมอื่นๆเช่นแหล่งชุมชนโรงพยาบาล								
1.3 มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่างๆ								
2. พื้นที่ปลูก								
2.1 พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายในผลิตผล								
2.2 พื้นที่ปลูกใหม่ ควรเป็นพื้นที่ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม								
2.3 การวางแผนแปลง จัดทำแปลง หรือปรับปรุงแปลงโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลิตผล และสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน								
2.4 พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง								

ประเภทของการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี	ระดับการยอมรับในเชิงความคิดเห็น					การยอมรับในเชิงปฏิบัติ		
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)	ปฏิบัติ น้อย	ปฏิบัติ ปาน กลาง	ปฏิบัติ มาก
3. วัตถุดิบตรายทางการเกษตร								
3.1 ใช้วัตถุดิบตรายทางการเกษตรตาม คำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการ เกษตร หรือตามฉลากที่ขึ้นทะเบียน								
3.2 ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ควบคุมต้องมีความรู้ใน การใช้วัตถุดิบตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง								
3.3 ทำความสะอาดเครื่องฟ่นวัตถุดิบตรายทาง การเกษตรและอุปกรณ์หลังการใช้ทุกครั้ง และ กำจัดน้ำล้างด้วยวิธีที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน สู่สิ่งแวดล้อม								
3.4 เลือกใช้เครื่องฟ่นวัตถุดิบตรายทาง การเกษตรและอุปกรณ์ หัวฉีด วิธีการฟ่นที่ ถูกต้อง โดยตรวจสอบให้อยู่ในสภาพที่พร้อม จะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ								
3.5 วัตถุดิบตรายทางการเกษตรที่ใช้ไม่หมดใน คราวเดียว ต้องปิดฝาให้สนิทและเก็บในสถานที่ เก็บวัตถุดิบตรายทางการเกษตร หากเปลี่ยนถ่าย ภาชนะบรรจุ ต้องระบุข้อมูลให้ครบถ้วนถูกต้อง								
3.6 ภาชนะบรรจุวัตถุดิบตรายทางการเกษตรที่ ใช้หมดแล้วต้องทำลาย เพื่อป้องกันการนำ กลับมาใช้ หรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง								
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อน การเก็บเกี่ยว								
4.1 มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ย และสาร ปรับปรุงดิน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อน ที่ทำให้ไม่ปลอดภัยต่อผลิตภัณฑ์ โดยขึ้นทะเบียน อย่างถูกต้องกับกรมวิชาการเกษตร								

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะ

5.1 ระดับความเป็นปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในระดับใด

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางตามความคิดเห็นของท่าน

ประเภทของปัญหา	ระดับความเป็นปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านความรู้					
1.1 ขาดความรู้เรื่องการผลิตผัก					
1.2 ขาดความรู้เรื่องการตลาด					
1.3 ขาดความรู้เรื่องการกำจัดวัชพืช					
1.4 ขาดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช					
1.5 ขาดการเข้าถึงแหล่งความรู้					
2. ด้านการปฏิบัติ					
2.1 ขาดเงินทุนในการปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมกับการปลูก					
2.2 ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง					
2.3 พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการเพาะปลูก					
2.4 แหล่งน้ำในพื้นที่ ไม่มีความเหมาะสมในการเพาะปลูก					
2.5 ขาดพันธุ์พืชที่ดีในการเพาะปลูก					
2.6 ขาดแรงงาน					
2.7 ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์					
2.8 ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล					
3. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน					
3.1 ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านการสนับสนุน					
3.2 ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน					

5.1.2. ปัญหาอื่นๆ (ระบุ)

.....

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยอมรับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

ข้อเสนอแนะ	ระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ด้านความรู้					
1.1 ควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการปลูกผักตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีตลอดภัย					
1.2 ควรมีการอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ					
1.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารความรู้ด้านการเกษตรผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ สิ่งพิมพ์ สื่อสังคมออนไลน์ ฯลฯ ให้กับเกษตรกร					
1.4 ควรมีการให้ความรู้เรื่องการรวมกลุ่ม					
1.5 ควรมีการให้ความรู้ทางด้านการตลาด และช่องทางการจำหน่ายสินค้า					
2. ด้านการปฏิบัติ					
2.1 ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อการผลิตผักตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และปลอดภัย					
2.2 สร้างเครือข่ายด้านการจำหน่ายสินค้าและพัฒนาผลผลิต					
2.3 ส่งเสริมด้านการปรับปรุงบำรุงดินให้เหมาะสมกับการเพาะปลูก					
2.4 ส่งเสริมการใช้พันธุ์พืชที่ดีมีคุณภาพ เพื่อลดต้นทุนการผลิต					
2.5 ควรมีแปลงตัวอย่างเพื่อให้เกษตรกรได้เรียนรู้					
2.6 ควรมีการตรวจสอบสารพิษตกค้างในตัวเกษตรกรและผลผลิต					
3. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน					
3.1 ควรมีการบูรณาการหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในเรื่องของตลาด และช่องทางการจำหน่าย					
3.2 ควรมีการจัดหาแหล่งเงินทุนทางการเกษตรให้กับเกษตรกร					

5.2.1) ข้อเสนอแนะอื่นๆ (โปรดระบุ)

.....

.....

*****ขอขอบพระคุณท่านเกษตรกรที่ให้ความร่วมมือ*****

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวณัฐนันท์ ผ่องมณี
วัน เดือน ปีเกิด	8 มีนาคม 2531
สถานที่เกิด	อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (ผลิตภัณฑ์ประมง) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2553
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรพื้นที่กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

